

1167
BIBLIOTHECA
MUSEI
HISTORICI
PRAGENSIS

Čabianský
Kalendár
na rok
1925

==== CENA PÄTNÄSTTISÍC KORÚN. ====

Niečo z hvezdárstva.

Zatmenia slnka a mesiaca.

V obyčajnom roku 1925 budú dve zatmenia slnka a dve zatmenia mesiaca a to :

1. *Úplné zatmenie slnka* dňa 24. januára. Začiatok zatmenia vôbec o 1 hod. 56 min., stred o 4 hod. 21 min., koniec o 6 hod. 21 min. **večer**. Viditeľné vo východných častiach Severnej Ameriky a v západných častiach Európy.

2. *Čiastočné zatmenie mesiaca* dňa 8. februára. Mesiac vstúpi do tieň zeme o 8 hod. 4 min., stred zatmenia o 10 hod. 57 min. **večer**; mesiac vystúpi z tieň zeme 9. februára o 1 hod. 50 min. **ráno**. Zatmené budú tri štvrti mesiaca. U nás viditeľné.

3. *Obrúčkové zatmenie slnka* dňa 20. a 21. júla. Začiatok zatmenia o 8 hod. 18 min., stred o 10 hod. 12 min. **večer**, koniec o 1 hod. 48 min. **ráno**. Viditeľné v južných častiach Tichého Oceánu.

4. *Čiastočné zatmenie mesiaca* 4. augusta. Mesiac vstúpi do tieň zeme o 10 hod. 40 min. **ráno**, stred zatmenia o 1 hod. 8 min., mesiac vystúpi z tieň zeme o 3 hod. 35 min. **večer**. U nás neviditeľné.

12 znamení nebeských vo zvieratníku.

Škopec		Rak		Váha		Kozorožec	
Bujak		Lev		Štípavec		Vodnár	
Bliženci		Panna		Strelec		Ryby	

Znaky mesiaca.

☾ Nový mesiac, ☾ prvá štvrť, ☾ plný mesiac, ☾ posledná štvrť.

Rozloha kalendára na obyčajný rok 1925.

Rok 1925 delí sa na nasledujúce časti :

- I. od 1. januára do 6. januára začiatok roku ;
- II. od 7. januára do 24. februára fašiangy, trvajú 49 dní ;
- III. od 25. februára do 11. apríla pôst ;
- IV. od 12. apríla do 30. mája doba veľkonočná ;
- V. od 31. mája do 28. novembra doba svätodušná ;
- VI. od 29. novembra do 24. decembra advent ;
- VII. od 25. decembra do 31. decembra koniec roku.

Rozloha sviatkov.

Dľa gregor. (nového) kalendára :

Nedeľa Septuagesimae 8. febr.	Sl. vstúp. Krísta Pána 21. mája.
Popelec (Škar. streda) 25. febr.	Soslanie Ducha Svätého 31. mája.
Nedeľa veľkonočná 12. apríla.	Nedeľa Trojičná 7. júna.
Krížové dni 18., 19. a 20. mája.	Prvá nedeľa adventná 29. nov.

Čiastky roka.

Počiatok jara : Dňa 21. marca o 4 hod. 37 min. **večer**.
Počiatok leta : Dňa 22. júna o 0 hod. 5 min. **večer**.
Počiatok jesene : Dňa 24. sept. o 4 hod. 58 min. **ráno**.
Počiatok zimy : Dňa 22. dec. o 9 hod. 52 min. **večer**.

ČABIANSKÝ

KALENDÁR

NA OBYČAJNÝ ROK

1925

ROČNÍK : ŠIESTY.

NÁKLADOM CIRKEVNÉHO KNIHKUPECTVA
V BÉKÉŠČABE.

ČABIAŇSKÝ

KALENDAR

NA OBYČAJNÝ ROK

1925

ROČNÍK : ŠESTÝ

VYDALO M CÍRKEVNÉHO KNIŽNICTVA
V BÉKÉSCSABÁN

Nyomatott a „Körösvidék“ Részvénytársaságnál, Békéscsabán.
1924.

JANUÁR

Deň	K a l e n d á r		Sinca		Mesiaca			Hvezdárske poznámky.	
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. m.		
1 Š.	Nový rok	Nový rok	8 6 4 3	3		večer	11 53	Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.	
2 P.	Abel a Seth	Makaria †	8 6 4 4	4		0 5	ráno		
3 S.	Daniela	Genovefy	8 6 4 5	5		0 29	0 59		
1. Týžd. Ev. Mat. 2, 13—23. Ep. I. Petra 4, 12—19. Ev. Mat. 2, 1—12. Izai 60, 1—6.									
4 N.	D n. po n. r.	D n. po n. r.	8 6 4 6	6		0 54	2 3	☾ Prvá štvrť 2. jan. o 0 hod. 40 m. večer; zima.	
5 P.	Simeona	Telesfora	8 5 4 7	7		1 22	3 7		
6 U.	Zjav. Kr. P.	Troch Kr.	8 5 4 8	8		1 54	4 8		
7 S.	Rajmunda	Luciana	8 4 4 9	9		2 29	5 6	☼ Plný mesiac 10. jan. o 4 hod. 2 min. večer; ľavnejšie.	
8 Š.	Erharda	Severína	8 4 4 10	10		3 10	6 2		
9 P.	Pravofuba	Marcellína	8 3 4 11	11		3 57	6 53		
10 S.	Dalimíra	Viliama	8 3 4 12	12		4 49	7 39	☾ Posledná štvrť 18. jan. o 0 hod. 2 min. večer; sneh.	
2. Týžd. Ev. Luk. 2, 41—52. Ep. Rim. 12, 1—5.									
11 N.	D 1. po Zj. Kr.	D 1. Epifan	8 2 4 14	14		5 47	8 19	☼ Nový mesiac 25. jan. o 4 hod. 0 min. ráno; dážď.	
12 P.	Katislava	Ernesta	8 2 4 15	15		6 48	8 54		
13 U.	Čistka	Hilaria	8 1 4 17	17		7 51	9 25		
14 S.	Šfastka	Felix muč.	8 1 4 18	18		8 56	9 53	☼ Slnce vstúpi do znamenia Vodnára 21. januára o 2 h. 35. m. ráno.	
15 Š.	Dobroslava	Pavla p.	8 0 4 20	20		10 3	10 8		
16 P.	Vladimíra	Marcella †	7 59 4 21	21		11 11	10 43		
17 S.	Antona p.	Antona p.	7 58 4 23	23		ráno	11 8	Dĺžka dňa. 1. januára 7 h. 57 m. — Dňa pribudne v tomto mesiaci o 1 h. 14 m.	
3. Týžd. Ev. Jána 2, 1—11. Ep. Rim. 12, 6—16.									
18 N.	D 2. po Zj. Kr.	D 2. M. Ježiš	7 57 4 24	24		0 21	11 35	☼ Gazdovské príslovia. Na Nový rok o slepačí krok, na Tri krále o skok ďalej, na Hronnice o hodinu viace. — Keď je január suchý a studený, možno vo februári očakávať mnoho snehu. — Mena Ježiš k peci najbliž.	
19 P.	Sáry	Kanuta kr.	7 56 4 26	26		1 34	večer		
20 U.	Fab. a Seb.	Fab. a Seb.	7 55 4 27	27		2 49	0 41		
21 S.	Anežky	Agnešy	7 54 4 29	29		4 3	1 24	Keď rastie tráva v januári, zle rastie v lete.	
22 Š.	Bohdana	Vincenta	7 53 4 30	30		5 16	2 18		
23 P.	Miloša	Zas. P. M. †	7 52 4 32	32		6 21	3 21		
24 S.	Ctiboha	Ctiboha	7 51 4 33	33		7 16	4 34	Január má 31 dní.	
4. Týžd. Ev. Mat. 8, 1—13. Ep. Rim. 12, 17—21.									
25 N.	D 3. po Zj. Kr.	D 3. Epifan	7 50 4 35	35		8 3	5 50		
26 P.	Polykarpa	Polykarpa	7 49 4 36	36		8 42	7 7		
27 U.	Jána Zlat.	Jána Zlat.	7 48 4 38	38		9 14	8 22		
28 S.	Karla Veľ.	Margity	7 47 4 39	39		9 42	9 35		
29 Š.	Valeriana	Frant. S.	7 46 4 40	40		10 7	10 44		
30 P.	Adelgundy	Adelgundy †	7 45 4 42	42		10 32	11 51		
31 S.	Virgília	Petra Nol.	7 43 4 44	44		10 58	ráno		

FEBRUÁR

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca			Hvezdárske poznámky.
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	běh	vých. h. m.	západ h. m.	
5. Týžd. Ev. Mat. 8, 23—27. Ep. Rim. 13, 8—10.								
1 N.	D 4 po Zj. Kr.	D 4. Epifan.	7 42	4 45		11 25	0 56	☾ Prvá štvrť 1. febr. o 5 hod. 58 m. ráno; premenlivo. ☾ Plný mesiac 9. febr. o 11 hod. h. 14 m. ráno; pekne. ☾ Posledná štvrť 16. febr. o 10 h. 56 m. večer; sneh. ☾ Nový mesiac 23. febr. o 3 h. 27 min. večer; chladno a daždivo. Slnce vstúpi do znamenia Rýb 19. februára o 4 h. 58 m. večer. Dĺžka dňa. 1. februára 9 h. 3. m. — Dňa pribudne v tomto mesiaci o 1 h. 38 m. Gazdovské príslovia: Prijde Hromnice, koniec sanice. — Čo si únor zazelená, brezeň si to háji, čo si dubeň zazelená, kveteň mu to spáli. — Silné severné vetry ku koncu februára zvestujú úrodný rok. — Jestli február bude studený a suchý, august bude horúci. Február má 28 dní.
2 P.	Hromnice	Očist. P. M.	7 41	4 46		11 55	1 58	
3 U.	Vlastimila	Blažeja	7 39	4 48		večer	2 59	
4 S.	Verony	Veroniky	7 37	4 49		1 4	3 56	
5 Š.	Agaty	Agaty m.	7 36	4 50		1 52	4 48	
6 P.	Doroty	Doroty	7 34	4 52		2 43	5 36	
7 S.	Richarda	Romualda	7 33	4 54		3 39	6 18	
6. Týžd. Ev. Mat. 20, 1—16. Ep. I. Kor. 9, 24—27.								
8 N.	D Deviatnik	D Septuag.	7 31	4 56		4 39	6 55	
9 P.	Rajnolda	Rajnolda	7 30	4 57		5 43	7 28	
10 U.	Arnolda	Školastiky	7 28	4 59		6 48	7 57	
11 S.	Eufrozíny	Dezideria	7 27	5 0		7 55	8 23	
12 Š.	Zorky	Eulalie	7 25	5 2		9 3	8 48	
13 P.	Kastora	Jordána	7 24	5 4		10 12	9 13	
14 S.	Velemíra	Valentína	7 22	5 6		11 23	9 39	
7. Týžd. Ev. Luk. 8, 4—15. Ep. II. Kor. 11, 19, 12, 9.								
15 N.	D 3. po Dev.	D Sesegas.	7 21	5 8		ráno	10 7	
16 P.	Juliany	Juliany	7 19	5 10		0 35	10 40	
17 U.	Sabíny	Flaviana	7 18	5 12		1 48	11 19	
18 S.	Jaromíra	Simeona	7 16	5 14		2 58	večer	
19 Š.	Zuzany	Konráda	7 14	5 16		4 5	1 3	
20 P.	Oldricha	Eleuteria	7 12	5 18		5 3	2 0	
21 S.	Eleonory	Eleonory	7 10	5 20		5 53	3 22	
8. Týžd. Ev. Luk. 18, 31—43. Ep. I. Kor. 13.								
22 N.	D Mäsopest	D Quinq.	7 8	5 22		6 34	4 38	
23 P.	Lazara	Romany	7 6	5 24		7 9	5 55	
24 U.	Mateja ap.	Mateja ap.	7 4	5 26		7 39	7 10	
25 S.	Viktóra	Popelec	7 2	5 28		8 6	8 23	
26 Š.	Nestora	Alexandra	7 0	5 30		8 32	9 33	
27 P.	Prokopa	Sv. k. trŕí.	6 58	5 32		8 58	10 40	
28 S.	Romána	Romána	6 56	5 34		9 25	11 45	

MAREC

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca			Hvezdárske poznámky.
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. m.	
9. Týžd. Ev. Mat. 4, 1—11. Ep. II. Kor. 6, 1—10.								Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa. ☾ Prvá štvrť 3. marca o 1 h. 22 m. ráno; nepríjemno. ☾ Plný mesiac 11. marca o 3 h. 36 m. ráno; zima. ☾ Posledná štvrť 18. marca o 6 h. 36 m. ráno; sneh. ☾ Nový mesiac 25. marca o 3 h. 18 m. ráno; jasno a chladno. Slnce vstúpi do znamenia Škopca 21. marca o 4 h. 37 m. večer; začiatok jara. Dĺžka dňa. 1. marca 10 h. 41 m. — Dňa pribudne v tomto mesiaci o 1 h. 52 m. Gazdovské príslovia. Brezan, na kamna vlezem; duben, ešte tam budem; máj, pôjdeme v háj. Marec, poberaj sa starac. Veľký piatok daždivý robí rok žižnivý. Jestli je v marci a v apríli veľmi sucho a jasno, býva mnoho krmu.
1 N.	D 1. n. pôst.	D 1. Invoc.	6 54	5 35		9 54	ráno	
2 P.	Amálie	Simplicia	6 52	5 37		10 27	0 47	
3 U.	Kunhuty	Kunigundy	6 50	5 38		11 4	1 46	
4 S.	Adriana	Kazimíra	6 48	5 40		11 46	2 41	
5 Š.	Fridricha	Perpetuy	6 46	5 41		večer	3 31	
6 P.	Fridolína	Sv. Kopie	6 44	5 43		1 29	4 15	
7 S.	Richarda	Tomáša	6 42	5 44		1 28	4 54	
10. Týžd. Ev. Mat. 15, 21—28. Ep. I. Tes. 4, 1—8.								
8 N.	D 2. n. pôst.	D 2. Remin	6 40	5 46		3 30	5 28	
9 P.	Odolieny	Františky	6 38	5 47		4 36	5 59	
10 U.	Branislava	40 mučedl.	6 36	5 49		5 43	6 26	
11 S.	Dobromysla	Angely	6 34	5 50		6 52	6 51	
12 Š.	Gregora	Gregora	6 32	5 52		8 2	7 17	
13 P.	Ruženy	S. p. K. P.	6 30	5 53		9 14	7 24	
14 S.	Zachariáša	Matildy	6 28	5 55		10 26	8 10	
11. Týžd. Ev. Luk. 11, 14—28. Ep. Efez. 5, 1—11.								
15 N.	D 3. n. pôst.	D 3. Oculi	6 26	5 56		11 39	8 42	
16 P.	Cyriaka	Heriberta	6 24	5 58		ráno	9 18	
17 U.	Lubice	Jána z S.	6 22	6 0		0 50	10 2	
18 S.	Anzelma	Eduarda	6 20	6 1		1 56	10 54	
19 Š.	Jozefa	Jozefa	6 18	6 2		2 56	11 55	
20 P.	Ruprechta	5 r. Kr. P.	6 16	6 4		3 47	večer	
21 S.	Blahoslava	Benedikt	6 14	6 5		4 30	2 17	
12. Týžd. Ev. Jána 6, 1—14. Ep. Gal. 4, 21—31.								
22 N.	D 4. n. pôst.	D 4. Laetara	6 12	6 7		5 7	3 32	
23 P.	Vítazoslava	Viktorína	6 9	6 8		5 38	4 47	
24 U.	Gábora	Gabriela	6 6	6 10		6 5	6 0	
25 S.	Zvest. P. M.	Zvest. P. M.	6 4	6 11		6 31	7 12	
26 Š.	Emanuela	Emanuela	6 1	6 13		6 57	8 21	
27 P.	Ruperta	Pr. Kr. P.	5 59	6 14		7 23	9 29	
28 S.	Guntrama	Guntram	5 56	6 16		7 52	10 34	
13. Týžd. Ev. Jána 8, 46—59. Ep. Žid. 9, 11—15.								
29 N.	D 5. n. Smrtná	D 5. Judica	5 54	6 14		8 23	11 45	
30 P.	Guida	Kvirína	5 52	6 19		8 58	ráno	
31 U.	Amosa	Benjamína	5 50	6 20		9 39	0 32	

APRIL

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca		
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. p.
1 S.	Teodora	Hugo †	5 48	6 21		10 25	1 26
2 Š.	Teodozia	Frant P.	5 46	6 22		11 17	2 11
3 P.	Bohuráda	7 b. P. M. †	5 44	6 23		večer	2 52
4 S.	Ambróza	Izidora	5 42	6 24		1 15	3 27

14. Týžd. Ev. Mat. 21, 1—19. Ep. Fil. 2, 5—11. Ev. Jána 18. a 19. Iz. 53.

5 N.	D 6 n. Kvetná	D 6 n. Palm.	5 40	6 26		2 19	3 59
6 P.	Celestína	Celestína	5 38	6 27		3 27	4 27
7 U.	Radhošťa	Hermana	5 36	6 29		4 35	4 53
8 S.	Apollonie	Adalbert	5 34	6 30		5 46	5 18
9 Š.	Zel. štvrtok	Zel. štvrtok	5 32	6 32		6 44	5 44
10 P.	Veľký piatok	Veľký piatok	5 30	6 33		8 13	6 11
11 S.	Biela sobota	Biela sobota	5 28	6 35		9 28	6 41

15. Týžd. Ev. Marka 16, 1—7. Ep. I. Kor. 5, 7—8.
Ev. Luk. 24, 13—35. Skut. 10, 34—41.

12 N.	Veľk. ned.	Veľk. ned.	5 26	6 36		10 42	7 17
13 P.	Veľk. pond.	Veľk. pond.	5 24	6 38		11 51	7 59
14 U.	Tiburcia	Tiburcia	5 22	6 39		ráno	8 49
15 S.	Anastázia	Anastázia	5 20	6 41		0 53	9 48
16 Š.	Ruperta	Siloráda	5 18	6 42		1 47	10 54
17 P.	Valeriána	Rudolfa †	5 16	6 43		2 31	večer
18 S.	Ratmíra	Apollonie	5 14	6 45		3 9	1 18

16. Týžd. Ev. Jána 20, 19—23. Ep. I. Jána 5, 4—10.

19 N.	D 1 n. po V. n.	D 1 Biela n.	5 12	6 47		3 40	2 31
20 P.	Želislava	Sulpicia	5 10	6 48		4 8	3 44
21 U.	Natána	Natána	5 8	6 50		4 34	4 55
22 S.	Soter a Kája	Soter a Kája	5 6	6 51		4 59	6 5
23 Š.	Vojtecha	Vojtecha	5 4	6 53		5 24	7 13
24 P.	Jura	Jura †	5 2	6 54		5 51	8 19
25 S.	Marka ev.	Marka ev.	5 0	6 56		6 21	9 23

17. Týžd. Ev. Jána 10, 11—16. Ep. I. Petra 2, 21—25.

26 N.	D 2 n. po V. n.	D 2. Misér	4 58	6 57		6 54	10 23
27 P.	Jaroslava	Jaroslava	4 56	6 59		7 33	11 17
28 U.	Vitáliša	Vitáliša	4 54	7 0		8 17	ráno
29 S.	Sibylly	Petra Ver.	4 52	7 2		9 6	0 7
30 Š.	Eutropia	Katar. S.	4 50	7 3		10 1	0 50

Hvezdárske poznámky.

Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.

☾ Prvá štvrť 1. apríla o 9 h. 27 m. večer; chladno.

☼ Plný mesiac 9. apr. o 4 h. 48 m. večer; neprijemno.

☾ Posledná štvrť 16. apríla o 0 h. 55 m. večer; ľavno.

☼ Nový mesiac 23. apr. o 3 h. 43 m. večer; chladno.

Slnce vstúpi do znamenia Býka 21. apr. o 4 h. 6 m. ráno.

Dĺžka dňa.

1. apríla 12 hod. 33 m. — Dňa pribudne v tomto mesiaci o 1 h. 44 minút.

Ľadovské príslovia.

Suchý apríl, mokrá máj, bude žitko ako háj. — Suchý pôst, úrodný rok.

Apríl má 30 dní.

MAJ

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca			Hvezdárske poznámky.
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. m.	
1 P.	Filip a Jak.	Fil. a Jak. †	4 48	7 6		11 0	1 27	Premeny mesiaca a pravdepodobná chviľa.
2 S.	Žigmunda	Manaria	4 47	7 7		večer	1 59	
18. Týžd. Ev. Jána 16, 16—23. Ep. I. Petra 2, 11—20.								
3 N	D 3 n. po V. n.	D 3 Jubilate	4 46	7 8		1 7	2 28	☾ Prvá štvrť 1. mája o 4 h. 35 m. večer; teplo.
4 P.	Floriana	Floriana	4 44	7 9		2 14	2 54	
5 U.	Gotharda	Vincenca	4 43	7 11		3 24	3 19	☀ Plný mesiac 9. mája o 2 h. 57 m. ráno; daždivo.
6 S.	Detricha	Hermíny	4 41	7 12		4 36	3 45	
7 Š.	Stanislava	Stanislava	4 39	7 14		5 51	4 10	☾ Posledná štvrť 15. mája o 7 h. 1 m. večer; chladno.
9 P.	Milutína	Zj. P. M. †	4 38	7 15		7 8	4 39	
9 S.	Flaviana	Gregora M.	4 36	7 16		8 25	5 12	☀ Nový mesiac 23. mája o 5 hod. 3. m. ráno; premenlivo.
19. Týžd. Ev. Jána 16, 5—15. Ep. Jakúca 11, 17—21.								
10 N	D 4 po V. n.	D 4 Cantate	4 35	7 17		9 34	5 52	☾ Prvá štvrť 31. mája o 9 h. 19 m. ráno; nepríjemno.
11 P.	Adolfa	Blaženy	4 33	7 18		10 46	6 40	
12 U.	Vekoslava	Pankrác	4 32	7 13		11 45	7 37	Slnce vstúpi do znamenia Blíženciev 22. mája o 3 h. 48 m. ráno.
13 S.	Perly	Servác	4 31	7 20		ráno	8 43	
14 Š.	Dobredeja	Bonifác	4 30	7 21		0 33	9 55	Dĺžka dňa. 1. mája 14 hod. 17 m. — Dňa pribudne v tomto mesiaci o 1 h. 9 m.
15 P.	Žofie	Žofie †	4 29	7 22		1 12	11 9	
16 S.	Svetozára	Jána N.†	4 28	7 23		1 45	večer	Gazdovské príslovia. Studený máj, na poll raj. — Ľan siaty na sv. Helenu býva dlhý. — Od Vianoc do Ducha nespúšťaj sa kožucha, a po Svätom Duchu zas dobre v kožuchu.
20. Týžd. Ev. Jána 16, 23—30. Ep. Jak. 1, 22—27. Ev. Marka 16, 14—20. Skutk. 1, 1—11.								
17 N	D 5 po V. n.	D 5 Rogate	4 27	7 24		2 13	1 33	Máj má 31 dní.
18 P.	Liboria	Venanc.	4 26	7 25		2 39	2 44	
19 U.	Potenciany	Celest.	4 25	7 26		3 2	3 53	
20 S.	Bernáta	Bernard	4 24	7 27		3 27	5 0	
21 Š	Vstup. Kr. P.	Vstup. Kr. P.	4 23	7 28		3 53	6 7	
22 P.	Heleny	Julie	4 22	7 29		4 21	7 12	
23 S.	Želmíry	Dezideria	4 21	7 30		4 53	8 13	
21. Týžd. Ev. Jána 15, 26. 16, 4. Ep. I. Petra 4, 3—11.								
24 N	D 6 po V. n.	D 6 Exaudi	4 20	7 31		5 29	9 10	
25 P.	Urbana	Urbana	4 19	7 32		6 11	10 2	
26 U.	Dušana	Filipa N.	4 18	7 33		6 58	10 48	
27 S.	Miliducha	Bédy	4 17	7 34		7 51	11 24	
28 Š.	Viliama	Viliama	4 16	7 35		8 48	ráno	
29 P.	Maximína	Maximín †	4 15	7 36		9 48	0 1	
30 S.	Ferdinanda	Ferdinanda †	4 14	7 37		10 52	0 30	
22. Týžd. Ev. Jána 14, 23—31. Skutk. 2, 1—21. Ev. Jána 3, 16—21. Skutk. 10, 42—48.								
31 N	Sosl. D. Sv.	Sosl. D. Sv.	4 13	7 38		11 57	0 57	Máj má 31 dní.

JÚN

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca		Hvezdárske poznámky.	
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.		západ h. m.
1 P.	Svät. pond.	Svät. pond.	4 13	7 39		večer	1 22	Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.
2 U.	Eufrozína	Erazma	4 12	7 40		2 13	1 46	
3 S.	Klotildy	Klotildy	4 12	7 41		3 25	2 10	
4 Š.	Diviša	Kvirfna	4 11	7 42		4 41	2 36	
5 P.	Bonifáca	Bonifáca	4 11	7 43		5 58	3 7	
6 S.	Norberta	Norberta	4 10	7 44		7 16	3 43	
23. Týžd. Ev. Jána 3, 1—15. Ep. Rlm. 11, 33—36.								Plný mesiac 7. júna o 11 h. 3 minute ráno; chladno.
7 N.	Ned. Trojič.	Ned. Trojič.	4 10	7 45		8 29	4 28	Posledná štvrť 14. júna o 1 h. 59 m. večer; pekne.
8 P.	Medarda	Medarda	4 9	7 46		9 34	5 22	
9 U.	Feliciana	Feliciana	4 9	7 47		10 29	6 26	Nový mesiac 21. júna o 7 h. 32 m. večer; teplo.
10 S.	Onufria	Margity	4 9	7 48		11 13	7 38	
11 Š.	Barnabáša	Božie Telo	4 9	7 49		11 49	8 34	Prvá štvrť 29. júna o 10 h. 58 m. večer; horúčosti.
12 P.	Dobroslava	Jána Fak. †	4 8	7 50		ráno	10 9	
13 S.	Fabiána	Ant. Pad.	4 8	7 51		0 19	11 23	
24. Týžd. Ev. Luk. 16, 19—31. Ep. I. Jána 4, 16—21.								Slace vztúpi do znamenia Raka 22. júna o 0 h. 5 m. večer; počiatočnosť leta.
14 N.	D 1 po Sv. Tr.	D 2 po D. Sv.	4 8	7 51		0 45	večer	Dĺžka dňa. 1 júna 15 h. 16 m. — Dňa pribudne do 20. júna o 19 m., potom odbudne o 4 m.
15 P.	Víta	Víta muč.	4 8	7 52		1 10	1 44	
16 U.	Justína	Benona b.	4 8	7 52		1 33	2 52	Gazdovské príslovia. Jún studený, sedliak krčí ramený. Jestli je na Božieho Tela jasno, býva dobrý rok. — Medardova kvapka 40 dní kvapká. Do Jána Krstiteľa nechvál jačmeňa.
17 S.	Adolfa	Adolfa	4 8	7 53		1 58	3 58	
18 Š.	Gervázia	Marcelína	4 9	7 53		2 25	5 3	Jún má 30 dní.
19 P.	Silazia	Srd. Ježiš †	4 9	7 54		2 54	6 5	
20 S.	Silvera	Silvera	4 9	7 54		3 28	7 4	
25. Týžd. Ev. Luk. 14, 16—24. Ep. I. Jána 3, 13—18.								
21 N.	D 2 po Sv. Tr.	D 3 po Sv. D.	4 9	7 53		4 8	7 58	
22 P.	Acházia	Pavlna	4 10	7 54		4 53	8 46	
23 U.	Zena	Sidonie	4 10	7 55		5 44	9 27	
24 S.	Jána Krst.	Jána Krst.	4 10	7 55		6 34	10 3	
25 Š.	Ľulalie	Prospera	4 10	7 55		7 39	10 34	
26 P.	Jeremiáša	Ján a Pav. †	4 11	7 55		8 40	11 1	
27 S.	Ladislava	Ladislava	4 11	7 54		9 44	11 26	
26. Týžd. Ev. Luk. 15, 1—10. Ep. I. Petra 5, 6—11. Ev. Mat. 16, 13—19. Skut. 12, 1—11.								
28 N.	D 3 po Sv. Tr.	D 4 po Sv. D.	4 12	7 54		10 49	11 50	
29 P.	Petra Pavla	Petra Pavla	4 12	7 54		11 56	ráno	
30 U.	Pavla pam.	Pavla pam.	4 13	7 54		večer	0 14	

JÚL

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca			Hvezdárske poznámky.	
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. m.		
1 S.	Teobalda	Teodorich	4 13	7 54		2 17	0 35	Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.	
2 Š.	Nav. P. M.	Nav. P. M.	4 14	7 53		3 31	1 5		
3 P.	Miloslava	Heliodor †	4 14	7 53		4 47	1 37		
4 S.	Šarolty	Prokopa	4 15	7 53		6 3	2 16		
27. Týžd. Ev. Luk. 6, 36—42. Ep. Rim. 8, 18—23.									
5 N.	D 4 n. po Sv. Tr.	D 5 po Sv. D.	4 15	7 53		7 14	3 4	☀ Plný mesiac	
6 P.	Izaiáša	Izaiáša	4 16	7 52		8 15	4 4	☾ Posledná štvrť 13. júla o 10 h. 49 m. ráno; schladí sa.	
7 U.	Vilibalda	Vilibalda	4 17	7 52		9 6	5 14	☀ Nový mesiac	
8 S.	Ivana	Kiliana	4 18	7 51		9 47	6 30	21. júla o 10 h. 55 min. ráno; daždivo.	
9 Š.	Lujzy	Lukrécia	4 19	7 51		10 20	7 49	☾ Prvá štvrť 29 júla o 9 h. 38 m. ráno; hmlisto.	
10 P.	Amálie	7 bratov †	4 20	7 50		10 49	9 6		Slnce vstúpi do znamenia Lva 23. júla o 11 h. 0 m. večer.
11 S.	Miloty	Pia I. páp.	4 21	7 50		11 15	10 21		Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.
28. Týžd. Ev. Luk. 5, 1—11. Ep. Petra 3, 8—15.									
12 N.	D 5 n. po Sv. Tr.	D 6 po Sv. D.	4 22	7 49		11 39	11 33	Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.	
13 P.	Margity	Margity	4 23	7 49		ráno	večer		Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.
14 U.	Karolíny	Bonavent.	4 24	7 48		0 4	1 50	Slnce vstúpi do znamenia Lva 23. júla o 11 h. 0 m. večer.	
15 S.	Rozosl. ap.	Rozosl. ap.	4 25	7 47		0 29	2 55		Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.
16 Š.	Ruty	Sv. Škap.	4 26	7 46		0 58	3 58	Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.	
17 P.	Aleša	Alexa †	4 27	7 45		1 30	4 58		Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.
18 S.	Eugena	Fridricha	4 28	7 44		2 7	5 53	Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.	
29. Týžd. Ev. Mat. 5, 20—26. Ep. Rim. 6, 3—11.									
19 N.	D 6 n. po Sv. Tr.	D 7 po Sv. D.	4 29	7 43		2 50	6 43	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
20 P.	Eliáša	Eliáša	4 30	7 42		3 39	7 27		Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.
21 U.	Pavlíny	Daniela pr.	4 31	7 41		4 33	8 5	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
22 S.	Marie Magd.	M. Magd.	4 32	7 40		5 32	8 37		Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.
23 Š.	Oľgy	Apolinár	4 33	7 39		6 33	9 6	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
24 P.	Kristíny	Vladimír †	4 34	7 38		7 36	9 31		Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.
25 S.	Jakuba	Jakuba ap.	4 35	7 37		8 40	9 55	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
30. Týžd. Ev. Marka 8, 1—9. Ep. Rim. 6, 19—23.									
26 N.	D 7 n. po Sv. Tr.	D 8 po Sv. D.	4 36	7 36		9 45	10 17	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
27 P.	Marty	Pantaleona	4 37	7 35		10 52	10 40		Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.
28 U.	Augustina	Innocencia	4 38	7 34		večer	11 6	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
29 S.	Boženy	Marty	4 39	7 33		1 12	11 35		Gazdovské príslovia. Keď na Jakuba slnce svieti, má vraj veľká zima býti. Deň siedmich bratov daždivý, býva dažď trvanlivý. Ženci na pole, včely s pole. Jaký júl, taký budúci január. Jestli prší na deň Navštívenia Panny Marie, prší 40 dní.
30 Š.	Pribika	Abdona †	4 40	7 31		2 25	ráno	Dĺžka dňa. 1. júla 15 h. 35 m. — Dňa odbudne v tomto mesiaci o 55 m.	
31 P.	Ernestíny	Ignáca L.	4 41	7 30		3 30	0 9		Júl má 31 dní.

AUGUST

Den	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca		
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. m.
1 S.	Petra v ok.	Petra v ok.	4 42	7 28		4 51	0 51
31. Týžd. Ev. Mat. 7, 15—23. Ep. Rlm. 8, 12—17.							
2 N.	D 8 po Sv. Tr.	D 9 po Sv. D.	4 43	7 27		5 56	1 44
3 P.	Augusta	Nal. sv. Št.	4 44	7 25		6 52	2 48
4 U.	Rajnera	Domínika	4 45	7 24		7 38	4 1
5 S.	Osvalda	Snež. P. M.	4 46	7 22		8 16	5 20
6 Š.	Prem. Kr. P.	Prem. K. P.	4 47	7 21		8 48	6 41
7 P.	Donata	Kajetána †	4 49	7 19		9 16	7 59
8 S.	Cyriaka	Cyriaka	4 50	7 18		9 42	9 15
32. Týžd. Ev. Luk. 16, 1—9. Ep. I. Kor. 10, 1—31.							
9 N.	D 9 po Sv. Tr.	D 10 po Sv. D.	4 52	7 16		10 7	10 28
10 P.	Vavrinca	Vavrinca	4 53	7 15		10 33	11 38
11 U.	Zuzanny	Zuzanny	4 55	7 13		11 0	večer
12 S.	Dariny	Dariny	4 56	7 12		11 32	1 50
13 Š.	Lubomíra	Hypolita	4 58	7 10		ráno	2 51
14 P.	Eusebia	Eusebia †	4 59	7 8		0 7	3 48
15 P.	Naneb. P. M.	Na neb. P. M.	5 1	7 6		0 48	4 40
33. Týžd. Ev. Luk. 19, 41—48. Ep. I. Kor. 12, 1—11.							
16 N.	D 10 po Sv. Tr.	D 11 po Sv. D.	5 2	7 4		1 35	5 26
17 P.	Milice	Liberata	5 4	7 2		2 27	6 6
18 U.	Eleny	Eleny	5 5	7 0		3 24	6 40
19 S.	Tekly	Ludvika b.	5 7	6 58		4 25	7 10
20 Š.	Štefana	Štefana	5 8	6 56		5 28	7 36
21 P.	Johanky	Bernarda †	5 10	6 54		6 32	8 0
22 S.	Ctibora	Timotea	5 11	6 52		7 38	8 23
34. Týžd. Ev. Luk. 18, 9—14. Ep. I. Kor. 15, 1—10.							
23 N.	D 11 po Sv. Tr.	D 12 po Sv. D.	5 12	6 50		8 44	8 46
24 P.	Bartol. ap.	Bartol. ap.	5 14	6 48		9 52	9 10
25 U.	Ludevíta	Ludevíta	5 16	6 46		11 1	9 37
26 S.	Samuela	Samuela	5 17	6 44		večer	10 8
27 Š.	Jozefa K.	Jozefa K.	5 19	6 42		1 24	10 45
28 P.	Augustína	Augustína †	5 20	6 40		2 34	11 32
29 S.	Sťatie Jána	Sťatie Jána	5 22	6 38		3 40	ráno
35. Týžd. Ev. Marka 7, 13—37. Ep. II. Kor. 3, 4—11.							
30 N.	D 12 po Sv. Tr.	D 13 po Sv. D.	5 23	6 36		4 38	0 29
31 P.	Paulíny	Rajmunda	5 25	6 34		5 28	1 36

Hvezdárske poznámky.

Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.

☉ Plný mesiac

5. aug. o 1 h. 14 m. ráno; pekne.

☾ Posledná štvrť 11. aug. o 10 h. 26 m. večer; teplo.

☽ Nový mesiac

20. aug. o 2 hod. 30 m. ráno; horúco.

☾ Prvá štvrť

27. aug. o 6 h. 1 m. večer; sucho.

Slnce vstúpi do znamenia Panny 24. augusta o 5 h. 48 m. ráno.

Dĺžka dňa.

1. aug. 14 h. 46 m. — Dňa odбудne v tomto mesiaci o 1 h. 40 m.

Gazdovské príslovia.

Jestli je leto mokre, býva v budúcom roku drahota. Kde stoklasa, má chlieb i chasa; kde metlica, nemá ho hospodár, ani slepica. Keď sú v auguste veľké rosy, ostáva obyčajne pekné počasie.

August má 31 dni.

SEPTEMBER

Deň	K a l e n d á r		Slnca		beh	Mesiaca		Hvezdárske poznámky.	
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.		vých. h. m.	západ h. m.		
1 U.	Egida	Egida	5 26	6 32	☾	6 9	2 51	Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.	
2 S.	Pravoslava	Justa bisk.	5 28	6 30	☾	6 44	4 11		
3 Š.	Otakára	Mansveta	5 29	6 28	☾	7 14	5 31		
4 P.	Rozálie	Rozálie †	5 31	6 26	☾	7 41	6 49		
5 S.	Herkulesa	Viktorína	5 32	6 24	☾	8 6	8 5		
36. Týžd. Ev. Luk. 10, 23—37. Ep. Gal. 3, 15—22.									
6 N.	D 13 po Sv. Tr.	D 14 po Sv. D.	5 34	6 22	☾	8 32	9 16	☾ Plný mesiac 3. sept. o 9 h. 8 m. ráno; pekne. ☾ Posledná štvrť 10. sept. o 1 h. 27 m. večer; chladno. ● Nový mesiac 18. sept. o 5 h. 27 m. večer; teplo. ☾ Prvá štvrť 26 sept. o 1 h. 6 m. ráno; hmľisto a daždivo. Slnce vstúpi do znamenia Váhy 24. sept. o 4 h. 58 m. ráno; začiatok jasene.	
7 P.	Regíny	Regíny	5 35	6 20	☾	9 30	10 0		
8 U.	Nar. P. M.	Nar. P. M.	5 37	6 18	☾	9 37	11 30		
9 S.	Serafíny	Gorgonia	5 38	6 16	☾	10 5	večer		
10 Š.	Jošta	Jodoka	5 40	6 14	☾	10 44	1 41		
11 P.	Zdislava	Protusa †	5 41	6 12	☾	11 29	2 35	Dĺžka dňa. 1. sept. 13 h. 6 m. — Dňa od-budne v tomto mesiaci o 1 h. 45 min. Gazdovské príslovia. Panny Márie na-rodenie, kaňovčiek rozlátenie. Po Ma-túši čapica na uši.	
11 S.	Leontíny	Tobiáša	5 43	6 10	☾	ráno	3 23		
37. Týžd. Ev. Luk. 17, 11—19. Ep. Gal. 5, 16—24.									
13 N.	D 14 po Sv. Tr.	D 15 po Sv. D.	5 44	6 8	☾	0 20	4 5		
14 P.	Povýš. kríža	Pov. sv. kr.	5 46	6 6	☾	1 16	4 41		
15 U.	Hildegardy	Nikodéma	5 47	6 4	☾	2 16	5 12	38. Týžd. Ev. Mat. 6, 24—34. Ep. Gal. 5, 25—6, 10.	
16 S.	Eudmily	Ludmily	5 49	6 2	☾	3 18	5 29		
17 Š.	Drahoslava	Lamberta	5 50	6 0	☾	4 22	6 4		
18 P.	Radmíra	Tomáša	5 52	5 58	☾	5 28	6 27		
19 S.	Konstantína	Konst.	5 53	5 56	☾	6 35	6 50		
39. Týžd. Ev. Mat. 6, 24—34. Ep. Gal. 5, 25—6, 10.									
20 N.	D 15 po Sv. Tr.	D 16 po Sv. D.	5 55	5 54	☾	7 43	7 14	20. sept. má 20 dní.	
21 P.	Matúša	Matúša	5 56	5 52	☾	8 53	7 40		
22 U.	Mórica	Mórica	5 58	5 50	☾	40 4	8 10		
23 S.	Políceny	Tekly	5 59	5 48	☾	11 15	8 45		
24 S.	Ruprechta	Gerarda	5 1	5 46	☾	večer	9 27		
25 P.	Kleofáša	Kleofáša	5 2	5 44	☾	1 32	10 19	Sept. má 20 dní.	
26 S.	Cypriana	Cypriana	5 4	5 42	☾	2 31	11 21		
39. Týžd. Ev. Luk. 7, 11—17. Ep. Efez. 3, 13—21.									
27 N.	D 16 po Sv. Tr.	D 17 po Sv. D.	6 5	5 40	☾	3 22	ráno		
28 P.	Václava	Václava	6 7	5 38	☾	4 5	0 31		
29 U.	Michala	Michala	6 8	5 36	☾	4 41	1 47		
30 S.	Jarolíma	Hieronýma	6 10	5 34	☾	5 12	2 5		

OKTÓBER

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca		Hvezdárske poznámky.	
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.		západ h. m.
1 Š.	Brigity	Remigia	6 11	5 32		5 39	4 23	Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa.
2 P.	Mojmíra	Mojmíra †	6 13	5 30		6 5	5 40	
3 S.	Jafra	Kandida	6 14	5 28		6 31	6 55	
40. Týžd. Ev. Luk. 14, 1—11. Ep. Efz. 4, 1—6.								☉ Plný mesiac 2. okt. o 6 hod. 38 min. večer; neprijemno.
4 N.	D 17 po Sv. Tr.	D 18 po Sv. D.	6 16	5 26		6 58	8 9	
5 P.	Blahomíra	Placida	6 17	5 24		7 27	9 19	☾ Posledná štvrť 10. okt. o 7 hod. 49 m. ráno; chladno.
6 U.	Frideriky	Bruna	6 19	5 22		8 0	10 27	
7 S.	Dositea	Justína	6 20	5 20		8 38	11 30	☼ Nový mesiac 18. okt. o 7 hod. 21 min. ráno; pekne.
8 Š.	Pelagia	Brigity	6 22	5 18		9 21	večer	
9 P.	Diviša	Dionýza †	6 23	5 16		10 10	1 18	☾ Prvá štvrť 25. okt. o 7 hod. 35 m. ráno; ne- prijemno.
10 S.	Gedeona	Frant. Bor.	6 25	5 14		11 5	2 3	
41. Týžd. Ev. Mat. 22, 34—46. Ep. I. Kor. 1, 4—9.								Slnce vstúpi do znamenia Štíra 24 októbra o 11 hod. 46 m. ráno.
11 N.	D 18 po Sv. Tr.	D 19 po Sv. D.	6 26	5 12		ráno	2 41	
12 P.	Maximiliana	Maximiliana	6 28	5 10		0 3	3 14	Dĺžka dňa. 1. okt. 11 h. 21 m. — Dňa od- budne v tomto mesiaci o 1 hod. 50 min.
13 U.	Eduarda	Kolomana	6 30	5 8		1 5	3 42	
14 S.	Čistka	Kalixta	6 31	5 6		2 9	4 7	Gazdovské príslovia. Ríjen a brezeň sú rovní ve všem. Jestli je vrana na blízku, je najvyšší čas ku siatiu.
15 Š.	Terezie	Terezia	6 32	5 4		3 14	4 31	
16 P.	Havla	Gála †	6 34	5 2		4 21	4 54	Október má 31 dní.
17 S.	Floriana	Hedvigy	6 35	5 0		5 30	5 17	
42. Týžd. Ev. Mat. 9, 1—8. Ep. Efz. 4, 22—32.								
18 N.	D 19 po Sv. Tr.	D 20 po Sv. D.	6 37	4 58		6 40	5 42	
19 P.	Ferdinanda	Ferdinanda	6 39	4 56		7 52	6 11	
20 U.	Vendelína	Vendelína	6 40	4 54		9 6	6 45	
21 S.	Uršuly	Uršuly	6 41	4 52		10 18	7 25	
22 Š.	Korduly	Korduly	6 43	4 50		11 27	8 14	
23 P.	Severína	Jána Kap. †	6 45	4 48		večer	9 12	
24 S.	Rafaela	Rafaela	6 47	4 46		1 22	10 19	
43. Týžd. Ev. Mat. 22, 2—14. Ep. Efz. 5, 15—21.								
23 N.	D 20 po Sv. Tr.	D 21 po Sv. D.	6 48	4 44		2 6	11 32	
26 P.	Mitra	Demetria	6 50	4 42		2 43	ráno	
27 U.	Sabiny	Sabiny	6 51	4 40		3 14	0 48	
28 S.	Šimon a Juda	Šimon a Juda	6 53	4 38		3 41	2 4	
29 Š.	Narcisa	Zenobia	6 54	4 36		4 6	3 20	
30 P.	Klaudia	Klaudia †	6 56	4 34		4 31	4 34	
31 S.	Pam. Reform.	Volfgang. †	6 57	4 33		4 57	5 47	

NOVEMBER

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca		Hvezdárske poznámky.
	evangelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	
44. Týžd. Ev. Jána 4, 46. Ep. Efez. 6, 10—18.							
1 N.	D 21 po Sv. Tr.	D 22 po Sv. D.	6 59	4 30		5 25	6 59
2 P.	Pam. zosn.	Všech v. d.	7 0	4 28		3 56	8 9
3 U.	Ctiráda	Huberta	7 2	4 26		6 32	9 15
4 S.	Ottona	Karla Bor.	7 3	4 25		7 13	10 16
5 Š.	Mirka	Imricha	7 5	4 23		8 0	11 11
6 P.	Leonarda	Leonarda †	7 6	4 22		8 52	večer
7 S.	Milosta	Engelberta	7 8	4 21		9 49	0 40
45. Týžd. Ev. Mat. 18, 23—35. Ep. Fil. 1, 3—11.							
8 N.	D 22 po Sv. Tr.	D 23 po Sv. D.	7 09	4 19		10 50	1 14
9 P.	Božidara	Fedora	7 11	4 17		11 52	1 44
10 U.	Proba	Ondreja	7 12	4 15		ráno	2 10
11 S.	Martina	Martina	7 14	4 14		0 57	2 34
12 Š.	Svätopluka	Jonáša	7 15	4 13		2 3	2 57
13 P.	Stanislava	Stanisl. †	7 17	4 12		3 11	3 19
14 S.	Mladoňa	Serapiona	7 18	4 11		4 20	3 43
46. Týžd. Ev. Mat. 22, 15—22. Ep. Fil. 3, 12—17.							
15 N.	D 23 po Sv. Tr.	D 24 po Sv. D.	7 20	4 10		5 33	4 10
16 P.	Otomara	Edmund	7 21	4 9		6 48	4 41
17 U.	Huga	Gregora	7 22	4 8		8 3	5 19
18 S.	Ottu	Eugena	7 23	4 7		9 16	6 6
19 Š.	Alžbety	Alžbety	7 24	4 6		10 22	7 3
20 P.	Šfastka	Šfastka †	7 26	4 5		11 20	8 9
21 S.	Obet. P. M.	Obet. P. M.	7 28	4 4		večer	9 22
47. Týžd. Ev. Mat. 9, 18—*6. Ep. Kol. 1, 9—14.							
22 N.	D 24 po Sv. Tr.	D 25 po Sv. D.	7 30	4 3		0 47	10 37
23 P.	Klimenta	Klimenta	7 32	4 2		1 19	11 52
24 U.	Miliny	Jána z Kr.	7 33	4 1		1 46	ráno
25 S.	Kataríny	Kataríny	7 35	4 0		2 11	1 7
26 Š.	Konráda	Konráda	7 36	3 59		2 35	2 21
27 P.	Vintúra	Virgila †	7 38	3 58		3 0	3 33
28 S.	Milina	Sostenesa	7 39	3 58		3 26	4 44
48. Týžd. Ev. Mat. 21, 1—9. Ep. Rim. 13, 11.							
29 N.	D 1. Advent	D 1. Advent	7 41	3 57		3 56	5 53
30 P.	Ondreja	Ondreja	7 42	3 57		4 28	7 1

Premeny mesiaca a pravdepodobná chvíľa,

☾ Plný mesiac
1. nov. o 6 h. 31 m. ráno; zima.

☾ Posledná štvrť 9. nov. o 4 h. 28 m. ráno; hmľisto.

☀ Nový mesiac
16. nov. o 8 h. 13 m. večer; daždivo.

☾ Prvá štvrť 23. nov. o 3 h. 20 m. večer; nepríjemno

Plný mesiac
30. nov. o 9 h. 20 m. večer; mrzne.

Slnce vstúpi do znamenia Strelca
23. nov. o 8 h. 51 m. ráno.

Dĺžka dňa.
1 nov. 9 h. 26 m.

—Dňa odbudne v tomto mesiaci o 1 h. 19 min.

Gazdovské príslovia.

Jestli v novembri hrml, bude úrodný rok. Jestli kvitnú v novembri znovu stromy, bude zima trvať až do mája. Jestli hus o Martine chodí po fadé, chodí o Vianociach po blate. Martin na bielom koni. Ak je na Martina slnečno, bude tuhá zima; jestli je hmľisto, bude mierna

Nov. má 30 dní.

DECEMBER

Deň	K a l e n d á r		Slnca		Mesiaca			Hvezdárske poznámky.
	evanjelický	katolícky	vých. h. m.	západ h. m.	beh	vých. h. m.	západ h. m.	
1 U.	Natalie	Eligia	7 44	3 56		5 6	8 4	Premeny mesiaca a pravdepodobná chviľa.
2 S.	Aurelia	Bibiana †	7 45	3 55		5 51	9 2	
3 Š.	Kasiana	Frant. Xav.	7 47	3 55		6 42	9 54	
4 P.	Barbory	Barbory †	7 48	3 54		7 37	10 38	
5 S.	Sávu	Sabasa	7 49	3 54		8 36	11 15	
49. Týžd. Ev. Luk. 21, 25—36. Ep. Rim. 15, 4—13.								
6 N.	D 2 Advent	D 2 Advent	7 50	3 53		9 38	večer	☾ Nový mesiac 16. dec. o 8 h. 20 min. ráno; tuhá zima.
7 P.	Ambra	Ambróza	7 51	3 53		10 41	0 13	
8 U.	Poč. P. M.	Poč. P. M.	7 52	3 52		11 45	0 37	☾ Prvá štvrť 23. dec. o 0 h. 23 min. ráno; dáždivo.
9 S.	Belony	Leokadie †	7 53	3 52		ráno	1 0	
10 Š.	Judity	Judity	7 54	3 51		0 51	1 22	☾ Plný mesiac 30. dec. o 3. h. 16 m. večer; zima.
11 P.	Hostivíta	Damasa †	7 55	3 51		1 58	1 44	
12 S.	Otilie	Maxencia	7 56	3 50		3 8	2 9	Slnce vstúpi do znamenia Kozorožca 22. dec. o 9 h. 52 m. večer; začiatok zimy.
50. Týžd. Ev. Mat. 11, 2—15. Ep. I. Kor. 4, 1—5.								
13 N.	D 3 Advent	D 3 Advent	7 57	3 50		4 21	2 37	Dĺžka dňa. 1. dec. 8 h. 12 m. — Dňa odbudne do 21. dec. o 19 m., potom pribudne o 1 m.
14 P.	Vífazoslava	Nikasía	7 58	3 51		5 37	3 12	
15 U.	Idy	Irenea	7 58	3 51		6 53	3 55	Gazdovské príslovia. Keď v decembri mrzne, sňaží, úrodný rok na to beží. Aký je december, taký je jún. Zelené Vianoce, biela Veľká noc. Na sv. Barboru, sane do dvoru.
16 S.	Albína	Albína	7 59	3 52		8 5	4 48	
17 Š.	Lazara	Lazara	7 59	3 52		9 10	5 52	Dec. má 31 dni.
18 P.	Osvätína	Graciana	8 0	3 53		10 4	7 5	
19 S.	Abraháma	Abraháma	8 0	3 53		10 44	8 22	
51. Týžd. Ev. Jána 1, 19—28. Ep. Fil. 4, 4—7. Ev. Luk. 2, 1—14. Ep. Fil. 2, 11—14. Ev. Mat. 23, 34. Skut. 6 a 7.								
20 N.	D 4 Advent	D 4 Advent	8 1	3 54		11 22	9 40	
21 P.	Tomáša	Tomáša	8 1	3 54		11 52	10 57	
22 U.	Zena	Beaty	8 2	3 55		večer	ráno	
23 S.	Dagoberta	Viktorie †	8 2	3 55		0 42	0 11	
24 Š.	Adama a Evy	Ad. a Evy †	8 3	3 56		1 6	1 23	
25 P.	Nar. Kr. P.	Nar. Kr. P.	8 3	3 56		1 30	2 33	
26 S.	Štefana muč.	Štefana m.	8 4	3 57		1 57	3 48	
52. Týžd. Ev. Lnk. 2, 33—40. Ep. Gal. 4, 1—7.								
27 N.	D Ned. posl.	D Ned. posl.	8 4	3 57		2 28	4 50	
28 P.	Mláďatok	Mláďatok	8 4	3 57		3 4	5 54	
29 U.	Jonatana	Tomáša	8 5	3 58		3 46	6 54	
30 S.	Dávida kr.	Dávida kr.	8 5	3 59		4 34	7 48	
31 Š.	Sylvestra	Sylvestra	8 6	4 0		5 28	8 35	

DAJ BOH ŠŤASTIA.

*V novom roku často tieto počuť hlasy:
„Utekajú chvíle, utekajú časy;
každým dňom starší sme a bližší ku hrobu —
nik nazpät nevráti uplynulú dobu.
A preto škoda je i najkratšej chvíle,
ak sme ju prežili bez práce, nemile.“*

*Svätú pravdu všetci bez rozdielu majú,
ktorí si v nový rok takto vzdychávajú.
Veď zo skúsenosti iste všetci známe,
že na zemi bydlia stáleho nemáme;
preto krátku dobu nášho tu života,
ktorú vymerala nám Božia добрota,
v práci bohumilej stráviť všetkým sluší,
bo ona prináša zdar telu i duši.*

*Nuž daj nám Boh šťastia ! Žehnaj naše kroky !
Daj nám blaženejšie, radostnejšie roky !
Daj nám, čo nemáme — tuž nás v ďalšej práci.
Šťastlivý nový rok, predrahi rodáci !*

Novoročné perličky.

Zachovaj si knihu života tvojho čistú, lebo pozdejšie nemožno z nej vytrhnúť zaľúfané listy.

Krátko heslo uhorského kráľa Maximiliana I. bolo : „Pán opatrí“. S týmto heslom i my všetci môžeme pokojne vkročiť do nového roku, majúť ale i zo strany našej sväte predsavzatie, že budeme všetky povinnosti verne konať, ktoré nám tenže Pán nebeský v našom stave a povolani naložil. *L.*

Všeci ľudia chovajú v srdci svojom túžbu, aby sa šťastnými stať mohli; na proti tomu jak málo je tých, ktoríby uznávali, že opravdivé šťastie života nášeho nemáme od slepej náhody, ale iba od ruky nebeskej a od vlastnej statočnosti očakávať. *L.*

Opatrnosť je viacej hodná, než náhoda.

Na milosti je svet založený a nie na práve.

Nikdy nezabudni, čomu ťa chvíle núdze učia.

Hnev je krátke bláznivé zúrenie, alebo kto sa hnevá, ten sa na chvíľu zbláznil.

Hlavný znak málomyselného, chulostivého človeka je, že v nehodách života na svoju vlastnú silu zapomína; a preca, pri Božej pomoci, z vlastnej sily najistejšia pomoc vykvitá. Čo ale o jednotlivých ľuďoch, to tiež o celých národoch platí. Nuž nedajme sa. *L.*

NEVRAV TO!

Nevrav, že ti dobre, že si bez starostí ;
 Že máš striebra, zlata, statkov do sytosti.

Nevrav, že nežladaš pomoci od sveta,
 Že je proti tebe každý len „špleta“.

Nevrav, že nikoho takmer sa nebojíš ;
 Ba že i o Boha velice nestojíš.

Nevrav to človeče zaťatý hriešniku !
 Veď faháš na seba pokutu veliku.

Nevrav to, pamätaj na poslednú dobu —
 Krom tela, ničoho nevezmeš do hrobu.

Nevrav to, tu necháš všetky svoje statky,
 Holý sa navrátiš ta do zeme matky.

Nevrav to, v poslednej dobe svojho života,
 Strašlivé myšlienky hriešnika pochytila.

Nevrav to, veď jaký počef budeš skladať ?
 Keď poslednú dobu života budeš badať ?

L. V. Orlov.

Modlitba, ku ktorej netreba mnoho času.

V jednom švajciarskom hostinci — tak rozpráva O. Funcke v jeho poslednej knihe: „Ako jelen rve“, sa pýtal jeden ctihodný kresťan chyžnej dievky, ktorá ho obsluhovala, že či sa i modlieva. Ona odpovedala krátko a ostro: „Tu v dome je toľko roboty, tu niet času k modleniu“. On povedal: „Ja ti ukážem jednu dobrú modlitbu, ktorá v biblii stojí, a ktorá bola i vyslyšaná, a tak krátička je, že nepotrebuje žiadneho času. Ona znie: „Pane — pomôž mi!“ „Sľúb mi, že sa tieto tri slabiky každého rána i každého večera chceš modliť“. — Dievča sľúbilo a i zadržalo svoj sľub.

Po rokoch prišiel ten pútnik znovu na to isté miesto. Pýtal sa po tom dievčati. Hostinský avšak odpovedel: „Tá bola pridobrá pre náš dom, kde sa toľko ľahkomyslných ľudí obráti. Preto u jedného farára stala do služby“. — A tu ju ten pán i skutočne našiel. Ona mu so slzami vďačnosti rozpovedala, že ona jeho krátičku modlitbu s počiatku len tak bez všetkých myšlienok sa modlievala; ale pomaly začala i rozmyšľať nad jej slovami a sa pýtala: „Prečo mi má vlastne Bôh pomáhať? Čože tu má pomáhať? Či som snáď nie dobrá a či som nie šťastná?“ Nuž pri hlbšom rozmyšľaní sa naučila na obe otázky odpovedať, že „nie“; a poznala, že mnohé statočné a poriadné dievčatá, keď im vyššila Božská pomoc chybovala, upadly do hanby a nešťastia — slovom táto modlitba zažala v jej srdci svatý oheň a ona v Pánu Ježišovi našla pokoj.

Kto má uši k slyšaniu, slyš! Pomoc potrebuje každý človek na tele i na duši. Len mnohí v dobrých dňoch nechcú to uznať, myslia, že i bez Boha a bez spasiteľa môžu sa preboriť týmto životom.

A aj ide to za istý čas v pýche a vysokomyslnosti. Ale Bože pomôž nám aj im z takého života, ktorý sa zovnútorne i zdá byť poriadnym a šťastným, ale v jeho najhlbšom základe je predsa biednym, lebo chybuje z neho ten pokoj, ktorý len smierenie hriešnika s Bohom skrz nášho Spasiteľa poskytuje srdcu ľudskému. Blahoslavený, kto pozná svoju malomocnosť a biedu a kto s tou prosbou kananejskej ženy vie volať vždy ku Pánovi: „Pane, pomôž mi!“

M.

NORVÉŽSKO.

(Norge. Norvegia.)

V predošlých ročníkoch kalendára nášho, obznámili sme sa s krajinami, ktoré na severnej (polnočnej) čiaske Európy ležia, ktorých národy prináležia cirkvi evanjelickej a sú práve tak, ako my, nie poddaní pápeža rímskeho.

Norvéžsko (Norvégia) je krajina najsevernejšie ležiaca na tomto svete. Vyššie už niet samostatnej krajiny, lebo Island, Grönland ani Kanada v Amerike nie sú samostatné krajiny.

Škandinávský poloostrov takú podobu má na mape, ako mohutný lev. Spodnú časť tvorí Švédsko a vrchnú hlavu a chrbát Norvéžsko. Švédsko je o 100,000 □ kilometrov väčšie, ale má aj o 3 millioni viacej obyvateľov. Vo Švédsku padne na 1 □ kilometra 13 obyvateľov, v Norvéžsku padne na 1 □ kilometra 7 obyvateľov (u nás 64 obyvateľov). Krajina norvéžská má plochu 321,477 □ kilometrov, temer práve tolko, ako naše staré uhorské kráľovstvo. V tejto krajine byva 2,391.782 duší. Sú to v prevažnej väčšine prináležajúci národnosti norvéžskej a náboženstva evanjelického. Norvéžsky jazyk najbližšie stojí dánskému jazyku. Knihy posiaľ skoro vylučne v dánskom jazyku písali a v najnovšom čase utvára sa nový jazyk, ktorý oni materinským jazykom menujú, ktorý sa málo odchyľuje od dánskeho jazyka. Norvéži v najnovšom čase mali svetochybných spisovateľov, lebo Hospodin dar ducha udelí aj malým národom — a pred 1924 rokmi uprostred najmenšieho národa narodil sa ten Spasiteľ, ktorý všetky národy priviesť má do jediného, najväčšieho kráľovstva Božieho. Predkovia Norvégov — ako predkovia všetkých národov — boli neumeli, diví pohanovia. Z troch strán obkľučení morom, aj oni tak ako ich susedia živil sa z námorného zbojníctva. Veslovali na ich ľahkých lodkách ďaleko, a napadli nič netušiacie obyvateľstvo zbojnícky a vyrabovali

statočnejších ľudí než oni boli. Pri týchto vypravách a zbojnických pokusoch oboznámili sa s kresťanmi. Tak zprvu len ich pohlavári a kráľovia sa počali nakloňovať ku kresťanstvu. Vo vojne zajatí,

Norvéžsko. Mladé dievča v národnom kroji.

ktorých priviezli do Norvežii, boli tiež čo z väčša kresťania, a títo zajatí vo svojom nešťastí tým huževnatejšie pridržali sa Krista ukrižovaného.

Okolo 1000-ho bolo už temer v celom Norvéžsku kresťanstvo známe. Kráľ Olaf, ktorého pozdejšie cirkev pápežská za svätého vyhlásila, prísne sa prichytil k tomu, aby aj ostatné pozostatky pohanstva zničené boli. Pri takýchto veľkých promenách nezvyklo to ísť nikdy tak hladko. Národ do poverčivých obyčajov zahružený nemôž prebudiť tak ľahko, práve v takom čase, keď krem reči nebolo iných duchovných prostriedkov. Kristus nekdáže, aby sme vieru násilím rozširovali ako mohamedáni, ale v tom prvom čase veru nešlo to nikdy tak hladko a krem reči a svätosti mal aj meč na oboch stranách svoj zástoj. To prvé kresťanstvo v celej Európe bolo ešte polo pohanské a starozákonné kresťanstvo. A hľa aj toto nedokonalé kresťanstvo bolo veľkým pokrokom v Norvéžsku, keď ho porovnáme s pohanským stavom tohoto národa.

Keď sa v pohanských časoch norvéžski pohlavári k nejakej národnej porade shromaždili, to bolo prvé, že zabili jedného väzňa z národu cudzieho tam prineseného a obetovali ho pohanským Bohom, lebo sa vo svojej pohanskej slepote nazdali, že s takýmto zločinom Bohu milí vec konajú. Keď sa ku Kristu, ak aj ešte nedokonalé obrátili, hneď túto ohavnú obyčaj opustili a pri príležitosti zasadnutia národného shromaždenia nezavraždili nikoho, ale osvobodili aspon jedného uväzneného spolubližného svojho. Nový duch počal vanuť po studených, ešte polo pohanských krajoch norvéžskych. Knihy vtedy ešte neboly, tým menej školy, ale vystaveli veľkolepé chrámy vo veľkých mestách, ktorých stavbu aj dnes obdivujeme. Národ poučali hrozbou, že ak nedá majúc chodobnému obuv, na tom druhom svete bosý sa musí túlať, ak nedá odev, na tom druhom svete, ako žobrák sa bude potulovať na večné veky. Takto nahnali sobcom a tvrdošijným skupánom strach a naklonili ich k tomu, aby pomáhali svojim spolubližným. Keď prišla reformácia, Norvéži sa zas huževnate pridržali k svojim polokresťanským, pohanským, a starozákonným obyčajom. Vtedy boli pod mocou kráľa dánskeho, a ten rozkázal, aby sa celá krajina pripojila k cirkvi evanjelickej. Pápežské ceremonie odstránili a uviedli slovo Božie do chrámov. Postavili školy a národ vzdelávali. Jezuiti pokusili sa do tejto krajiny vkradnúť potajomky, vydávali sa zo-vnútrne, že sú oni evanjelici, ale v duši boli tí najtmavší privrženci pápežov. Keď to kráľ dánsky zvedel, dal všetkých týchto prorokov pochytať a poslal ich tam, odkiaľ prišli, za hranicu. Počas veku pravovernosti prísne poriadky panovaly v cirkvi. Pozdejšie rozšírilo sa aj tam rozumkárstvo. Spevník pod heslom, že ho napravia, temer všetkého duševného pokladu pozbavili. Hlavné heslo toho

veku bolo: učiť, mnohou známosťou naplniť hlavy ľudské a zabudli to slovo toho najučennejšieho apoštola Pavla: »Známosť nadymá a láska vzdeláva.«

V tomto najsmutnejšom čase vysokomyslného rozumkárstva a pritom duchovnej práznoty, povstal jeden jednoduchý sedliak a roľník Niels Hauge. Nezaložil sektu a nerozširoval sektárstvo, ale svojou rečou a knihami koncom osemnásteho a začiatkom devätnásteho stoletia povzbudil nový život v celej cirkvi evanjelickej norvéžskej. Z kníh Lutherových a Arndtových, Scriverových a zvlášte z písma svätého k tomu napomínal ľudí, aby slovo Božie nezanedbávali a neboli poslucháči zapominateľní, boli nielen slovom ale aj skutkom uprimní kresťania. On na základe augšpurského učenia hlásal, že verná práca v povolání je bohoslužba. V najťažších časoch francuzkej vojny, keď nemohli z nikede soľ priviesť, on pomohol národu svojmu s tým, že naučil ich, ako majú vyvárať z morskej vody soľ. Ako každý prorok, aj tento muž podstupil mnohé súženia. Vrchnosť svetská dala ho do žalára a viacej rokov bol uväznený. No i toto protivenstvo preniesol a ešte v svojom živote videl, ako nebola práca jeho marná, ako sa preporodila celá cirkev norvéžska. Biskup Bong napísal jeho životopis pred pár rokmi, a knihu túto dnes s duchovným požitkom čítajú v temer každom dome, v nízkej chalupe práve tak, ako v skvostnom paláci.

Norvéžsko až po rok 1814 patrilo pod berlu kráľa dánskeho. V tomto roku pripojili skrze viedenský pokoj túto krajinu k Švédsku a od tohoto času kráľ švédsky bol ich panovníkom. Tieto dva národy behom mnohých rokov sa dobre snášali. Koncom minulého stoletia vzdy silnejšie ozývalo sa to heslo, odtrhnúť sa od Švédska, lebo oni chcú tak ako za starodávna samí sa spravovať. Švédi im žiadnu krivdu neučinili, nepotlačovali ich. Jeden zákon panoval vo Švédsku a v Dánsku. Švédi ako pokročilý a vzdelaný národ neboli by ani vstave potlačiť a využítkovať a falešnými, len na papieri jestvujúcimi zákonmi oklamať národ im podľa reči a náboženstva príbuzný. Boli mnohí v Norvéžsku, ktorým o to šlo, aby sa zbúrené more národného povedomia neutišilo. Už tak stály veci, že sa každý nazdal, že celá záležitosť len cestou vojny môže byť riešená. Obe stránky chystaly sa k vojne. Staručký kráľ švédsky nechcel, aby ostatné roky jeho panovania krvou boli naznačené. On povedal to slovo velikodušné: »Norvéži nechcu ďalej pod mojou berlou a spolu s námi trvať, nech sa ich vôľa stane, a idú svojou cestou.« Toto bol temer na celom svete prvý príklad toho, že sa dva národy môžu smieriť aj bez vojny. Norvéži zariadili si svoju

krajinu, vyvolili si kráľa v osobe syna kráľa dánskeho, ktorý od roku 1905-ho ako Haakon VI-tý panuje. Ostatný den roku 1905-ho shromáždili sa vo všetkých chrámoch Norvéžska veriaci, aby ďakovali Hospodinu, že odvrátil veľké nebezpečenstvo. Divná vec sa stála, rozdelení bratia sa smierili, a teraz je väčšia shoda medzi nimi, ako v tom čase bola, keď pod jedným panovníkom žili. Teraz skúsili, že nie je všetko zlato, čo sa blyští a že tá samostatnosť, za ktorou túžili, má svoje ťažkosti.

Ako som spomenul, v Norvéžii býva temer vylučne jeden národ, ktorý jednu reč hovorí, a preca žijú tam asi 25,000 duší počítujúc Lappy a ich príbuzní Kvaeni. Lappy počítuju asi 18,000 duší a bývajú na najsevernejšej strane Norvéžska. Oni patria k mongolskej fajte. Je to národ kočujúcí, t. j. ne býva v domoch ale jen v šiatroch a z času na čas presťahuje sa na iný kraj podľa toho, kde nájde lepšiu pašu pre svoj statok. Keď som v hlavnom meste Norvéžii, v Kristianii chodil, mile ma to prekvapilo, že v obloku jedného knihkupectva čítal som titul jednej vyloženej knižočky, ktorý tak znel: »Naší bratia Lappi.« Velme som sa radoval, že panujúci národ v Norvéžsku tento maličký, biedny národík, považuje za svojho brata a dvíhať ho chce duševne a hmotne. To vravia, že sú Lappi veľmi pohostinní ľudia, učenia schopní, ale pritom leniví a veľmi bojazliví. Nie je div, že sú bojazliví, lebo vždy ďalej, a ďalej utekali pred väčšími a mocnejšími národmi, až prišli na tento najsevernejší kraj, kde sa nazdali, že ich viacej odtiaľto nik nevyženie a nebude závideť ich studený kraj a divný spôsob života. Mnohí Norvéži boli v tom domnení, že način aj na tých snežných pustatinách, kde národík Lappov býva, postaviť školy v nich by sa malo norvéžsky vyučovať vylučne a tým spôsobom, by sa potom odnárodnili Lappi. Lappi sa norvéžský veľmi ťažko učia, lebo norvéžská reč sa veľmi odchyľuje od lapskej. Tento pokus odnárodnenia sa nevydaril a teraz čo zväčša v materinskej reči učia dievky úbohých Lappov. Preložili aj písmo sväté do ich jazyka a najvýtečnejší kňazia Norvéžska pracovali oto, aby čím väčšia čiastka Lappov prináležala k cirkvi kresťanskej. Oni najviac z jelenov sa živí, ktorých aj do kočov (sankov) svojich zapriahujú. Je ich život ťažký, ich bohatstvo v množstve jelenov záleží, ich chudoby príčina, keď jeleny podochnú a oni samí ochorejú. Schudobneli Lappi poprobujú inakší život viesť — kupčia a v zálivoch rybárstvom sa zaoberajú, ale aj tu je ťažko žiť.

Príbuzný národík Lappom sú Kvaeni — to sú o mnoho nadejši, počítujú len 7000 duší — ľudia tvrdí, ktorých ťažko je spravovať.

Židov je v Norvéžsku veľmi málo, lebo až do roku 1851-ho nesmeli sa tam osadiť a teraz je už pospolitý národ na tolko vzdelaný, že sa využítkovať nedá a Norvéži z vlastných synov svojich

Mladá roľníčka.

vychovávajú si vo vyšších školách vódcov, ktorí ich vedú, pri tom sú Norvéži veľmi šikovní kupci.

Je tam ešte asi 500 Čigánov, ale tento zlomok národa z

Egypta pochádzajúci, bez učenia a vzdelania pomaly vymiera, ako všade v Európe.

V Norvézii je šesť evanjelických biskupov a cirkev evanjelická je na šesť biskupstiev rozdelená. Na začiatku reformácie biskupov kráľ vymenoval a kňazov si každý sbor cirkevný sám volil. Pri týchto voľbách sa veľké neporiadky dialy. Pri každej premene chceli cirkevníci snížiť platy farárov — a chceli prinútiť novozvolených mladých farárov, aby si vzali vdovu ich predchodcu. Tomuto neporiadku učinil kráľ koniec, keď roku 1650-ho voľby vôbec zrušil a od tých čias až do najnovšieho času kráľ vymenoval farárov. Cirkev evanjelická založila misijný spolok, ktorý misiónárov posielala do pohanských krajov, aby tam evanjelium hlásali a cirkevné zbory zakladali. Poľe ich účinkovania je ostrov Madagaskar v Afrike a Čína v Ázii. Pekný je to dôkaz horlivosti cirkve ani poltrefa millionov nepočítajúc. Založili aj osobitnú biblickú spoločnosť, ktorá bibliu nielen v norvéžskom, ale aj v lappskom jazyku tlačí. Takého domu, nevyjímajúc ani tú najmenšiu rybársku chalupku v najzdialenejšej doline, niet, kde by nebola kniha kníh: písmo sväté.

Ľudové školy už počas reformácie počali zakladať. Večšiu pozornosť venovali školám od roku 1811. Založenia ľudových škôl bolo s veľkými ťažkosťami spojené, lebo aj tam tak, ako u nás na Dolniakoch roľníci čo z väčša na sálašoch bývajú, a tieto sálašy sú často veľmi neprístupné, sú horami obtočené, alebo na malých ostrovoch založené. Zákon krajinský nakladá, aby dieťa aj na tých najvzdialenejších krajinách aspoň ročne za devet týždňov do školy chodilo a učilo sa náboženstvu, čítal, písal, rátať. To docielili, že temer v celom Norvéžsku okrem kočujúcich Lappov, niet človeka dospelého, kto by nevedel čítať, rátať. Národ sa učí nielen v ľudových školách, ale aj takrečených vyšších sedliackych školách, ktoré rad radom postavila spoločnosť dľa zásady dánskeho Grundtviga. (Jeho životopis a dielo na poli školstva opísané je v predešlom ročníku tohoto kalendára v článku pod názvom »Dánsko«.) Do týchto škôl idú dospelí roľníci a ich manželky, ich synovia a dcéry. Vyučovanie trvá za 6 mesiacov ročne. Tu aj pracovať musia rukou učedníci, aby sa od práce neodučili — a nie pánština je cieľ, ale nadobudnutie užitočných známostí, pritom upevnenie charakteru, aby sa patriční naučili nad sebou panovať, ťažkosti života premáhať, a žiť sa poctive a statočne na tomto svete.

V celej Norvézii je jedna univerzita (všeničilište) v hlavnom meste v Kristianii, tu sa učia kňazia, professori, právnici a lekári. Na univerzitu môže ísť kto strednú školu skončil, ktorá trvá za

šesť rokov a gymnasiu, ktorá trvá za tri roky. V strednej škole neučia latinský, a recký, ale podľa toho, ktorú reč si vyvolí žiak, francúzsky, alebo anglicky. V gymnasii neučia sa recký, ale latinský lenže nie v tolkých hodinách ako u nás.

V Norvéžsku je pri voľbách do krajinského snemu všeobecné volebné právo, — pri voľbách do mestského zastupiteľstva majú volebné právo aj ženské, ale len počnúc od 25-ho roku. Politický život je veľmi čulý, ale to nie vždy slúži k dobrému národa. Veliký krikluni vedú často prvé slovo a ohlupujú celé zástupy, ktoré ich potom ohlupené nepravdou, slepo nasledujú. Nikde na tomto svete nehrešia ľudia tak mnoho jazykom, ako na poli politiky, kde je zásadou nesvedomitých ľudí: »Sľuby sa sľubujú a blázni sa radujú«. V tejto hĺbline politických pomerov počnú ľudia aj otriezvievať, lebo poznajú, že nie krikluni, marní jazyčníci a nemravní lumpi majú tento svet spravovať, ale ľudia najmúdrejší, a najstatočnejší, ktorých ako náš vytečný básnik hovorí: »Dar nezvedie a hrozba neskloní«.

V spoločenskom živote tuhý boj vedú proti užívaniu pálena a v tomto ohľade už posiaľ ďaleko pokročili. V studených krajoch severných je páleno ešte nebezpečnejšie, ako u nás. Založili spolky, ktorých údovia sa zavádzajú, že počas ich života opojný nápoj užívať nebudú. Nielen opilci a k opilstvu náklonní ľudia vstupujú do týchto spolkov, ale aj takí, ktorí ináč vedeli by sa zdržať, ale svojím príkladom chcú slabších posilniť v ich boji proti tej moci strašnej.

V tejto velikej krajine, ako som už spomenul, pomerne málo ľudí sa živí. Jezerá, skaly sú na všetky strany a len 3—4 percenty celej zemi je spôsobilá k zemedelstvu, a prevažne norvéžsky roľník, čo ako ťažko, ani ten najmenší kúsok zemi, čo ako vzdialenej, nenahá neobrobený. A roľník norvéžský je vo svojom povolání nie zaostalý. Žita, roži pri najpilnejšej práci neurodí sa tolko, koľko k žitiu celej krajiny je potrebné. Velikú pozornosť venujú ich koníkom, rožnému statku, ovciam a ich malie koníky mnoho vládku a požívajú lásku ich gazdov. Z celého obyvateľstva norvéžského zaoberá sa so zemedelníctvom asi 38 percentov; lebo aj v Norvéžsku sa množia fabriky, keď že tam sú vzácné kovy a temer $\frac{1}{6}$ čiastka celej krajiny je zarastená horami. Sediaci si založili veľikú základinu a keď je väčší majetok na predaj, kúpia ho, rozdelia ho, a bez zisku predajú ho viacerim menším hospodárom a statočným poľným robotníkom.

Značná čiastka obyvateľstva zaoberá sa s rybárstvom. Títo

rybári bývajú z väčša na malých ostrovoch, ktorých je okolo roz-
tiahnutej Norvežii asi 150,000. Život týchto rybárov je s mnohým
nebezpečenstvom spojený, lebo vieme, že more aj vtedy, keď sa zdá

Žena v národnom kroji.

byť utišeným, veľmi ľahko sa zbúri a zničí malú loďku rybárov. Ženy a dievky úzkostlivo čakajú muža a otca na brehu, kam sa nazdajú, že loďka sa práca doplaví. No často marno čakajú, lebo

úbohý rybár v hĺbkinách morských našiel svoj hrob — a ostaly po ňom vdova i siroty. Divný je tento svet, ťažké a nebezpečné je povolanie mnohých. Rovnosť v tomto ohľade nebude nikdy na tomto svete. Norvéžski rybári sú svetochýrni. Oni sú aj na brehoch Izlandu zamestnaní s lovením veľryby. Toto zamestnanie je v terajších časoch nie tak nebezpečné, ako predtým, kde na dlhších člunkoch priblížili sa k veľrybe a tak hodili do nej ostrú kopiu, ale keď len jedno okamženie zameškali, pridalo sa, že rozzlobená veľryba člnok prevrhla a mužstvo v hlbokom mori našlo svoj hrob. Teraz na malých parolodkách približia sa k veľrybe a na palube lodi umiestené je delo a z toho dela učinia smrtonosný výstrel na veľrybu.

Lovenia veľrýb tak ako na východných brehoch Izlandu, je veľmi vynosné zamestnanie — lebo na jednom meste rozložená rybárska spoločnosť uloví denne 5—6 veľrýb. (Dĺžka veľryby je od 5 metrov až do 20 metrov. V čas pokoja stála jedna veľryba stredného zrostu 3—4000 zlatých).

Norvéžsko je nielen z troch strán obtočené morom, ale v samej krajine je 40 jezerov, z nich je jezero Mjösen najhlbšie (452 metrov). Krásne sú tieto jezera, taktiež na brehoch celého Norvéžska sú báječné dlhé, úzke pri tom hlboké zálivy, ktorým podobné nenájdeme na celom svete. Tieto prírodné krásy priťahujú mnohých cestovateľov v novšom čase z Anglicka a z Ameriky na tento kraj a ľud má značné príjmy z tohoto cestovateľstva. Je prívetivý, krotký, vzdelaný ľud, ktorý nezdiera cudzých a nechce prostriedkom zderstva rýchle zbohatnúť.

Krásne sú veľkolepé vodopády, ktoré upotrebujú potom ako hnajúcu silu strojov pri fabrikách. Majú 58 väčších vodopádov. Najväčší je Vettifos, kde z 260 metrovej výšky lete sa dolu voda.

V obrazoch ukážeme tie najkrajšie kraje Norvéžska našim čitateľom, aby poznali v akých krajoch žijú sa nám podľa viery bratský národ norvéžský.

A keď poznávame cudzie kraje a aj obdivujeme ich krásu, preto tým lepšie zamilujeme náš rodný kraj, a pochopíme to porekadlo: všade dobre, ale doma je najlepšie. Norvéži milujú svoju skalnatú a horami zarastenú krajinu, a preto sa aj ich národná hymna tak započína: *Ja vi elsker dette Landet* (my milujeme túto vlasť). Krajina táto je studená, kúriť len za dva mesiace nemusia. Taká hornčosť, ako u nás, trvá len za pár hodín v tých najušších dolinkách. Na severnej častke je od 21. júna až po 31. július celý den svetlo, a keď potom prídu dlhé a tmavé noci, keď slako celý

den skryté je. Rozpomínam sa, že v roku 1910-tom koncom Júna baviac sa v Kristiánii, mohol som o 11-ej v noci bez zažnutého svetla čítať. Rozlúčime sa s touto vzdialenou krajinou, mysliac na tých spolubratov, ktorí tam pracujú, statočne boria sa ťažkosťami života, a s námi sa modlia k otcu nebeskému: Otče náš!

Sz.

HYNUTIE MLADOSTI.

(Prostonárodná).

*Veje vetrik po doline,
Moja mladosť len tak hynie,
Moja mladosť i podoba.*

*Tak mi hynie, jako voda:
Voda zhynie, druhá pride,
Moja mladosť už nepride.*

Dobrá odpoveď.

Jeden výtečný amerikánsky kazateľ, menom Beecher, sišiel sa var v jednej spoločnosti s jedným neznabohom, Ingersollom. Ingersoll s nevšednou výrečnosťou odôvodňoval a bránil svoju neveru. Beecher mlčal. Konečne jeden zo spoločnosti sa pýtal: „Duchovní Pane Beecher, či vy ničoho nemáte povedať za česť viery?“

„Vlastne nič“, odpovedal on, „lebo som po čas reči pána Ingersolla na jednu veľmi smutnú udalosť musel myslieť, ktorej som dnes mimovoľne musel svedkom byť.“

„Nuž, čože to bolo?“ pýtal sa Ingersoll.

„Keď som dnes ráno dolu v meste šiel jednou ulicou,

videl som. jedného chudobného, chromého muža, ktorý sa len s veľkou ťažkosťou pohyboval na pred na jeho barľách. Pozorne a s veľkou námahou si hľadal cestu krížom ulicou, ktorá všade bola plná blata. Keď práve bol na prostred ulice a blata, pribehnúť k nemu jeden ako buk mocný zlostník, ktorý sám od hlavy do päty bol zašpinený blatom, vytrhnúť mu barly z rúk, odhodil ich daleko a nechal chromého v blate sa váľať.“ Tak rozprával Beecher.

„Aký netvor!“ zvolal Ingersoll.

„Áno“, povedal Beecher vstanúc so stoličky a odhrnúť s čela svoje biele vlasy, medzi čím jeho jasné, ohnivé oči uprel na Ingersolla: „Áno, pane Ingersoll, vy ste tento netvor. Ľudská duša je nešťastnejšia, než ten chudobný, chromý bedár. Kresťanská viera jej podáva barly, aby sa cez špinu a blato života mohla preboriť. Vy ale vašou bezbožnou naukou jej vytrhujete z ruky tieto barly a dušu necháte váľať sa v blate biedy a zúfalstva. To je vaše zamestnanie. Vy olúpite biedného chorého, umierajúceho hriešnika o jeho jedinú útechu — o vieru. Len staviteľ môže postaviť statnú budovu, ale každý naničhodný podpaľač môže ju na popol obrátiť. Toto je vaše zamestnanie!“ Všetci prítomní boli hlboko dojatí a spoločnosť sa mlčky rozišla.

Z Wien. ev. Hansfr. M.

GHANDY.

Toto, nám divne znejúce, meno nosí ten muž, ktorý veľmi ďaleko žije od nás, stojí na čele najmohutnejšieho pohybu, aký bol vôbec na tomto svete a ktorého millioni a millioni spomínajú s nadšením a oduševnením. Je on vôdcom národného pohybu osvobodenia na indickom poloostrove v Ázii.

Dosiaľ tak spomínali Áziu ako takú čiastku sveta, kde duchovná tma panuje, národ zaostalý. polodivý žije, ačkoľvek z Ázie prišlo svetlo k nám, lebo tam sa narodil, žil a účinkoval Spasiteľ, tam žili proroci a apoštolovia, odtiaľ pochádza aj kniha nám na večné veky najvzácnnejšia: písmo sväté. Istá vec je, že Európa v ostat-

ných stoliatiach prevýšila Aziu, ale či to vždy tak bude, či sa veľiká premena aj tam nestane, keď národy tam v otroctve a duchovnej tme trvajúce k povedomiu sa prebudia, kto by vedel na túto otázku nám dnes odpovedať? Noviny píšú každý deň o celom svete, a telegramy sdedia zo všetkých končín sveta, ale pravé udalosti nevidia títo často obmedzení ľudia, ktorým je hlavná vec, aby čím viacej načarbali a ľudí tak omámili. aby aj tí ich čitatelia od nosa ďalej nevideli. Jeden veľmi múdry muž poviedal ešte pred svetovou vojnou, že ak ľudia len z novín budú čerpať známosti a múdrosť, ohlúpnu cele, a polo blbé pokolenie bude žiť na tomto svete.

Na indickom poloostrove v Azii žije asi 300 millionov počítajúcí národ. Ohľadom národnosti sú rozličného pôvodu, je tam asi 147 rečí, ale majú aj spoločnú reč takrečenú hindostanskú, ktorú viacej-menej rozumejú všetci a s ktorou tak ako dorozumeť sa môžu. Ohľadom náboženstva sú tam modlári a viacej millionov počítajúcí mohamedáni. Pohania sú z väčša, ale veľmi bohatojní pohania, ku ktorým evanjelium ešte nedošlo. Oni považujú mohutnú riekú Ganges za svatú, a millioni a millioni zbožných ľudí putuje každý rok k tejto rieke, aby sa v nej okúpali a skrušene pomodlili. Sú tu už aj mnohí kresťania, lebo temer každá cirkev kresťanská vysielá ta vierozvestovateľov, missionárov, ktorí školy zakladajú a cirkevné zbory.

Tento mohutný národ, 300 millionov počítajúcí, stojí pod panstvom Angličanov a tak, ako podriadená krajina patrí k svetovému mocnárstvu anglickému. Vojsko je pod vedením anglickým, taktiež vyššia správa a úrady sú anglické. Anglický štát tam vydržiava školy, v nich učia v anglickom a materinskom jazyku. Mnohí sa naučili v tejto mohutnej krajine anglicky rozprávať a mnohí ovládli anglickú reč tak, že ani rodený Angličan nevie lepšie anglicky písať a vysloviť sa.

V šesdesiatých rokoch minulého stoliatia bolo veľiké zbúrenie v Indii proti anglickému panstvu. Toto zbúrenie udusili vojskom, pohlavárov odsúdili na smrť, mnohých uväznili. Potom nastala tichosť. Angličania po udusení tohto ukrutného zbúrenia, usilovali sa všemožne zlepšiť správu krajiny, starať sa o poriadok a lepšie šetriť zvláštne obyčaje indického národa. Je to veľmi urodná krajina, kde aj dvaráz v roku úrodu zberajú, ale ak je za pri dlhý čas sucho, nastane hlad na niektorých od železnici vzdialených krajocho, tak že mnohí hladom umrú.

Počas svetovej vojny mnohi sa nazdali, že sa národ v Indii zbúri, použije príhodný čas, keď sú Angličania inde zamestknani.

Ale národ indický sa počas svetovej vojny nezbúril, zostal verným Angličanom a im pomáhal.

Po svetovej vojne v nej hory-doly nasľuovali národu indickému — a to nesplnili, počalo vriť v Indii. Jedna stránka takrečených národných horlivcov chcela so zbrojou v ruke vymôcť si väčšie právo a vyslobodiť sa zpod panstva anglického. V tomto veľkom vrení zjevila sa postava Ghandyho. On je asi päťdesiat ročný vzdelaný muž. Vyučil sa v najlepších anglických školách liškálstvu, hovorí dokonále anglický, ale pritom zostal celým srdcom svojmu rodu verný.

Tento jednoduchý, skromný muž stal sa vŕdcom toho veľkého, ale vzdor tomu veľmi poníženého národa, stal sa nie tým spôsobom, ako sa to obyčajne stáva. On nebúril národ shubnou rečou, neohováral Angličanov, nenasľuoval hory-doly ubiedeným a poníženým. Nie je zvláštnym rečníkom, nevládne hlasom ako zvon a predsa počujú jeho slová s najskrytejšom kúte Indii, milujú ho a idú za ním. Aká je to tajná moc, ktorá týmto mužom pohybuje? To je jeho hlboká, bezžistná láska k národu a vlasti svojej.

On to povedal svojmu národu: „Bratia milí! My nevyslobodíme sa zpod jarma anglického tým spôsobom, že Angličanov haníť a tupiť, nenávidieť budeme. Oni sú múdrejší, ako my a majú moc v rukách. My, ak chceme sa oslobodiť, musíme predovšetkým pred našimi dvermi zametať. Zastávajme jeden druhého. Vyzdvihnime z bahna potlačených a ubitých bratov našich. Neprotivme sa Angličanom, neurážajme ich, ale ani nič nekupujeme od nich. Nebežme za pýchou a slávou, choďme v takom jednoduchom rúchu, ako otcovia naši“. Ghandy upozornil ľudí, že v ich krajine sadia tie krovíky, ktoré bavlnu rodia, bavlnu Angličanom predajú, tí bavlnu na ťochoch prinesú do Anglii, tam z nej nitky spravia vo veľkých fabrikách a národ indický kúpi to za drahé peniaze. On naložil tedy, aby každý dospelý — muž a žena — v slobodných hodinách priadli, ba i sám Ghandy, keď ho Angličania uväznili, v žalári priadol z bavlny nitky, aby z nich utkali plátno a ušili potom odev pre mužských a ženské.

Angličania sa zľakli tohoto pohybu. Ghandyho odsúdili do väzenia na dlhší čas.

Keď stál Ghandy pred súdom, sudca prvé, nežby ho odsúdil, povedal: „Pane Ghandy, ja musím, keď súdobný výrok nad vami vypoviem, vysloviť, že sa vy delíte od všetkých, ktorých som ja až posavď odsúdil. Ja nemôžem nezapozorovať, že vás millioni a millioni vašho národa pokladajú za veľkého vlastenca a vŕdca

svojho. Ak aj nesúhlasím s vašimi politickými názorami, tak vás považujem, ako muža snežené zásady majúceho, ktorý statočný,

Norvéžsko. Pospolitý národ v národnom kroji.

môžem povedať svatý život vedie“. No vzdor tejto pochvale otvorily sa dvere žalára pred Ghandym. On patril medzi tých ľudí, ktorých dar nezvedie a hrozba neskloní. Uväznili mnoho tisíc povedomých národovcov. Národ indický sa nezbúrila, počúval svojho uväzneného vädca. Trpel ďalej a pracoval. Angličania nemohli toto duchovné povstanie premôcť so zbrojou ani žalárom. Žalár, keď do neho zatvárali nevinných, nestal sa potupou, ale chválou pre tých, ktorí hotoví boli trpeť za svojich bratov.

Angličania sa presvedčili, že týmto spôsobom pohyb národný nepremôžu v Indii. Otvoril sa žalár Ghandyho a on vykročil z neho bez citu pomsty a hlása ďalej národu: trpme, svoje si chráňme a pracujme.

Ako sa chovajú kresťania z Indov v tomto pohybe? Statočne sa pridržajú národu svojmu a súhlasia s Ghandym, ktorý je zovňútorne nie síce kresťanom, ale ktorého skutky a život o tom svedčia, že Kristus vplýval na neho — a účinok jeho nebol pri ňom marný.

Z dánskeho prepracoval Sz.

OPUSTENÁ.

Načo si to srdce, načo si mi dal, Bože!

Keď nikomu v šírom svete ľúbiť sa nemôže?

Jak by ruže v poli nevidené spadaly:

Tak moje vädnuce krásy nik', nik' nepochváli!

Sto žialov, bied tisíc dušu devy môž raniť:

A mňa, mňa tak opustenú nemá kto obrániť!

Kto číta tie slzy, čo v samote padajú?

Keď sa ústa požalovať nikomu nemajú!

Spievala by rada, na ústach mi žiaľ hynie!

Lebo, kto ma za tú pieseň ku srdcu privinie?

Žiadala by si smrť, ale načo hrob chváliť?

Keď nad mojou mohytôčkou nemá kto požiatiť!

A. Sládkovič.

Sen jednej vdovy.

Bola ona pobožná a veľmi nadaná žena; v pôzdnu večernú chvíľu tam stála pri okne a hľadela na osvetlené ulice mesta do nespokojného všru ľudí po nich sa hemžiacich. Ťažko dýchala a unávenými rukami zakryla oči. Vždy mala mnoho starosti a práce; nikoho nemala ku rade a pomoci. Ona musela vychovávať dietky, na jej pleciah ležala celá farcha domácnosti. Toho, ktorý mal byť jej podporcom v živote, odvolal Pán života i smrti. Ale ona bola mocná vo viere a mala udatné srdce. Radostne pracovali jej ruky a byly vždy hotové i k daniu a ona vedela, že si ju v mnohých kruhoch vysoko vážili a i obdivovali.

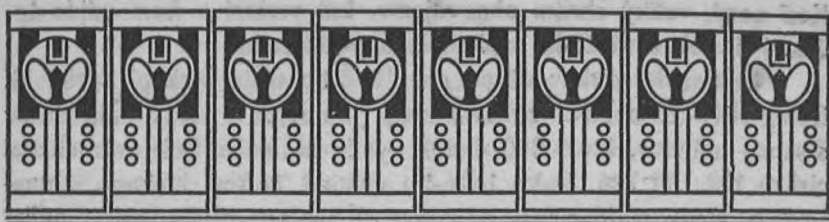
Unávená ľahla si na odpočinok a o krátku chvíľu zaspala. Okolo polnoci sa zrazu prebudila. Tak sa jej zdalo, akoby ju niekto bol volal. Jej izba ožiarená bola divným svetlom. Jedna anjelska postava stála pri jej lôžku a šeptala: „Nasleduj ma!“ a ona cítila, akoby na anjelských krídlach bola nesená do povetria. Vždy vyššie a vyššie sa vznášala v lete. Ako tmavý bod ležala pod ňou zem. Hviezda za hviezdou kmitla vedľa nej. Tu zrazu videla, že je do bieleho rúcha oblečená a našla sa pred murami jedného nádherného miesta, ku jehožto uliciam viedla brána z jasavých priel postavená. Prúdy oslepujúceho svetla sa valily uliciami od trónu, na ktorom Syn Boží sedel. V bielom rúchu oblečení svatí s jasajúcimi sa korunami na hlavách, s harfami v rukách stáli okolo trónu a oslavovali Beránka Božieho.

Ona, ktorú anjel so zeme k tým blahoslaveným výšinám vyniesol, hľadela na spasiteľovu tvár nevymluvnej krásy. Pohľad plný blahosklonnosti sa jej dostal za podiel z jeho očí a ona s jásotom kľakla pri jeho tróne. Tu sa sklonil k nej spasiteľ a pýtal sa jej: „Prečo máš korunu bez drahocenných kameňov? Za tvoju vieru si dostala korunu, za tvoju lásku a nádejú čaká ňa odmena. Ale kde sú hviezdy s tvojej koruny, ktoré sa jasajú, ako drahokamy, ako tam na hlavách mnohých vidíš? Za každú zablúdenú dušu, ktorú ku mne priviedli, obdržali jeden drahokam do ich koruny. Prečože ňa tvoja viera nenaučila skloniť sa ku zablúditým, aby si im podala ruku a ich na pravú cestu uviedla? Prečože si sklúčeným srdciam nepriniesla pokoj, ktorý si ty poznala? Prečože si nezaniesla svetlo mojej milosti tým, ktorí vo tmách väzia? Prečo nemáš žiadnych drahokamov v tvojej korune?“

Ako by v zármutku znel hlas spasiteľa. V hĺbinách srdca otrášená zavrela oči a ležala ako vo snách. Keď konečne otvorila oči, bola jej izba slncom osvetlená. So slzami ďakovala Bohu, že jej zemská púť ešte nie je u konca, že jej je ešte daný čas drahokamy si zadovážiť do jej koruny. V pokornej láske sa chcela odsiaľ zaujať o zablúditých a im pomocnú ruku podať, aby ku spasiteľovi privedení boli, aby pokoj našli a aby ich svetlo jeho milosti ožiarilo.

Z W. ev. H. M.

Založenie mesta Čaby.

1824—1846.

Od posvätenia veľikého chrámu po oslobodenia z pod urbáru.

Veliká radosť naplnila srdcia čabianskych evanjelických cirkevníkov, keď s pomocou Božou mohli dostaviť krásny veľiký chrám, ktorý roku 1824. na den Petra Pavla posvätili a od tohoto času až po dnes v tomto chráme sa vydržiavajú nedelné a slavnostné služby Božie.

Obnovili chrám tento od toho času triráz, roku 1843-ho, keď mäďou pokryli vežu, ktorá od toho času v tej istej podobe stojí. Neozdobili vežu s krížom tak, ako je to v obyčaji v cudzozemsku; lebo ľud sa ozval proti tomu. Túto nenávisť proti ozdobeniu našich dolňozemských chrámov s krížom, tým môžeme ospravedlniť, že predkovia naši sa báli toho, že im chrám tak ako sa to v smutných časoch prenasledovania stálo, veznú protivníci. Ale tie smutné časy sa už viacej nevrátia a my by sme mohli chrámy naše práve tak ozdobiť krížom, ako pápeži, snáď ešte väčším právom, lebo základ nášho náboženstva je ten za nás ukrižovaný Spasiteľ, ktorý nás vysvobodil z pod otroctva hriechu, aby sme pod berlou jeho žili, ako národ horlive nasledujúci dobrých skutkov.

Veliký chrám až po dnes triráz bol obnovený, a sice: roku 1843., 1883., 1923-ho. Roku 1883-ho s obnovením chrámu svätila cirkev pamiatku štyristoročného narodenia slavného reformátora Dr. M. Luthera. Tretíraz mali sme obnoviť chrám náš roku 1917-ho na 400 ročnú pamiatku reformácie, ale pomery svetovou vojnou zapričinené učinily to nemožným.

Malý chrám, ktorý pôvodne mal byť zrútený, lebo na jeho mieste chceli niektorí vystaviť nový chrám, bol tiež triráz od roku 1824-ho opravený. Šťastie, že počas dlhej stavby veľikého chrámu, malý chrám slúžiť mohol svojou miestnosťou k službám Božím.

Keď nový, veľký chrám obnovujeme, ľud veriaci v ňom nájde dočasné útulok k službám nedelným a sviatočným.

Čabiansku cirkev až po rok 1846-ho traja biskupi navštívili. Roku 1810-ho našťivil cirkev biskup Ján Lysi a vtedy mala cirkev štyroch učiteľov, ktorí 860 dieťok vyučovali, počet duší evanjelickej cirkve bol: 11,726. Roku 1816-ho našťivil cirkev biskup Sámuel Lovich, vtedy mala cirkev už v štyroch školách 1200 dieťok a počet duší bol: 14,634. Roku 1836-tom našťivil cirkev biskup Ján Seberiny, ktorý bol slavnostne privítaný, ako aj predchodcovia jeho a s ktorým aj dištriktuálny dozorca, baron Podmanický bral účasť na kanonickej vizitácii. Seberiny bol synom chudobných slovenských želiarov vo Veľkej Vsi v Orave. S mnohými ťažkosťami ako opustená sirota vyučil sa a dosiahol najvyššiu hodnosť. Pritom ale zostal verný synom svojho národa. Nebol by myslel, že v tom chráme veľkom, kde on kázal, budú kázať slovo Božie syn, vnuk a pravnuk jeho. Vo veľkom chráme kázal biskup o tom, že veľká cirkev má veľké povinnosti. Táto kázeň urobila na cirkev taký dojem hlboký, že cirkevníci dali túto kázeň vytlačiť.

Keď biskup Ján Seberiny našťivil cirkev, vtedy mala cirkev už šiestich učiteľov, ktorí v šiestich školách vyučovali 1360 dieť. Biskup Ján Seberiny nariadil to, aby pohrabaná kázeň nie v chráme, ale v smutočnom dome bola držaná.

Cirkev nielen rozmnožila svoje školy, ale aj o to sa starala, aby povolala čím výbornejších učiteľov. Takýto výborný učiteľ bol (od r. 1825—1856) Pavel Benjamin Semian (otec roku 1891-om umrelého notára Samuela Semian), on učil národ dochovávať stromy a zadovážiť si lepšie štepy. Roku 1825-ho povolala cirkev Karla Straku, ktorý na horňom konci učil — v škole, ktorú ešte aj po jeho smrti Strakovskou školou menovali. Bol veľmi vtipný a hlboko učený muž, ktorý aj v slovenskej spisbe bol sbehlý. Od neho pochádza knižočka pod názvom „Původné Bájky“ vydaná, z ktorej jednotlivé bájky sme aj my v kalendáre našom v predešlých ročníkoch uverejnili. Za mnohé roky vyučoval od roku 1825-ho Pavel Vozárik, ktorého žiaci ako dobrodružného a verného učiteľa spomínali — lebo zvlášť v nábožných známosťach bol veľmi výtečným učiteľom. Jeho spôsob organovania sa veľmi páčil ľudu, o ňom spomínali, že keď si k organu sadne, pohľadá všetky hlasy. Povolala cirkev roku 1845-ho z Liptova, z Trnovca pochádzajúceho učiteľa Daniela Novák, ktorého žiaci jeho ako výborného, ale veľmi prísneho učiteľa spomínali.

Až po rok 1837-ho učili v našich ľudových školách popri

materinskej slovenskej reči, reč latinsku. Roku 1837-om uviedli miesto latinskej reči, reč maďarskú. A v škole roku 1842-ho postavenej viacej predmetov učil maďarský novovyvolený učiteľ Velebný pán Ludovít Haan*), ktorý v tejto škole vyučoval až do roku 1849-ho. Odtiaľto odišiel na Naďlak za riadneho farára, a po smrti otcovej nazpät za farára bol povolaný na miesto otca svojho roku 1855-ho.

Roku 1837-ho vyvolila si cirkev za inšpektora Jakuba Steinera, ktorý bol vyšším úradníkom pri pánstve čabianskom. On bol rodom nemecký a pochádzal zo zadunajských krajov. Bol horlivým evanjelikom a miloval národ náš. On bol prvým inšpektorom a má veľké zásluhy pri sriadení cirkvi našej. On vyprostredkoval to, že pánstvo darovalo cirkvi tú veľmi vzácnu cirkevnú vinicu. Pod jeho inšpektorstvom vystavila cirkev veľké granarium pri dolnickej fare. On horlil veľmi aj za to, aby do užitku pri službách Božích bol uvedený nový, roku 1841-ho skrze biskupov Pavla Jozeffy a Jána Seberiny vydaný zpevník; ale cirkevníci huževnate pridržal sa starého Transciusa a nechceli odstúpiť od neho.

Na miesto zostaralého farára, Ondreja Uhrin povolala cirkev roku 1839-ho za administrátora, farára vo Velkom Szt. Miklósi, Dániela Brozmann**), ktorý po smrti Ondreja Uhrin r. 1841-om stal sa riadnym farárom.

Brozmann bol horlivým farárom. Jeho napomínaním postavila cirkev dom chudobných, ktorý potom skrze obec na prvú nemocnicu bol pretvorený.

Okolo roku 1844-ho s veľkou otázkou sa počalo zaoberať obecnosť čabianska. Na sneme uhorskom mnohí vyteční mužovia vynasnažovali sa o to, aby sedliactvo tak ako v ostatných západných krajinách bolo oslobodené od takrečeného poddanstva (jobbágysság) alebo taknazvaného urbára. Vo Francúzsku bolo sedliactvo oslobodené už roku 1792-ho, taktiež v Dánsku. V Norvéžsku nebolo nikdy poddaného sedliactva. U nás stav sedliakov sa pohoršil

*) Ludovít Haan, syn Jána Haana ev. slov. B. kazatela a Marli Peténi narodil sa v Sámsonháze (Novohr. stolica) 13-ho Augusta 1818-ho. Rodičia ako 4 ročného chlapčeka priniesli ho na Čabu, keď jeho otec za čabianskeho farára bol povolaný. Učil sa gymnaziu v Berlínčoku, theológiu v Prešove, potom šiel na cudzozemské vysoké školy do Berlína a Jeny, roku 1843-ho 6-ho Juna bol vysvätený za kňaza v Štiavčici. Od roku 1842—1849 bol učebárom a od roku 1855—1891-ho farárom na Čabe.

**) Dániel Brozmann narodil sa v Brezne v zvolenskej stolici roku 1802-ho. Uradoval ako riadny farár na Čabe od r. 1841—1853, keď vetrom zavjatý zdal sa úradu. † 1856. 15-ho Decembra. Na jeho miesto bol povolaný roku 1853-ho Gustav Seberiny.

od toho času, keď Dóžovo povstanie násilím chcelo všetky sväzky poddanstva roztrhať. Vtedy bol ustanovený ten smutný zákon, že sa sedliak k jednému pánsstvu pridelený, odtiaľ nesmie sa na iné

Norvéžsko. Zimný obraz.

miesto presťahovať. Kráľovná Mária Theresia a potom Jozef II. všemožne chceli poddanstvo odstrániť, ale úplne nepodarilo sa. Mužovia vyteční, ako R. Berzeviczy, slovom, skutkom a perom bojovali o to, aby stav sedliacky obľahčený bol.

Predkovia naši preto prišli z Horných strán na Dolnú zem, nielen aby slobodne vykonávať mohli tu svoje náboženstvo; ale aby aj v poddanstve väčšiu slobodu dosiahli — lebo pánstvo sľubovalo tu veľké obľahčenia poddanstva, čo sa aj stálo. Za každou kvartou musel majiteľ isté dni pánstvu darmo pracovať — od záprahov musel dlhé furmanky konať. Veľiká pasba bola majetkom pánstva — a tam ako v spoločnom majetku bohatší viac požívali, ako chudobní.

Uhorský snem roku 1844-ho dovolil, aby sa poddaní od pánstva — vyrovnajúc sa s pánstvom — odkúpiť mohli. Nik nemyslel na to, že o niekoľko rokov toto odkúpenie bude zbytočné, lebo snem uhorský r. 1848-ho zruší poddanstvo. Majetnejšie obce a mestá na Dolnej zemi — ako Szarvas, Szentes a Čaba chceli toto právo využiť — a radili sa, akoby sa mohli od urbáru sprostíť a pánstva sa oslobodiť.

Vodcovia tohoto pohybu boli Dániel Brozmann a Jakub Steiner. Srovnali sa s pánstvom, že za 800 tisíc zlatých dostanú úplnú slobodu, zeme sa stanú ich vlastníctvom. Vtedy povstala tá ľudová pieseň:

K Steinerovi prišli páni
Urobili kontrakt s námi.

Koncom roka 1845-ho skutočne uzavrený bol kontrakt a bola v celom meste veľiká radosť. Vo veľkom chráme vydržovali slavnostné služby Božie a k týmto službám složená bola osobitná pieseň duchovná.

Po velikej radosti nastály mnohé ťažkosti. Mnohí nevládali platiť, tých potom exekvovali. Nazdali sa vodcovia tohoto pohybu, že dostanú pôžičku — ale vtedy ešte neboly banky na každom uhle.

Umysel vodcov bol šlechetný. Čaba nechcela slobodu ako dar. Vymohla si ju ako svoje vlastné zaslúženie. Biedy a ťažkosti „váltságu“ prestaly. O keby sme sa tak usilovali, ako otcovia naši od časného pánstva i my vyslobodíť z pod služby a poddanstva hriechu, podlosti sobeckého a nízkeho ducha.

Sz.

JAK VELIKÝ JE TENTO SVET.

*Jak veliký je tento svet,
Tak maličká si v ňom, môj kvet,
Ale keby som teba mal,
Za celý svet by ťa nedal!*

*Ty si den, ja noc, to ver mi,
Temná, tmavá, a to veľmi;
Ak nám srdcia v jedno splynú,
Svitne zora, tmy pominú.*

*Nehľad na mňa, sklop tie oči
Bo mi duša ohňom zblčí;
Leš veď studená si ko mne,
Shor že smutná duša vo mne.*

A. Petőfi preložil K. Hrdlička.

Myšlienky mudrcov od východu slnca.

Udatný.

Nie ten je udatný, kto hnevivého lva von vyvábí.
Ten je udatný, kto i v hneve dobrotive opanuje svoje slová.

—
Soľ.

Kráľ spravdivý obedoval raz pri polovačke na slobod-
nom poli. Chybovala mu soľ. „Prineste — hovoril —

Boh a človek.

Boh vidí chyby a prikrýva ich; ľudský sused ich nevidel a čo nevidel, rozhlašuje svetu. Keby ľudia vedeli o ľudoch, o večný Bože, čo ty vieš, nikto z hrešiacích by nemal pokoja pred hrešiacimi.

Dobrý človek a hriešnik.

Dobrý človek ak predchádza vedľa hriešnika, predchádza bez urážania a neodkrýva jeho krehkosti. „Ak som ja chybil, prečo chceš i ty, svätý chybu spáchať, že ma pyšne, chladne, ako nedobrotivý tupíš?“

Preložil M.

Šťastný starček.

(Žartovná poviedka.)

V jednej malej dedinke žil jeden otec a mal piatych synov. Darilo sa mu všetko a pripravil synov do človečstva, oženil všetkých a ako to za starodávna bolo, všetci v jednom dome žili a spolu pracovali. Hospodárstvo sa veľmi dobre darilo, lebo nebolo nič na cudzé ruky sverené. Synovia, aj nevesty i dietky sa snášali a v jednomyslnosti žili. Susedia a známi závideli, že v tomto dome taký príkladný pokoj panuje.

Domovný hospodár sa už veľmi sostarel. Sám pracovať už nemohol. Vernú družku života stratil, ovdovel. Bolo mu veru často aj otupno, keď odišli všeci do poľa a on sám doma zostal. Synovia sa raz o tom radili, že čo urobia so staručkým otcom, keď je tomu chvíľa taká dlhá a pracovať už nemôže. Uniesli sa na tom, že staručkého otca dajú do školy zapísať, ktorá je v susednej dedinke, len na pol hodinku vzdialenej.

Otec starý, ktorý sa znovu stál dieťaťom, pristál na to, aby on znovu do školy chodieval, tak ako vo svojom detinskom veku. Kupili mu aj kapselku, a on každý den chodieval do školy a tam v ostatnej lavičke sedával.

Raz čaššie ako inakedy, išiel sohnutý domov, pomali drobčiac, ako to už starci zvykli. Prechádzajúc cez hradskú, potkne sa do budelára. Pozdvihne ho a vidí, že je naplnený peniazmi.

Starčok skoval budelár do kapselky a kráča pomali drobčiac domov. Keď do dediny prijde, tam práve bugnáč ohlašuje, že jeden veľiký pán vozil sa hradskou a stratil budelár peniazmi naplnený, kto ten budelár nájde, nech ho prinesie k vrchnosti. Starčok sa ozval, rieknúc: „Ja som našiel budelár.“ „A kedy to bolo asi keď ste ho našli?“ — zpyta sa bugnáč. Odpovie starčok: „Práve keď som zo školy domov išiel.“ „Ale chojte preč, veď to bolo už veľmi dávno“ — odpovedal múdry bugnáč a so starčokom sa ďalej ani shovárať nechcel. V.

Príslovia a porekadlá.

1. Len to máme, o čo dbáme.
2. Kto sa vyhovára, ten sa zamotáva.
3. Lepšia chudobná robotnica, než bohatá márnica.
4. Najviac ľudí popáli sa jazykom.
5. Lepšie málo dať, než mnoho sľubovať.
6. Múdrému sa v noci sníva a blázňovi vo dne.
7. Nemec vymisli, Slovák spraví a Žid kúpi.
8. Za pravdu trpeť je nie pohanenie, ale zásluha pred Bohom.
9. Nevieme o tom, čo bude potom.
10. Kto nič nemá, vie, kde si to má skovať.
11. Pes a mačka naučia gazdinu pratať.
12. Ľudia viac navravia, ako je pravda.
13. Mám peňazí, ako žaba srstí.
14. Povedala sova vrabcu, že má veľku hlavu.
15. Slnce nepresvietiš a pravdu neprepriečiš.
16. Proti veku niečo lieku.

To, čo ešte nebolo.

V jeden krásny letný den, tak začiatkom júliusa, keď veľmi prihrievalo slnce a pri sálaši, kde stála kopa nedávno skoseného sena, bolo ešte horucejšie, lebo vetrik zadržal murik tej jary na tri šúche vybitý. Všecko spalo. Robotníci po obede chutnom, a unavení prácou, málo zadriemali, ptáctvo zamlklo, ešte aj chrobač sa do chládku utiahla. Musíme niečo hovoriť aj o domácich zvieratoch: kravy, junce utiahly sa v akove (dolňozemský názov miesta ohradného, pre voly, kravy atd.); pes sa vtiahol do svojho domčoka, od veľkej horúčosti vyplazil si červený svoj jazyk a chytro dýchal; svine sa ľahaly do jamy, kde už aj voda vyskýnala, chrápave dýchala prasnica, dojka so svojími trinástimi prasiatkami. Len sliepky sa nebály ukrutnej horúčosti, a tak si ukrátili čas, že rozhrabúvaly nôžkami svojimi slamu pred stajou, samé presvedčené súc o tom, že tam ani jedno zrnce už nenájdu, už aj kohutovi bolo otupno, že v tejto strašnej horúčosti sliepky marnú prácu konajú a z plného hrdla kričal: »aká hanba!«

My sme už odišli od dvorca pri sálaši, kde bolo najhorúcejšie, a tam sa shrnulo množstvo takých pánov, ktorí nespali. To jest nesesedi všeci, starý sirko ku príkladu chrániac svoje boky od bíča kočíšovho Jana ranených, tam stál pri kope a nažúval seno z kopy vytiahnuté, veď ináč on ani sedieť nevedel; taktiež ani husenica nesesedla, ale na bruchu ležala. Pod višnôu sa shromaždila malá sice, ale veľmi vážna kompánia: slimák, hnojník (tak zovú hnojvého žltého chrobáka), jašterička, vyše spomenutá husenica a priskočil aj cvrčok.

Kompánia táto zdvorile, no veľmi živo sa rozhovárala, pritom, ako to už býva pri takýchto schôdkach, nik nebol jednej mienky s druhým, každý si vysoko cenil svojú neodvislosť a svoj charakter.

— Podľa môjho presvedčenia — hovoril medvedik (hnojový chrobák) — poriadný živočích musí sa starať predovšetkým o svoje potomstvo. Život je prácou pre budúce pokolenia. Ten, ktorý vážne koná povinnosti na neho skrze prírodu vložené, ten stojí na pevnom základe: on zná, čo má konať a nevydáva sa do neslušných vecí. Hľadíte na mňa: kto pracuje viacej, ako ja? Ja celý den naľahujem hnojové gulky, aby som dal možnosť vyriašiť takým živočíchom, ako som ja? No zato nemyslím, že by kto s takým pokojným svedomím a čistým srdcom mohol povedať: »Ja som vykonal všetko, čo som mohol a mal vykonať ako ja, keď na svete zjavila sa znovu hnojové medvediky. To je to, čo sa menuje prácou!

— Choj že ty, bračok, s tvojou prácou! — hovoril mrvec, ktorý práve pod rečou hnojového medvedíka privliekol kúsok stebľa, nehľadiac na strašnú horúčosť. Na okamženie zastavil sa, sadol si

Norvéžsko. Vodopád.

na štyri zadné nôžky a s prednoma utieral si svoje upotené a zmučené líce. Veď aj ja pracujem a o veľa viac, ako ty. Ale ty pracuješ pre seba, alebo, čo práve toľko znamená, pre tvoje dietky. Nemôže byť každý tak šťastný, ako ty . . . Poproboval by si len ťahať steblo pre všeobecné dobro, tak ako ja. Ja ani neviem, čo ma ženie k práci nad silu mojú ešte aj v takejto horúčosti . . . Nik mi zato ešte ani neďakuje. My nešťastný pracovní mravenci vždy pracujeme a v čom je rozkoš nášho života? — To je už náš osúd! . . .

— Vy, hnojník, príliš jasno, a vy, mravec, príliš tmavo hľadáte na tento život — skočil im do reči svrčok. — Nie je tak, medvedík, ľúbim zahrať si a poskačkať si, to neškodí, a mňa veru moje svedomie nehryzie! A potom vy ste sa nedotkli tej otázky, ktorú pani jašterička povstavila. Ona sa spýtala, »čo je svet«, a vy hovoríte o svojich hnojových guľkách: to je nie slušné. Svet po mojom domnení je veľmi krásna vec, už aj len preto, lebo je v ňom pre nás mladá trávička, slnce a vetrík. A je tento svet veľký. Vy tu, pod tymito strommi nemôžete mať ani žiadneho pochopu o tom, aký je veľký tento svet. Keď ja bývam na poli a skáčem, kolko len môžem; a prichádzam na vysoký kopček, a často aj ešte na vyššie miesto sa postavím môžem. A z toho vysokého mesta vidím, že svet nemá konca.

— Tak je — pritvrdil hlbokomyslné sirko. — No vy všeci ani stú čiastku nevideli ste toho, čo som ja videl v mojom živote. Žiaľ, že vy to ani pochopiť nemôžete, čo je to ten kilometer . . . Na jeden kilometer leží odtiaľto dedinka Lupařovka: tá ja každý den chodím so sudovou taligou pre vodu. No mňa tam nikdy nenachovajú. Na druhej strane je Efimovka a Kysliakovka, v ktorej je kostol s túrňou a so zvonmi. A potom druhé dedinky. V jednej mi dajú vždy aj seno, ale to je plané. A Nikolajeve — aj to je mesto osemnásť kilometrov odtiaľto, tam je seno lepšie a tam aj obrok dostávam, ale ta nerád chodievam, lebo aj pán vezie sa na koči a prikazuje kočišovi, aby nás bičom pohol . . . Potom sú ešte mestá Aleksandrovka, Velozorka, Cherson aj to je mesto . . . No vy to ani pochopiť nemôžete! To je ten svet, nie celý, ale myslím, že hodný kúsok z neho.

Zamlkol sirko, no spodnie gamby sa mu ešte ďalej triasiy, ďalej mrmlal dačo. To pochádzalo od staroby; on už mal sedemnásť rokov, a u koňa je to telko, ako keď človek má sedemdesiat-sedem rokov.

Ja nepochopím vaše múdre koňské slová, ale sa ani nepri-

silfm, aby som ich pochopil, povedal slimák. — Mne je len lopúch potrebný, a toho je dosť: už štyri dni sa leziem a ešte mu je nie koniec. A za týmto lopúchom je potom zas lopúch, a aj na tom lopúchu sedí iste slimák. A to je všetko. A skákať ne načím — to je všetko len marný vymysel a bláznovstvo. Sed' spokojne a jez z toho lista, na ktorom sedíš. Keď by sa mi chcelo leznuť, už by som bol dávno odišiel od vás a od vašich marných rečí, od ktorých len hlava zabolí a potom nič viacej.

— Nie je tak — dovoľte, prehovoril cvrčok — dohadovať je veľmi potrebné, zvláštne o takých krásnych predmetoch, ako je nekonečnosť a tomu podobné, konečne sú také praktické tvory, ktorým je hlavná vec len si naplniť žalúdok, ako aj tejto rozkošnej husenici.

— Ach, nie je tak, nehajte ma, prosím vás a neurážajte mňa! Žalujúc vykrikla húsenica — ja to konám pre budúci život, len pre budúci život.

Aký že je ten budúci život? spytoval sa sirko.

— Vy neviete, že ja po smrti sa zababúšim a z tiej sa zrodí lietačka s krásnymi krídelkami.

Sirko, jašterica a slimák to dosiaľ nevedeli no pozatýmto, aký taký slabý pochop o tom mali. Potom nezadlho zatichli, lebo nik z nich nevedel dačo zaujímavého povedať o budúcom živote.

Pevné presvedčenie načím prijať s úctou, zahovoril na koniec cvrčok. — Nechce dakto ešte niečo prehovoriť? Snáť vy — obrátil sa k muchám. A staršia odpovedala:

My nemôžeme povedať, žeby nám zle šlo. Práve teraz sme priletely z izby; pani rozdelila po tanieroch polievku, a my sme tiež ta priletely a najedly sme sa. My sme spokojné. Naša matka tá spadla do polievky a zatopila sa — nuž ale čo robyť? Ona si už požila tento svet. A my sme spokojné.

Páni moji — prehovorila jašterica — ja sa nazdám, že každý má pravdu! Ale z druhej stránky . . .

No jašterička ani nevyslovila, čo hŕta ona o tej druhej stránke, keď pocítila, že voľakto pristupil jej chvostik.

Kočič Jano sa prebudil a prišiel pre sirku a neočakávane s čižmami svojimi rozinliaždil celú kompániu. Len muchy odletely oblizáť si svoju v polievke utopenú matku, jašterička odbežala bez chvosta. Jano odviedol sirku, aby dovezol vodu, a zakríkol naňho: „No ty chvostoš“ — a sirka odpovedala voľačo šoptajúc.

Jašterička zostala bez chvosta. Pravda po čase vyriastol aj

chvost, ale nebol tak ostrý, ako predtým a spolu aj očernel. A keď sa jaštericu spýtali, že kde stratila chvost, ona skromno odpovedala :

— Mne odtrhli chvost; lebo som sa odhodlala vysloviť moje presvedčenie.

A ona mala úplne pravdu.

(V. M. Garšin 1855—1883.)

Z ruského preložil: Sz.

AKO JE TO ?

*Ružička, — ty zarumená,
čo na medzi kvitneš v poli;
nezábudka, — u prameňa,
i voňavý kvet na holi!
Nikto nevie, kto vás seje,
čia to ruka vás tam sadi:
predsa, srdce sa usmeje,
keď si oko na vás hľadi.*

*Piesenka, ty skromná, milá,
čo ťa ľud môj nôti v poli,
keď ho radosť oblažila,
i keď srdce ho zabolí;
nikto nevie, kde sa rodiš,
zvuky tvoje zkadial hudu,
predsa, srdcu tak ľahodíš:
sladká pieseň — môjho ľudu!*

Horál.

Vpád Tatárov do Uhorska.

1241—1242.

Ako jednotlivý ľudia, tak sú aj celé národy, ktoré nič užitočného na tomto svete nevykonaly, ktorých pamiatka za dlhé časy trvá, ale nie k poučeniu, než k výstrahe, ako večná hamba tých, ktorí len telu žili a v telesných ohavnostiach život svoj strávili.

 Tatári vo veľikom počte dávno žili v Azii. Bol to národ kočujúci. Našli sa vodcovia, ktorí tento divý národ pod svoju moc dostali, ozbrojili ho a v krátkom čase väčšiu časť severnej Ázie podmanili. Ich vodca Tomušin, keď sa mu darilo tichšie, robotnejšie národy podmaniť, počal sa menovať Džingiskánom (najväčší khán = kráľ). Od neho pochádza tá výpoveď „Boh na nebi a Džingiskán na zemi“. Raz sa mu vraj prisnilo, akoby bol počul to napomenutie: „Svet celý je tvoj, podmaň si ho“.

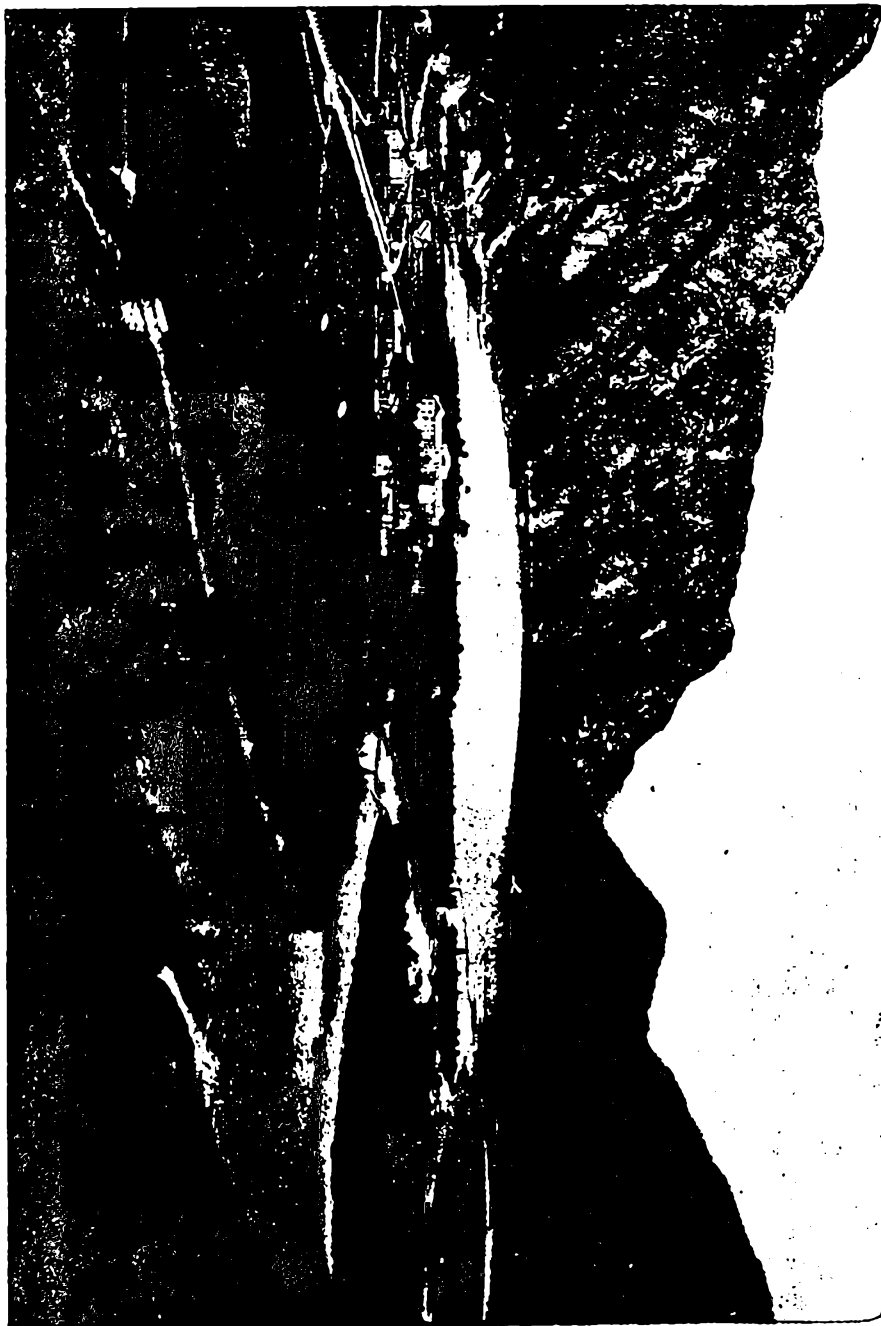
 Džingiskán mal poldruha millionov vojska, ktorí všeci výborní konníci, na svojich ľahkých koňoch dobehli ľahko a neočakávané na vykázané miesto. Tento Džingiskán bol divokou zverou v ľudskej podobe, nemal žiadnu myšlienku šlechetnejšiu. Jeho heslo bolo: „Najkrajšie je na tomto svete hnať nepriateľa pred sebou, ich majetky vziať, vidieť ich príbuzných plakať a ich ženy objímať“. Jeho cieľ nebol len podmaniť národy, ale všetko zničiť a lupiť (vyrabovať). Keď umrel a v slavnostnom pochode niesli truhlu jeho, každého, kto sa s jeho pohrabným sprievodom stretol, zabili na mieste, tak chtiac uctiť pamiatku „veľkého mŕtveho“.

Mal viacerých synov — a synovia pokračovali v remesle otcovom. Jeden z jeho potomkov Batukhán, keď podmanil Rusko a susedné krajiny, približoval sa k Uhorsku.

Kráľom Uhorska bol vtedy Béla IV. Bol on muž spravodlivý, ktorý v najťažších časoch panoval. Zastával chudobu a nižšie vrstvy národu a mocní ho preto nenávideli. Krikluni jazykom chceli obrániť vlasť a tým, že každého podozrievali a každého za zradcu pokladali, kto nedržel s nimi. Kráľ poukázal na nich, ktorí boli najväčší zradcovia, lebo povinnosť svoju nekonali a v čas najväčšieho nebezpečenstva len na seba mysleli.

Strašný nepriateľ sa už približoval, ale nik nechcel tomu veriť. Kráľ s napnutím všetkých svojich síl shromaž-

Norvéžsko. Dolina Telemarken.

dil vojsko 65,000 mužov počítajúce — to malo zastaviť množstvo Tatárov vyše pol milliona počítajúcich. Na pustatine Mohy, pri rieke Šajó pustil sa kráľ do boja, v ňom naši udatne bojovali, ale presila zvíťazila a celé naše vojsko tam zahynulo, len kráľ s niekoľkými sa prerúbal a utiahol do hvôr.

Tatári potom strašne pustošili všetko. Mnohé mestá a dediny spálili. Prestrašených obyvateľov pohľadali v horách a močiaroch sa ukrivajúcich a tam ich pobili.

Za jeden čas Dunaj ich zastavoval, ale roku 1241-om bola tuhá zima, tak aj Dunaj zamrzol a oni prešli aj na druhú stranu Dunaja, aby tam v zkažonosnom diele svojom pokračovali.

V roku 1242-ho nepriniesla zem žiadnu úrodu, lebo nik neoral, nesial a nekosil. Hlad — a tá okolnosť, že počuli zvesť smrti Ughetána kána — privedla Tatárov, že sa z krajiny vypratali. Ako rýchle prišli, tak odišli.

Všetko strašne bolo spustošené. Domov nebolo. Burina zariastla najúrodnejšie zeme. Ludskej podobe len z telka podobní ľudia sa kde tu a tam túlili.

Kráľ prišiel a povzbudil zúfalých — sám príkladom svojím a neunávenou prácou po tejto strašnej pohrome — začal stavať základy novej vlasti a Hospodin požehnal dielo jeho a smiloval sa nad nami!

Sz.

MLADOSŤ MOJA, MLADOSŤ.

Mladosť moja, mladosť,
Kde je tvoja radosť?
Čo robí, kde chodí,
Ako sa jej vodí?

Dnes ja idem za ňou
Hoci cestou planou,
V zármutku, v nevoľi,
Keď ma srdce bolí.

Spýtať sa po speve,
Po sladkom úsmeve,
Čo ma v podvečeri
Vítaval u dveri

Len beda, prebeda,
Nik neodpovedá;
Pozerám sem i ta,
Nikto ma nevita.

Ach, badám ja, badám,
Zablúdil som hádam
Pre srdcia vzrušenie
Na cudzie podstene.

Vej, vetrik, sem i tam,
Teba sa opýtam;
Však si býval s nami
Večer pod lipami.

O ten ker zavadil,
Čo som ho ja sadil,
Keď kňaz bez rehtora
Odišiel z cintora.

Kým vyšla zornička,
Chladieval si líčka,
Hádam ešte tam si —
Čis' odletel kamsi?!

A vetrik šelesti,
Že nevie o šfasti,
Čo sa kde s nim stalo.
Kam sa zatúlalo.

Len tolko mi zradil,
Že neraz zavadil
Vo večernej dobe
O kvietky na hrobe.

Kyčersky.

Kosa.

V noci spáchnul teplý dážď. Listie na lipách ešte i teraz sa skvelo v rannom lesku, hoci slnce bolo už hodne vysoko. V priekopách vo vode stečenej s cesty čľapkaly sa kačky, tu i tam ponorily sa do voňavej čerstvej vody, že im len biely chvost a žlté laby bolo vidno.

Peter išiel z mesta domov. Cestou kúpil si kosu v obchode na železo a dal si ju vykuf u kováča. Veselo stúpil ulicou a čižmy mu sem i tam zaviazly v blate. Hlboko vdychoval do seba čerstvé, ranné povetrie, do ktorého sa primiešaly i srdce obveseľujúce, poľné vône.

Jeho chatra pokrytá slamou tam čupela kdesi na cigánskej ulici. S koncom ulice už sa objímala trseľ, za tou rozprestieraly sa široké role, bohatstvo, život.

Jeho žena práve sa trápila s deťmi, keď vošiel Peter malými vrátkami. Pristúpil k nej a ukázal jej novočičkú novú kosu.

Ženine oči zažiarily, keď poochmatala kosu; potom ich zdvihla na muža a ticho sa ho spýtala:

— Nuž kúpil si ju?

— Pravdaže kúpil! — odvetil jej muž a koncom kosy štrngnul o kúsok tehly.

Krotkým pohľadom riekla mu žena:

— Že krásne cvendží!

— Ako hlas anjelikov — riekol na to muž.

Žena teraz vážne pozrela na muža. V jej pohľade bola akási obava a zvedave sa ho spýtala:

— Koľko stála?

Peter rýchlo začal:

— Zlatý dvadsať. Za menej ju nechcel dať. Ale toľko je aj hodná.

Potom mu rýchlo zažiarily oči, keď dodal:

— To bola prvá kosa v truhlici, vieš, žena? Najprvšia, čo je položená krížom!

Deťom nakresal kosou ohňa. Lesklá oceľ len tak sršala iskrami, keď po kose pretiahol oslou. Potom ju pripravil na staré kosisko a zavesil ju do pitvora. Sadol si, nakládol do fajky a zapálil si. Žena a dietky sadly si ku nemu. Bola nedeľa, deň sviatočný, deň rozhovoru. Chvilami pozrely na nový nástroj, čo ich dušu naplnilo novými nádejami.

— Veru tej zimy sme ťažko boli — vzdychala žena.

Muž s dôverou fľochnul na kosu, visiacu na stene.

— No veď! no veď! — spokojne zamrmľal — no veď pride práca!

— A zadumali sa. Nad morom lietal ich duch; nad pšeničným morom.

— Čo by bol človek bez kosi? — zvolal Peter.

— Ako čo by ani ruky nemal — odvetila mu žena.

— Žena vezme vajce zpod kury i holou rukou, i chleba zamiesi, ale chlap bez kosi — ako krava bez srsti.

— Nuž a kto jej nemá? — nadhodila žena.

Peter vyňal z úst fajku; pohodil hlavou a riekol:

— To je už nie chlap, len taký tulák.

Čas ubiehal. Skoro prišla i práca. I Peter chodil na námestie, kde gazdovia jednali koscov. Bolo tam vravy, dym sa vznášal, ťľapkalo sa, jednalo, ale Peter zostal na ťade. Zprvu sa mu máľilo, čo mu sľubovali, potom by bol i za to išiel, ale ho už nepotrebovali. Každý deň so smutnejšou tvárou vracal sa domov. Žena len roztvárala naň oči.

— Čo robíš? — spýtala sa ho s prefaknutou tvárou.

Peter smutne pokrčil plecami.

— Nuž čo robiť? Inej práci sa nerozumiem. Motyka a kosa, to sú mojím remeslom, ale keď ani Boh nechce!

Potom sa obrátil a išiel do pitvora. Tam na stene visela kosa. Tu i tam chytila sa jej i hrdza. Sosňal ju so steny, smutne ju pozeral, vytiahol oslu z oselníka a chcel ju naostriť, a oslu zase len položil nazpäť do oselníka a zavesil i kosu na stenu.

Žena o niekoľko dni plačúca prišla k nemu.

— Diša moja, minula sa pšenica, nemáme čo mlieť a deti hladujú.

Peter sa odvrátil bez slova.

— Viem, — ticho povedal.

Potom sa obrátil k žene a potešoval ju:

— No, nebuď smutná, len nájdeme niekde chleba. Sused Babík mi sľúbil, že mi dá . . . Potom zase výndem na rýnok.

Since sypalo zlato na nízke malé domečky. S ulice celé oblaky prachu tísly sa do dvora, keď nejaký voz prišiel popri bráne.

Ktosi otvoril dvierka. Do dvora prišiel mládenec a zavolať na Petra:

— Počujete! Máme trošku lucerny; či by ste nám ju neprišli skosiť?

Petrovi zažiarili oči.

— Skosím ju!

— Nuž tak zajtra ráno, za svitu!

Druhý deň ešte obzor bol červený, a Peter už bol hore z postele. Pozrel von oknom a odel si kabát. Vyšiel do pitvora. Teraz sa brieždilo. Pri studni si umyl tvár a utrel sa rukávom. Zase išiel do pitvora a sosňal kosu so steny. Vyňal oslu a začal ostríť kosu. Srdce mu zabúchalo na hlas dávno nepočutý. Kosa hrala, spievala a spievala, i dietky vyskočili na ľúbezný hlas.

Žena mu vložila do kapsy chleba a slaniny, a Peter čerstvo, veselo stúpал k lucerne. Ráno bolo krásne. Na tráve popri trstí bola rosa. Na trstie narazil čerstvý, ranný vetrik a zohýbal, knísal zelenú trsť. Vzbudily sa i vrabce a hlasno začvirikaly.

Keď prišiel na záhon, slnce už dosť vysoko bolo. Zase poostril kosu, nie preto, aby bola ostrejšia, len aby počul jej hlas, čo tu pri tichej lucerne ešte teplejšie, krásnejšie zavznieva. Lucerna prestierala sa dookola, ani voda nejakého jazera. Len rad líp plával v dialnej hmle a len mestská veža vyčnievala zo zelenkastej pary.

Peter zafal kosou do mäkkej lucerny. Na čerstvých listoch zaleskla sa rosa, keď sa pod kosou v mäkkých uzloch roztiahly po záhone. Peter si pohvizdoval. Postál. Košefou si utrel čelo. Rád by bol hlasno zavolať, ale nikde nebolo vidno ani duše.

Popoludni prišiel i gazda, a len sa dívil, ako sa lucerna váfa pod Petrovou kosou.

— Máte dobrú kosu! — povedal Petrovi.

Peter sa ani neobzrel, len tak zpod nosa vetil.

— Veru to je kosa.

— Ukážteže ju trocha.

Peter nedôverčivo pozrel na gazdu a pomaly mu podával kosu. Gazda zafal ňou niekoľko ráz do lucerny, pokýval hlavou, poklepal jej ostrie nechtom, potom pozrel na Petra a povedal:

— Za čo ste ju kúpili?

Peter siahol za kosou. Usmieval sa. Jedným okom pozrel na nadutého gazdu.

— Nedali ju lacno! — riekol usmievave.

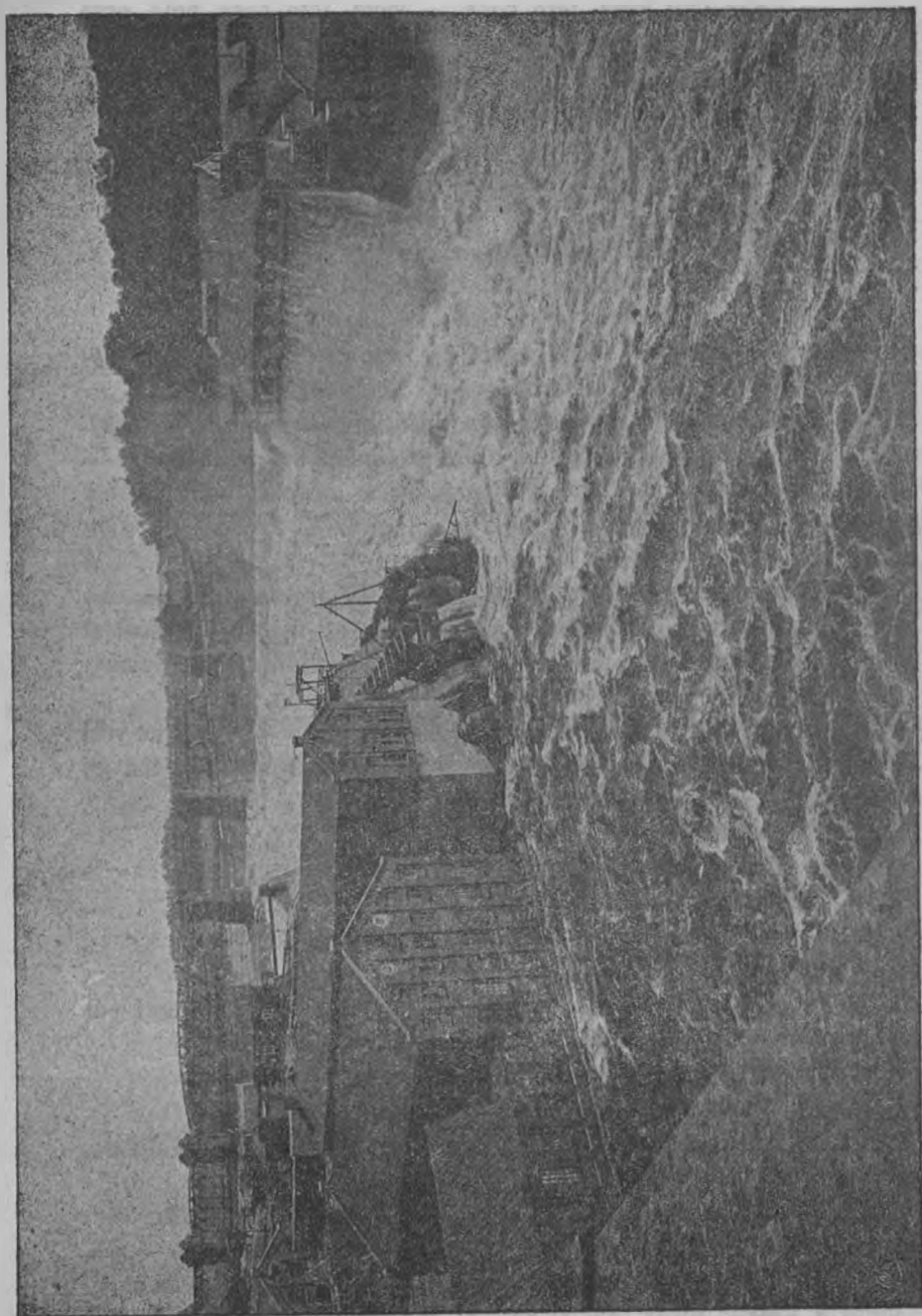
Gazda pokrčil plecami.

— Ale sa len máte s ňou! Myslíte si, že len vy máte takú kosu? Mám ja doma aj tri také!

Peter ani nepozrel na neho. Čiahol kosu do lucerny a veselo povedal:

— Takej nemáte!

— Prečo by som nemal? — nahnevane hovoril gazda a naprával si kapsu.

Norvéžsko. Upotrebenie vodopádov pri fabrikách.

Peter sa obrátil. Tvár mu zvažnela. Rozprestrel si nohy, kosu chytil do oboch rúk a pozerajúc jej ostrie, ticho začal rozprávať:

— Lebo táto kosa, táto kosa — viete, táto kosa bola prvá v truhlici. Prvá medzi stými! Položili ju krížom na vrch truhlice.

— Nuž a potom?

Peter zadivene pozrel mu do tváři.

— Čo si myslíte, že ju nadarmo položili krížom? Veď to už aj váš starý otec vedel! Myslíte si, že Nemec, čo tie kosy robí, nemá rozumu?

Gazda si zblízka obzrel kosu.

— No! A potom to by mala byť lepšia?

Petrove oči zažiarili a pomknul sa napred.

— Že či lepšia? Také ostrie má, ako meč tureckého sultána. Tisíc hviezdíček vykřeše z neho osla! Keď neveríte, pozrite!

Vytiahol oslu a pretiahol ňou niekoľko ráz po chrbte kosa.

— No — povedal gazda, a tiež pretiahol po nej oslou.

Peter siahol po kose. Pokojný úsmev zažiaril mu v tvári a povedal:

— Nuž to je kosa. To je už kosa!

Rýchle sa odvrátil od gazdu a zašiel do lucerny. Potom, ako by mu nik nebol za chrbtom, začal si spievať. Gazda vykrúcal si fúzy, pozeral na Petra, ale nehovoril nič. Onedlho vrátil sa domov.

Pod večer prišiel Peter ku gazdovi, po mzdu.

— Viete čo? — obrátil sa k nemu gazda. — Vyplatím vás, dám vám i robotu, a plácu vám podvýšim o dve zlatky, len mi nechajte tú kosu.

Peter ustrnul.

— Čo? Tú kosu?

— Nuž tú!

— Že chcete kúpiť odo mňa tú kosu?

Gazda kývnul hlavou.

— Nuž tú! Beztak nemáte roboty, aspon budete mať pár groší. A kôš toľko môžete nakúpiť na jarmoku, ako pliev.

Peter povedal určite:

— Ale takej nie!

— Nuž dám vám za ňu dva zlaté, keď sa jej tak pridržate.

— Za čo ma vy držíte? Nuž či som ja Cigán alebo Žid, že by všetko odpredal? A to práve ešte tú kosu! Radšej by som vám dal neviem čo! Dajte mi mzdu, a nech vás tu žehná Boh.

— Diabol vás obsadol — zamrmal gazda pod nosom a vymnúc z kešene mzdu, dal ju Petrovi. — Radšej sa zmučíte hladom!

— Radšej sa zmučím — odvetil mu Peter, — ale tej kosi vám nedám!

Peniaze položil do pruslika, kosu preložil križom cez plece, kývnul na gazdu a vyšiel bránou.

Na konci ulice už sa trblietala večernička na oblohe. Peter si kráčaľ hrdo, sebavedome . . .

Prel. I. Gr. Orlov.

O čase.

My ľudia mnoho hovoríme o čase, bez toho, aby sme i pomysleli, čo je vlastne čas. A v skutočnosti ani nevieme určite povedať, čo je čas, len to vieme, že čas je niečo, v ktorom sa všetko jedno za druhým deje, práve tak, ako je priestor to niečo, v ktorom sa nám všetko viditeľné jedno pri druhom, alebo jedno vedľa druhého zjavuje. Čas i priestor môžeme prirovnať k moru, ktoré nemá konca, ani kraja, vždy a všade to isté nepremenné; ohľadom na čas hovoríme o večnosti a ohľadom na priestor o nekonečnosti.

Tak čas nemá ani počiatku, ani konca, a je sám sebe vždy rovnaký, nepremenný sám v sebe a čo my premenami času menujeme, to len ohľadom sami na seba a na tie zjavy, ktoré sa jedno za druhým ukazujú, činíme. Tak mi zvlášťne tým slovom „čas“ označujeme len isté čiastky a čiastočky večnosti. Tieto čiastky a čiastočky môžeme určiť a ustáliť na základe istých zjavov, ktoré sa pred našimi očami ukazujú, a ktoré sám stvoriteľ sveta k tomu ustanovil a usporiadal. Tak vidíme, že slnce každodenne vychádza a zapadá; tento zjav sa vždy opakuje a vždy rovnako trvá.

Obyčajne hovoríme, že slnce obehne zem, a jedno takéto oľehnutie menujeme jedným dňom, pravda, i noc rátať do toho. Ale slnce v skutku neobehne našu zem, lež naša zem sa skrúťne sama okolo seba, okolo svojej osy, a preto sa nám len zdá, že slnce obehne okolo zeme. Toto skrúťnutie sa zeme okolo svojej osy vždy rovnako trvá, ani rýchlejšie, ani pomalšie, ale vždy rovnoméne je toto krúťnutie, a len na základe tohoto vždy rovno trvajúceho krúťnutia môžeme mať istú, vždy rovnako dlho trvajúcu, tedy stálu čiastku večnosti.

Potom máme i druhú mieru času, ktorá je už o mnoho dlhšia, než jeden deň. Táto miera je mesiac, to jest ten čas, za ktorý mesiac obehne okolo našej zeme. A tretia miera času je rok, to jest ten čas, za ktorý naša zem obehne okolo slnca. I tieto obehi sú rovnomerné, to jest vždy za ten istý čas trvajú. Toto sú Božie hodiny, ktoré zhotovil pre nás sám stvoriteľ, aby sme my dľa nich mohli merať svoj čas. Lebo čas je len pre nás časom a pre Boha je len večnosť. My ľudia máme len minulosť a budúcnosť a prítomnosť naša trvá len za okamženie; a u Boha je vždy len prítomnosť, on vždy má pred sebou všetko, čo sa od vekov dialo a čo sa teraz deje i čo sa bude diať na veky. U nás avšak každá chvíľa hneď minula a tá najbližšia hvíľa je len budúcnosťou, ktorú neznáme, to jest nevieme, čo sa už v najbližšej minúte stane s nami, alebo vôkol nás. Na túto skutočnosť veľmi málo kto myslí.

A predsa je to veľmi vážna vec pre nás. My vieme len to, čo sa stálo, alebo čo sa práve teraz deje s nami a vôkol nás, ale čo bude, to nevieme. Tak nemôžeme mať žiadnej istoty o našej budúcnosti? Určitej istoty na každú podrobnosť sa vzťahujúcej ovšem nemôžeme mať. Ale ak sme pozorovali minulosť, tak sme mohli získať, že sa isté zjavy pravidelne opakujú, z toho môžeme zavierať, že sa aj v budúcnosti budú opakovať; ako dosiaľ slnce každého dňa vyšlo a zapadlo, tak vyjde a zapadne i zajtra i v budúcich dňoch. Ďalej môžeme získať, že rovnaké príčiny mali vždy rovné následky a z toho môžeme uzavierať, že i v budúcnosti tak bude. Získali sme v minulosti, že za každou sejbou nasledovala i žatva, raz chudobnejšia, raz bohatšia, ale nikdy nevyšla, ak len neprišli na niektoré vidieky nejaké živelné pohromy. I to sme mohli získať, že kto čo rozsieval, to i žal a ako obrobil roľu, taká bola i jeho žatva. A kto bol lenivý a nevykonával seibu na čas, ten sa zriedka mohol tešiť úrode. A toto všetko iste tak bude i v budúcnosti, keď i nie na vlas rovnako. Tak iste stoja veci i ohľadom na náš duchovný život.

Preto keď my ľudia hovoríme o dobrých, alebo zlých časoch, ako sa teraz hovorí, že zlé časy žijeme, vtedy ani nevieme, čo hovoríme, nezbadáme, že z tým hovoríme lož a nie pravdu. Lebo čas je vždy rovnaký, nepremenný; tu len tie zjavy, ktoré sa v čase ukazujú, môžu byť rozličné, príjemné, alebo nepríjemné a my ľudia môžeme byť horší, alebo lepší. Tie rozličné zjavy, ktoré sa v čase jedno za druhým ukazujú, že je dážď i jasno, zima i teplo, vetry i bezvetrie, tie sú v rukách riaditeľa sveta a nezávisia od nás, tie menujeme počasím, a musíme ich tak prijať, ako prichádzajú. Ale

tie dobré, alebo zlé časy, ktoré z ľudských činov a skutkov, alebo zameškaní a nedbalosti nastávajú, vlastne nemôžeme menovať časmi, ale pomerami, aké si ľudia utvorili v tom vždy rovnom a nepremennom čase. Tak tieto pomery môžu byť dobré, alebo zlé, a nie čas. A tieto pomery jedine od nás ľudí závisia. Akí sme my ľudia, také pomery si utvoríme; ak sme dobrí, i naše pomery musia byť dobré, ak sme zlí, tak naše pomery nemôžu byť dobré, ale musia byť zlé. Keď niekto druhému žičí všetko dobré, a kde môže, k tomu mu i dopomôže, vtedy i ten druhý tiež bude žičiť jemu, ak je nie nevďačný zlostník. Ale keď niekto ani nežičí, ani neučiní druhému nič dobrého, tak ani od toho druhého nemôže očakávať, aby jemu bol dobroprajný. Pomery naše tedy závisia od toho, ako a k čomu iný upotrebíme a využijeme čas, ktorý nám je vymeraný.

Keď hovoríme, že čas ubieha a sa míňa, i tu nevyjadrujeme pravú skutočnosť; nie čas ubieha a sa míňa, lebo ten trvá vždy rovnako, nepremenne, ale áno *naš* čas ubieha a sa míňa, ten čas, ktorý je nám vymeraný. Tak vždy toto musíme mať pred očima, že len ohľadom na nás samých to stojí, že náš čas sa míňa pre nás. A preto je to naša najvážnejšia úloha, aby sme ten nám vymeraný čas aj využili tak, ako ho využili máme; aby sme v ňom vykonali niečo, čo nepominie, čo prejde na potomkov a čo nás odprevadí do večnosti. Ale teraz práve o tom sú rozdielne mienky, že čo to má byť, čo po sebe máme pozostaviť, čo má mať trvácnu cenu. Jedni to vidia v majetkoch, statkoch a pokladoch zemských, a preto v každú chvíľu svojho života zo všetkých síl sa vynasnažujú čím viacej shromaždiť z týchto vecí, aby ich mohli pozostaviť potomkom. A tu vidíme tú veľkú hanbu ľudí, že jeden druhého chce predbehnúť, aby prvý došiel ku koristi, a že vo dne v noci nemajú ľudia odpočinku, nedoprajú si žiadného oddychu. A keď ich niekto požiada o slovo, tu ak aj zastanú trochu, ale sa i hneď ponáhľajú ďalej s tým slovom: „nemám času, nestačím.“ Iní zase práve na opak konajú. Keď im niekto povie, že toto i ono by bolo treba urobiť, ich odpoveď obyčajne znie: „ach, ešte mám času dosť!“ A len vtedy sa prichytia k nejakému činu, keď ich núdza donúti. A zase iní hovoria, keď nevykonali v pravom čase to, čo mali: veď ja to dohoním, veď ja to nahradím.“

I jedno i druhé je nesprávne. Všetko musí mať a má svoj čas. Je čas začatia, konania i dokonania, je čas práce i oddychu, je čas pre človeka samého i pre iných. Len na tom záleží, či vieme a chceme využiť čas tak, ako máme. Tí ľudia, ktorí sa stále po-

náhľajú a ženú za korisťou a nemajú času ani pre svoju osobu,
ani pre iných, sú iste nešťastné stvorenia, lebo nikdy nemôžu ani

Norvéžsko. Dedinka na najvyššej doline.

pomysleť na to, že k čomu je vlastne človek na tomto svete a čo je vlastne jeho cieľom. On si položil cieľ: čím viac nahromadí z marnosti zemskej a tohoto otrokom sa stál. Zriedka ktorému sa podarí dosiahnuť tento cieľ a on ukonaný, bez radosti a nadeji musí uľahnúť do hrobu. A ak sa jednému-druhému podarí, zväčša sú už jeho životné sily vtedy vyčerpané, tak, že nič z toho nemôže užiť a všetko tu musí nechať a bez radosti a nadeje, snáď i obťažným svedomím uľahne do hrobu. Lebo pravý cieľ človeka je večnosť a tento zemský život je práve prípravou k tej veľkej večnosti. Akože môže biedny človek radosť sa a mať nadeju pri vkročení do tejto večnosti, keďže to nikdy na ňu ani nepomyslel, lebo nemal času k tomu? Tak hľa len strach a hrúza naplní jeho vnútornosti, lebo od smrti ho nevykúpia ani všetky zemské poklady a statky.

Tak je teda lepšie ruky do lona položiť a rozmyšľať o budúcnosti, večnosti, v lenivosti a záhalke stráviť čas tohoto života? Toto by bola práve taká prevrátenosť, ako tá prvá. I tu musí byť vždy pred očima nám postavený vysoký cieľ. A ak sa chce človek dostať na vrchol hory, nesmie zostať ležať v doline v chládku a len rozmyšľať, že sa na vrch má dostať, ale musí stať na nohy a napäť sily a svaly, aby sa aj skutočne dostal hore. Toto je práca nášho zemskeho povolania, pre každého tam, kde je postavený. Tu každý má vykonať svoje, a to vždy na čas. Lebo ak len v jednej minúte zamešká to, čo mal vykonať, už to viacej nikdy nenahradí. Preto, keď i hovoríme, že sa to dá nahradiť, to je klam, lebo v tej chvíli, v ktorej zameškané máme nahradiť, by sme mali to vykonať, čo pre túto chvíľu bolo vymerané. A ak sme chvíle oddychnutia k tomu upotreбили, tu sme sa provinili znovu proti svojim silám, ktoré sme tým ukrátili, ktoré mali byť vynaložené ku vykonaní novej povinnosti. Lebo to je istá vec, že človek je nie k tomu postavený na túto zem, aby len na seba hľadel, a len svoje vlastné potreby zaokryl, lež aby svojimi silami a schopnosťami aj iným slúžil, v prvom rade tým, s ktorými ho Stvoriteľ sväzkami krve, sväzkami lásky spojil, teda svojej rodine. A potom aj druhým, s ktorými sa stýka v živote. Tak ani jedno, ani druhé, ani hnať sa bezprestajne, ani zaháľať, ale i pracovať verne, ale i oddýchnuť si, mať a dať si času i pre blížneho, keď on od nás niečo potrebuje, či dobrú radu, naučenie, či skutočnú pomoc.

Preto je najsvätejšou úlohou jedného každého z nás, aby využil jemu vymeraný čas, ako najlepšie vie a môže. A v tomto ohľade zase každému hrozí veľké nebezpečenstvo. Človek je veľmi

náchylný k tomu, aby si pred ľuďmi zadovážil veľký chýr, a preto nejakú veľkú, do očí bijúcu vec chce vykonať a čaká na príležitosť, kým to bude môcť vykonať. Ale príležitosť neprichádza, a jeho čas ubieha; a on tie drobnejšie veci, ktoré by bol mohol vykonať, jednoducho zanedbal. Prežil roky a nevykonan ničoho, lebo nedržal za hodné z malichernosťami sa zapodievať. Tu len jedno pomôže: vykonaj to, čo je práve pred tebou, či je malé, či je veľké, len verne a s celou oddanosťou. Každý má nejaké povolanie, akékoľvek je ono, a v každom môže mnoho vykonať, keď vždy na to pomyslí, že to jeho Boh a stvoriteľ od neho žiada, že mu k tomu dal sily a schopnosti a že tým sa môže stať užitočným sebe i blíznym. Nech vždy každý má pred očima, že všetko, čo je v tomto svete, čo je aké veľké, je predsa z veľmi maličkých, neviditeľných čiastok složené. Bez týchto maličkých čiastočiek nemôžu povstať veľké veci. Preto kto maličké zanedbá a zavrhne, práve tým zanedbá a zavrhne i to veľké, ktoré by si žiadal a chcel previesť. Ale „babka k babce, budú kapce i nohavice“ ako naše porekadlo hovorí. Tak sa nedajme klamať zdanlivosťou. Mnohý, o ktorom svet nič nevie, vykonan pre človečenstvo väčšie veci, než ten, ktorého ľudia oslavujú. Základ domu nikto nevidí, a predsa on nesie a drží celú pyšnú budovu.

Rozmyšľaj, milý človeče, a uvidíš, že sa tak majú veci, a dľa toho využi tvoj čas, aby si bez strachu a bázne, s radostou a v nádeji mohol vkročiť do večnosti, keď tvoj čas vytečie. M.

NA HROBE.

Mal som žieňa černoooké,
čo ma rado malo;
osem rôčkov som s ňou prežil,
to ver, Bože, málo.

Ľubil som ju, ako seba,
ľubil ešte väčšmi;
zavčasu si ma rozlúčil
s ňou, Bože môj večný.

V cmiťeri hrob a na hrobe
vykvitly sirôtky,
ktoré matke zasadily
maličké sirotky.

Zasadily, polievajú
nie dážď-krúpejami,
ale z očiek svojich mladých
bôlnymi slzami.

Vstaňte, mama, vstaňte hore,
deti ňu volajú,
zlí ľudia nám matky dobrej
už viacej nedajú.

My sme malé, a svet veľký
a vo svete zrada.
Vstaň, mamička, škoda ňu ľnúť,
veď si ešte mladá.

Veje vetrik ponad ten hrob,
nesie hlas mamičky:
„S Bohom buďte a neplačte,
úbohí detičky.

Otecko váš ešte žije
no a Boh dobroty
neopustí, lež opatrí
vás, moje sirotky.“ I. Socháň.

J. Kant.

1724—1924.

Roku 1924-ho svätili pamiatku dvestoročného narodenia najväčšieho nemeckého filozofa, Immanuela Kant.

Nemci mali mnohých filozofov — tak menujú tých mudrcov medzi učenými, ktorí hľadajú zákony ľudského rozumu, pôvod všetkých vecí. Mezi týmito filozofmi boli mnohí, ktorí také učenie šíрили, s ktorým otrávil duše ľudské a položili základ duševného a mravného rozkladu.

Immanuel Kant nepatrí medzi týchto, ačkoľvek aj on bol syn svojho veku, ktorý vek seba osvieteným držal, lebo sa v ňom žijúci to nazdali, že človek všetko rozumom pochopiť môže. Nemci vo svojej namyslenej vysokomyslnosti zabudli to múdre slovo Lutherovo, že rozum často len tak svieti, ako keď by sme kus blata položili do lampy.

Kant sa narodil v Königsbergu 22 Apríla 1724. Jeho otec bol skromným remenárom, jeho matka čistotu milujúca pobožná žena. Kant, keď sa už vytečným filozofom stál, vyznal, že svojej matke je mnoho dlžný, lebo od nej sa naučil spravdlive a bohabojne žiť. Učil sa vo svojom rodisku, odkiaľ sa z riedka vzdialil. Už 46 rokov mal, keď ho profesorom vymenovali na vysokých školách (všeučilište) v Königsbergu, v rodisku svojom.

Jeho veľiká zásluha bola tá, že v tom čase rozumkárstva dokázal, že ľudský rozum nie je v stave vecí v ich skutočnosti pochopiť. Síce to už dávno pred ním povedal Pavel apoštol: „Z častky zaisťe poznávame a z častky prorokujeme.“ (I. Kor. 13, 9.) Ale premudrý Nemci zapomneli toto slovo.

Jeho zásluhou je, že prizvukoval v knihách svojich, že každého človeka način ako cieľ majúci bytnosť považovať a neslobod ho len prostriedkom pokladať. Sobeckému, namyslenému veku usiloval sa to dokázať, že v svete tomto musí panovať Boží zákon a pravda naopokon musí zvíťaziť. On v súvisí s kresťanským učením hlásal, že nemôže byť človek kresťanom, ak nemravný život vedie. (Ev. Mat. 7, 21.) Hlásal aj to, že kresťanské učenie najhlbšie pravdy obsahuje v sebe.

Ako syn svojho veku rozumkárkeho, namysleného, nemal smyslu pochopiť milosť Božiu. Nazdal sa, že všetko od človeka závisí. Vzdor svojej múdrosti nepochopil najhlbšie jadro učenia kresťanského.

Nemci sú veľmi hrdí na tohto filozofa svojho, ale aj Kant sa od druhých učil, ktorý neboli Nemci a nedržal svoj národ za najdokonalejší na tomto svete.

V starobe svojej stal sa cele blbým, už sa ani nepamätal, čo všetko popísal, — tak aj on skúsil musel, že sme my cele odkázaní na milosť Božiu, bez nej nahá nás pamäť, rozum a všetko, čo na tomto svete máme.

Kríž na pustatine.

Na lünneburkskej pustatine pri Lutterlohu na jednom briežku stojí jednoduchý kríž. Čože on znamená?

Tam bol raz jedného sparného letného dňa jeden pastier so svojimi ovcami; v horúčosti opanoval ho spánok, sediac zadriemal. Hlava jeho sa jedno za druhým skláňala na prsia. A ako mu hlava tak kľoncká, vyskočí z krdľa jeden baran, ktorý pohyby svojho pastiera iste za žartovné vyzvanie považoval, a hlavou smelo udel do hlavy pastiera. A pastier sa viacej nebránil. Bol mŕtvý. Oba rohy barana vnikly cez oči do mozgu. Na pustatine umrel pastier, uprostred svojho stáda, ktoré za mnohé roky verne strážil. Stádo zavraždilo svojho pastiera.

Toto znamená ten kríž na pustatine. Jeden chlapec bol očitým svedkom tejto udalosti. Ľudia pastiera pochovali a postavili kríž na pustatine, kde stádo zavraždilo svojho pastiera.

I na Golgate stojí kríž, pozdvihnutý uprostred celého človečenstva. Čože on znamená? Stádo zamordovalo svojho pastiera. To stádo, ktoré on chcel pásť na pastvách zelených a privodiť k vodám živým, ho na kríž pribilo. Na široko-ďaleko sa ozýva hlas umierajúceho pastiera k jeho stádu:

„Ľudu môj, čo som ti urobil? Či som ťa zarmútil? Odpovedaj! Ja som svrhol jarmo Egypta s tvojej šije a ty kladieš na mňa jarmo kríža!“

A my mu nič iného nemôžeme odpovedať, ako: „Moje hriechy ťa zabily; ja, Pane Ježiši, som to zavinil, čo si ty pretrpel“.

Nerozumné ovce sa pasú ďalej, keď ich pastier umrel, akoby sa nič nebolo stalo. Ale ty, človečí synu, pred ktorým križ dobrého pastiera pozdvižený stojí, či ty môžeš, či smieš ďalej tak žiť, keďže sa to pre tvoju vinu a za teba stalo, akoby sa nič nebolo stalo?

Ten križ Pána, či ňa nevytrhne z tvojich starých hriechov? Z tvojej ľahostajnosti oproti tomu dobrému pastierovi? Z tvojej chladnosti a zatvrdilosti srdca? Či sa nechceš udf v prsia a navrátiť sa k tomu ukrižovanému a predsa živému, ktorý k tebe vystiera laskavé ramená a ňa chce priviesť ku pastvám zeleným a k vodám živým? Či nemá i pre teba byť platným slovo toho apoštola, ktorý svojho Spasiteľa zaprel, ale sa ešte pravý čas k nemu navrátil: „Byli sme jako ovce bloudici, ale nyní obrázení jsme ku pastýři a biskupu duši našich.“ (I. Petr. 2, 25.)

Z Wien. ev. Hausfr. M.

Nemectvo v Uhorsku.

Nemci v Uhorsku držali 3-ho Augusta 1924 shromaždenia v miestnosti zámočného divadla v Budapešti, jehožto cieľom bolo znovu založiť nemecký vzdelávací spolok. Shromaždení boli tam vyslanci nemeckých obcí a mnohí poprednejší mužovia.

Zasadnutie začalo sa spievaním uhorskej hymny (Szózat). Na návrh universitného profesora a bývalého ministra Jakuba Bleyer, vyvolili za predsedu jednohlasne dr. Gustava Gratz (syn evanj. farára). Predseda predniesol, že cieľ spolku je snahy rečové a kulturné nemeckého ľudu v Uhorsku podporovať z jednej strany a z druhej strany utížiť to srdcové spojenie, ktoré vo vlasti našej medzi madarstvom a nemectvom vždy jestvovalo a nikdy prekazené nebolo. Uhorské nemectvo nechce sa osobitkovať, nové protivy postaviť medzi obyvateľstvom Uhorska. Oni nechcú mať viacej práva, ako koľko im terajšie zákony a vládne nariadenia ubezpečujú. Pochválil vládu, ktorá túto otázku vážnu v dobrom smere rieši a vyslovuje tú nádej, že obecnstvo vôbec nahliadne, že túto otázku primerane novým časom treba pojmáť, nie tak, ako keď ešte jestvovalo v Uhorsku národnostné nebezpečenstvo. Škoda, že národnosti naše nevedeli dosť oceniť národnostný zákon z roku 1868-ho,

v ňomž sa duch rečovej tolerance neb. Eötvösa a Deáka uplatnil, kdežto mali tento zákon vysoko ceníť a huževnate sa ho pridržať. Nový spolok má v tom smere pracovať, aby nemecké obyvateľstvo dokázalo, že sa v štáte vie prispôsobníť k novým pomerom a zostane verným vlasti našej. S hlučnou pochvalou prijali reč predsedovu. Za námestníka predsedu vyvolili Jakuba Bleyer biv. min. Franza Bonitz ministeriálneho radcu, dr. Jána Dengl universitného profesora, za správcu spolka Jozefa Wild snemovného vyslanca. Za čestného predsedu vyvolili krem kath. biskupov aj biskupa evanjelickeho Ludvika Geduly.

Po skončení zasadnutia zaspievalo prítomné obecnstvo starokresťanskú hymnu latinskú „Te Deum“ (slov. Tě Bože chválíme). Len schvalovať môžeme týchto mužov, ktorí túto otázku čestne a vo vlasteneckom duchu riešiť chcú, a vysoko ceníme snahu ev. biskupa Gedulyho, ktorý o vzdelanie nemeckeho veriaceho ľudu, ačkoľvek vo veľmi malom počte má nemeckých veriacich v dištrikte svojom — ako arcipastier starať sa chce. Sz.

ZVON.

<i>Bim-bom</i>	<i>Podfe</i>
<i>Zvoni zvon</i>	<i>Radostne,</i>
<i>Ludia boží</i>	<i>Dajte chválu</i>
<i>Už sa zori,</i>	<i>Hospadinu.</i>
<i>Už kvietočok</i>	<i>Podfe sa mu</i>
<i>Vôňu dycha,</i>	<i>Podakovať,</i>
<i>Malý mravčok</i>	<i>Meno jeho</i>
<i>Ťarchu dviha.</i>	<i>Oslavovať!</i>

Bim-bom.

K.

Či sa v dnešných časoch ešte stávajú divy?

Na jednej železničnej stanici veľmesta sa lúčili dvaja priatelia. Boli to mladí ľudia, z ktorých jeden práve sa vyberal na dlhú cestu.

„Keby som len mohol za tebou ísť!“ povedal ten, ktorý doma zostal, keď už ten druhý vo vozni sedel. „Ja myslím vždy, že sa ešte stane div, ktorý mi to umožní.“

„Tak je výhľad na naše znovu sa shliadanie veľmi chatrný!“ volal z okna vozňa ten, ktorý odcestúval, medzi čím sa už vlak pohýnal, „V dnešných časoch sa viac nedejú žiadne divy.“

„A veríte tomu skutočne?“ pýtal sa jeden hlas pri tom mladom človeku, a jeden obstarnejší pán, ktorý vedľa neho sedel, pozrel mu skúmave do očí. „To je taký výraz, ktorý často počúť a predsa, keby každý pozorne chcel pohľadeť nazpäť do svojho života, tam by mnohý „div“ odhalil, ktorý sa s ním samým stal, bez toho, aby to bol zbadal.“

„Keď som bol mladý“, pokračoval ďalej, „bol som pomocníkom v jednej lekární a musel som mnoho ráz v noci hore stáť a pre nemocných lieky pripravovať. Nuž ak sa trafilo, že sa toto v jednu noc i viac ráz prihodilo, tu som často i klial, vše hlasne, vše len sám v sebe, lebo v mladosti sa sladko spí a každé burenie človek dvojnásobne ťažko nesie. Už som tri razy musel ísť dolu do kuchyne, kde sa medicíny pripravovali; a tu v skutku ešte i štvrtý raz zacengajú, keď som práve duchnu na uši bol zatiahol. Nič nepomáhalo, musel som chlapcovi, ktorý z hôr z ďaleka príbehnúl s jedným receptom pre jeho matku predpísaným, predpísané kvapky pripraviť. Ale sotva chlapec odišiel, pravde podobne mojím netrpezlivým a nie veľmi priateľským počínaním, tým k väčšiemu náhľenu hnaný, keď som zbadal, že som v ospalosti a v zlej vôli nepravú fľašu uchytil a chlapcovi som jed, smrteľný jed dal pre jeho matku.“

Mladý človeče, v tú noc som i ja úzkostlivo hovoril tie slová: v dnešných časoch sa nedejú žiadne divy — a predsa, keby to bolo možné, keby Boh takého divu dopustil, aby ma toho hrozného nešťastia zbavil, že som

nedbanlivosťou svojou jedného človeka o život pripravil! Modlil som sa v duševnej úzkosti a tu po piaty raz zazvnel hlas zvonca v nočnom tichu, a keď som otvoril, predom mnou stál trasúci sa a plačúci chlapec, ten istý, za ktorým by som tak rád bol bežal, aby som mu flašku s medecinou vytrhnul, keby som len bol vedel, ktorým smerom bol odišiel.“

„Ach prosím vás, nehnevajte sa, že ešte i druhý raz búrim“, prosil chlapec, „ale som vo tme padnul a túto flašku som rozbil. Prosím vás, urobte mi ešte raz tú medecinu, aby moja mamka nezemrela!“

„Môžete si myslieť, s akou radosťou som prijal chlapca a ako ochotne som ešte raz pripravil medecinu, ale teraz pravú. Ale či to nebol div milosrdenstva Božieho? Či slobodno hovoriť, že sa viac žiadne divy nedejú?“

Z Wien, ev. Hausfreund. M.

Žaba a ružička.

— Poviedka. —

Žily na svete ružička a žaba.

Ružový krovík, na ktorom rozkvitla ružička, riastol nie vo velikej kvetovej záhradke pred jedným domom v dedine. Záhradka kvetová bola veľmi zapustená, rozličná burina husto riastla v nej, tak že aj chodníky boli cele zarastené, ktoré už dávno nečistili ani pieskom neposipali. Drevené šrámkky okolo záhradky boli tiež už veľmi zanedbané, latky boli dávno olejovou zelenou farbou zafarbené, ale už aj farba vyšedivela. Celá zahradočná oprava bola temer vyvalená, latky čo zväčša odtrhli chlapci, upotrebujuúc ich vo svojej vojenskej hre miesto pušiek, a starší chodiac popri dome strhli ich, aby sa proti psom mrchavým obrániť mohli.

Samá záhradka ešte v horšom stave bola, než jej ohrada. Stĺpiky, ktoré ešte z ohrady zostály, boli chmelom zarastené. Burina mocne riastla, a myši chvostik kde-tu cele zakryl pôdu. Bodliak, kde bola pôda mocnejšia a mokrejšia, tak sa rozriasol, že bol malému stromku podobný. A konská šfava ešte vyššie nariastla. Kapor divý zaujal celý uhol záhradky, on ešte s jeho tmavo-zelenou farbou tvoril pekné uzadie, ružičke bľadej farby, ktorá sa rozkvitla na kroviku ružovom.

Ružička sa rozkvitla v krásnom májovom rannom čase. Keď si kvetové listoky rozprostrela, odchádzajúca rosa nahala na nich niekoľko slz. Ružička skutočne plakala. Okolo nej bolo všetko tak krásné, tak čisté, a jasné v tomto prekrásnom rannom čase, keď ona prvýraz uzrela modré nebo a pocítila svieži ranný vetriček a luče slnca, ktoré prenikly jej útlé listočky kvetové. V zahradke panovala taká tichosť a pokoj, že jestli by ružička mohla, zaplakala by, ale nie od žiaľu, ale od radosti, že môže žiť. Ona nemohla hovoriť, ona len hlávku svoju mohla zohnúť a rozlievať vôkol seba nežnú, sviežiu vôňu, a táto vôňa bola u nej miesto slov, miesto slz, miesto modlitby. A na spodku okolo koreňov krovíka ružovéhoho, na mokrej zemi pritiahla sa s holým bruchom a sedela spokojne tučná, stará žaba, ktorá celú noc chytala červičky a mušky a keď už počalo svitať, chcela si oddýchnuť, vybrala si chládok a mokru zemičku. Ona sedela zažmuriac si žabie oči, ledva dýchajúc, rozduľa si svoje zacápané a zafuľané boky, a jednu nohu nahala rozprestretú, lebo bola lenivá ju stiahnuť k bruchu. Ona sa neradovala ani rannému času, ani slncu, ani ničomu, čo bolo krásné; ona sa už najedla a chcela si oddýchnuť. Ale keď vetrik stichol a vôňa ružičky neprenikla k nej, žaba cítila voľačo, čo ju znepokojilo, no zato lenilo sa jej, pozrieť, že odkiaľ pochádza tá vôňa.

Do kvetovej zahradky, kde riasťla ružička a kde sedela žaba, už dávno nik nechodieval. Ešte v lánskej jaseň, keď si žaba našla peknú dierku vo fundamente domu, kde by celú zimu spať mohla, zašiel do zahradky ostatníraz malý chlapček, ktorý celé lánske leto vysedával pod oblokom domu. Staršia sestrička jeho sedela pri obloku, čítala, alebo vyšivala, a niekedy dozerala na svojho bráčoka. Bráčok jej bol malý, sedem ročný chlapček s veľkými očmi s veľikou hlavou na chudom tele. On veľmi miloval kvetnu zahradku svojú (bola to skutočne jeho zahradkou, lebo okrem neho nik nechodieval na toto zapustené miesto) a keď prišiel do nej, sadol si na starú drevenú lavičku pod oblokom domu spravenú, a na ňu si zastáli tí, ktorí zatvoríť chceli obločnice. Na túto lavičku si sadol chlapček a začal čítať v knižke, ktorú so sebou priniesol.

— Miško, či chceš, aby som ti loptičku vrhla? — spýtala sa sestra z obloka. — Snáť sa chceš s ňou hrať a málo pobežkať?

— Nechcem Marka, radšej sa s knižkou chcem zaoberať.

Dlho sedel a čítal. A keď sa už nasytil s čítaním o Robinsonovi, o divých ľuďoch a námorných zbojníkoch, nahal otvorenú knižku a zaoberal sa so zahradkou, v nej známy bol mu každý krovík, sadol si pod krovík koňskej šfavy a hľadel ako leznú naň

mravce a s akou šikovnosťou tiskajú pred sebou mrvinky nazbierané. On sa prizeral, s akou pilnosťou ťahá hnojník svoje gulky, on hľadel, ako rozprostiera pavúk svoju šieľ a číhá na muchy, on videl, ako otvárala jašterička svoje ústa a svieti zelenými šupinkami svojho chrbta a raz podvečer uzrel aj živého ježa! Nemohol sa skoro zadržať, aby od radosti ne zkríkol a netľapkal rukami, ale sa bál, že postraší zvieratko, ešte skoro ani dychať nesmel a široko otvoril veľké šťastlivé oči s nadšením hľadel, ako zavoniava korienky ružového krovíka so svojím svinským rypáčikom, hľadajúc tam červiky a smiešne prekladal tlsté nôžky, ktoré podobné boli nohám medveďa.

— Miško milý, poď že už do izby, lebo je chladno — hlasnejšie takto oslovila sestra bračoka svojho.

A ježik zľakol sa, počujúc ľudský hlas, živo nadvihnul sa, postaviac sa na zadné nohy, potom si stiahol hlávku a povstála ježová guľka. Chlapčok tichunko priblížil sa k nemu, ale ježik tým tuhšie sa stiahnul a zafučal, ako malá parná mašinka.

Potom on nedlho oboznámil sa s tým ježikom. On bol taký slabý, tichý a krotký chlapčok, že ešte aj zvieratko sa ľahko privykalo k nemu. Aká bola to radosť, keď jež okúsil to mlieko, ktoré on v tanieriku priniesol do zahrady, a povstavil tam, s kade ježik chodieval!

Túto jar nemohol už ísť do zahrady jemu tak milej. Pri ňom sedela jeho sestra, nie pri obloku, ale pri ňom, ležiacom na posteli; čítala hlasne z knihy nie sebe, ale nemocnému bračokovi, lebo on sám už nemohol podvichnuť hlávku z bieleho vankuša, nebol v stave držať v rúčkach svojich knižku a aj oči jeho veľmi chytro unavily sa v čítaní. Skoro isté bolo už, že on viacej nepôjde do zahrady.

— Marka! — šepce on sestričke.

— Čože milý?

— Iste je teraz tak krásné všetko v zahradke? Ružičky sa iste už rozkvitly?

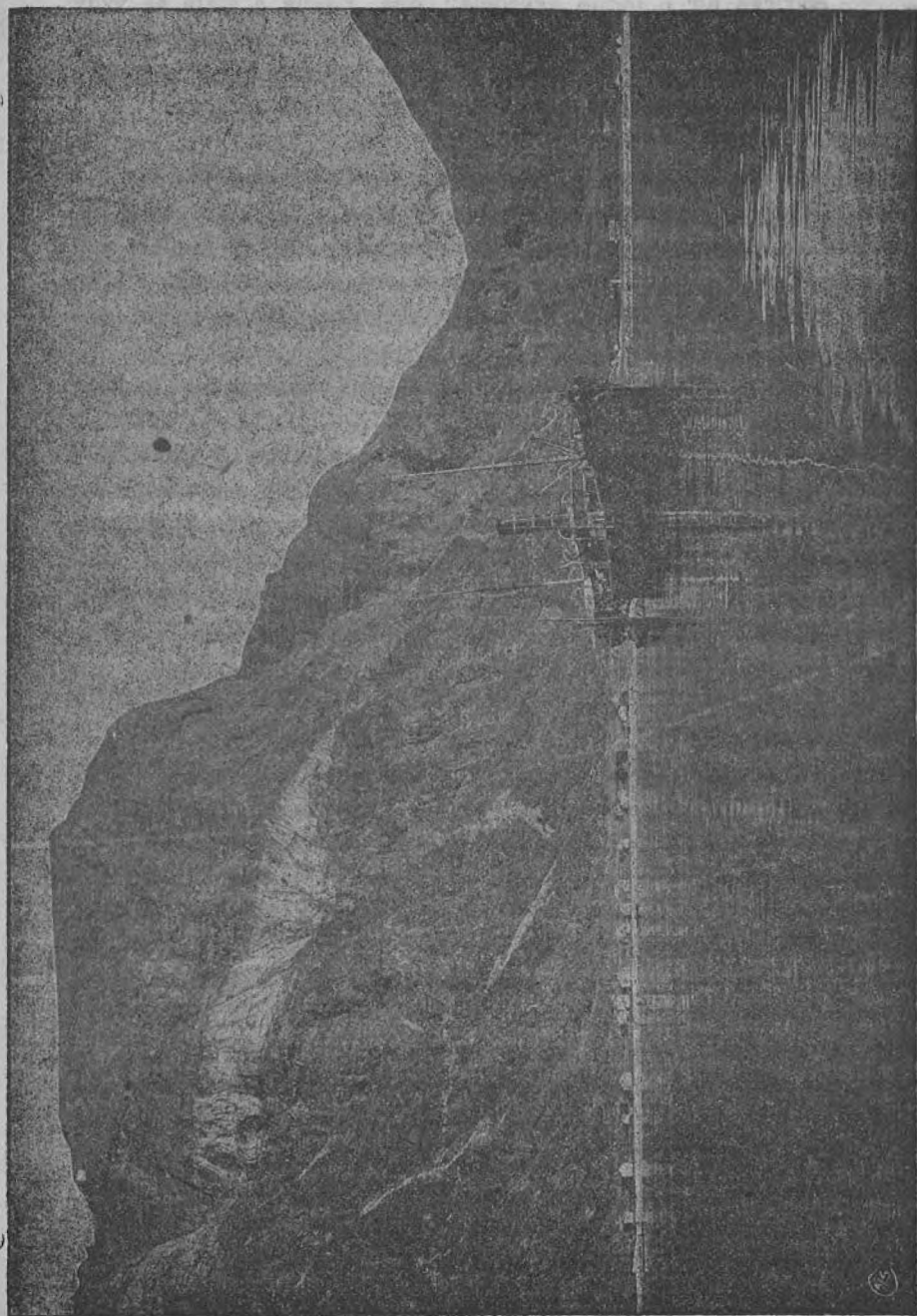
Sestra nakloní sa k nemu, pobožkáva chudú, bľadú tváričku jeho a pritom potajomne odvrátiac sa od neho, sotrela slzy z očí svojích.

— Krásné je tam všetko, holúbok môj, veľmi krásné. Aj ružičky už kvitnú. O jeden týžden pôjdeme aj my tam. Doktor dovoľí, aby si ta išiel.

Chlapčok neodpovedal, hlboko vzdychol. Sestra začala znovu čítať.

— Už je dosť! Ustal som. Radšej si málo pospím.

Sestra napravila mu vankúš aj bielu plachtičku, on horko-
ľazko obrátil sa k múru a zatíchol. Slnce zasvietilo cez oblok,

Norvéžsko. Morský záliv.

vychodiac nad zahradkou a lúče svoje upravilo na postel, na ležiaceho chlapčoka, osvietilo vankúš a plachtičku a krátko ostrihané vlásky a chudú tváričku chlapčoka.

Ružička nič o tomto nevedela; ona riasla a stala sa vždy ozdobnejšou, na druhý den cele sa už rozkvitla a na tretý den už počala vadnúť a spršať. To je celý život ružičkin! No i v tomto jej krátkom živote musela skusiť nie málo strachu a zla.

Nespokojila ju žaba.

Keď žaba prvýraz uzrela ružičku so svojimi zlobnými a surovými očmi, volačo strašného počalo sa hnuť v jej srdci. Ona nemohla sa odtrnúť od nežných listokov ružičky a vždy hladela len na ne. Jej sa veľmi zapáčila ružička a ona chcela byť vždy v blízkosti takej utešenej bytností. A aby dala výraz svojim citom, nezdržala sa tak vysloviť:

— Počkaj, — vravela ona chripľavým hlasom — ja teba prehltnem.

Ružička sa striasla. Prečo je ona prirastená k stebielku? Vtáčiki, ktoré tam štebotali okolo nej a skačkali z konárika na konárik, tie uleteli ďaleko, — ružička nevedela kde. Aj motylki (lietačky) boli slobodné. Ako im to závidela úbohá ružička. Keď by ona im bola podobná, uletela by z pred očí tých zlostných, ktoré ju prenasledovali, nechtiac sa spustiť jej. Ružička nevedela, že žaby shltnú niekedy aj motylky.

— Ja teba shltnem! — opakovala žaba, usilujúc sa nežnejšie hovoriť, čo vypadlo ešte horšie a lezla bližšie k ružičke.

— Ja teba shltnem! — opakovala ona, obrátiac oči na krásny kvietok.

Biedno to stvorenie s užasom videlo, ako sa škriabe priliepujú sa nohami o konárik ružového krovíka, na ktorom ona riasla. Leznúť žabe bolo ťažko, lebo telo jej poranily pichliače na ružovom konáriku rastúce. Žaba sa usilovala všemožne dosiahnuť ružičku — a úbohá ružička od strachu umierala.

„Hospodine! — modlila sa ružička — len by som umrieť mohla inakšou smrťou!“

A žaba vždy vyššie a vyššie sa liezla. Mnoho musela podstúpiť. Pichliače konárika dokrvavily cele jej brucho holé a nohy a naraz nevydržala ďalej, spadla na zem. Ona s nenávisťou hľadela na kvietok.

— Ja som povedala, že Ťa shltnem! — opakovala ona.

Zamrklo, bolo potrebné postarať sa o večeru a ranená žaba šla, aby nepozorné chrobáčky požrala. Zlosť nepomylila ju v tom,

ako vždy, aj teraz naplní žalúdok. Jej rany neboly veľmi nebezpečné, odhodlala sa, že si oddýchne a potom znovu usiluje sa dosiahnuť nenávidený už teraz kvietok.

Žaba veľmi dlho oddychovala. Prišlo ráno, prišlo už aj popoludnie, ružička už cele zabudla svojho nepriateľa. Ona už cele rozkvitla a bola najkrajšou bytnosťou celej zahrady. Čo by len prišiel vofakto a zamiloval ju. Malý gazdík ležal na postielke, nemohol sa ani hnúť, sestra nemohla odísť od neho, preto neukázala sa v obloku. Len vtáčiki a motylki lietali okolo nej, aj včeličky priletely brnčajúc a sadly na prostriedok kvetu a zamazaly sa cele žltým prachom kvetu a odletely. Priletel aj slávik a uprostred ružového krovíka zaspieval svojú utešenú pieseň. Ako sa táto pieseň delila od chriplavého hlasu žaby. Ružička počúvala pieseň slávika a bola veľmi šťastná, ona sa nazdala, že slávik k jej vôli prospevuje, môž byť, že mala aj pravdu. Ona nevidela, ako sa jej nepriateľ strojí vyleznúť na konárik. Teraz už žaba neľutovala ani nôžky, ani brucho; cele pokrvavená preca chrabro postupovala vyleznúť na vrch, a vzdor krásnému spevu slávika, ružička dopočula známý jej už chriplavý hlas:

— Ja som povedala, že ťa shltnem a veru ťa shltnem!

Žabie oči prisno zazeraly na ňu zo susedného konárika. Tejto zlostnici už len raz bolo treba skočiť, aby zachvátila kvietok.

Ružička cítila, že je tu koniec . . .

* * *

Malý gazdík dávno ležal už na posteli, nevediac sa ani hnúť. Sestra sedela pri hlávke jeho na stolci, nazdala sa, že on spí. Na jej kolenách ležala roztvorená knižka, už nečítala v nej. Nedlho sklonila sa jej hlava, chuďa už po niekoľko nocí nespala, neodhodila od nemocného bračoka a teraz málo zadriemala.

— Marka! — zašeptal on.

Sestra sa prebudila. Jej sa prisnilo, že ona sedí pri obloku a bračok jej hrá sa, ako v lánskom roku v zahrádke a volá ju. A keď sa prebudila, vidí bračoka na posteli chudého, slabého, chlboko vzdychla.

— Čo chceš milý?

— Marka, ty si vravela, že ružičky už rozkvitly! Či môžeš mi jednu doniesť?

— Môžem, holúbok môj, môžem!

Ona išla k obloku a hľadela na ružový krovík. Tam kvitla jedna ružička, no veľmi pyšná ružička.

— Aká pekná ružička kvitne a to práve tebe! Či ťa mám postaviť na stolček, aby si ju videl?

— Áno, na stolček žiada ťa mi.

Sestra vzala nožnice a vyšla do zahradky. Ona dávno už nevychádzala z izby; slnce oslepilo ju a od sviežeho povetria zakrútila sa jej hlava. Ona sa priblížila ku krovíku práve v tom okamžení, keď žaba chcela schvátiť ružičku.

— Ach aká špata! — skríkla ona.

Schytila konárik, silno ho potriasla; žaba spadla na zem a uderila si brucho. V hneve chcela vyskočiť na sestričku, ale vyše kraja jej gecely nepodarilo sa jej a ďaleko spadla, keď ju sestra topánkami odsotila. Ona nesmela druhýraz pokúsiť sa a zďaleka hladela, ako odreže sestra ružičku a odnesie ju do izby.

Keď chlapčok uzrel sestru s ružičkou v ruke, to prvýraz po dlhom čase, slabo usmial sa a s veľkým namáhaním pozdvihnuť chcel chudú rúčku svojú.

— Daj ju mne — šeptal on — chcem ju zavoňať.

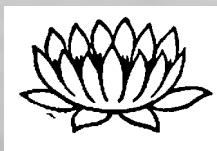
Sestra vložila stebielce do jeho ruky a pomohla pozdvihnúť ho k jeho lícu. On vzdychol do seba nežný zápach, šťastlivo usmial sa, a šeptal:

— Ach, ako je to rozkošné...

Potom líčko jeho vážnu podobu vzalo, nepohlo sa, on zamlkol... na večnosť.

Ružička, čo ju aj odrezali, cítila, že ju nie darmo odrezali. Postavili ju do osobitného pohára pri malej truhle. Tu bolo veľa rúž a kvetov, ale na tie nik neobrátil zvláštnu pozornosť, a ružičku keď mladá dcerka postavila na stole, drier ju pozdvihla k ústam a bozkala. Malá slzička spadla z jej tváry na ružičku, a to bola najzvláštnejšou udalosťou v živote ružičky. Keď počala vadnúť, položili ju do jednej hrubej starej knihy a tam ju vysušili a potom po veľa času darovali ju mne. Tak viem ja túto históriu.

Garšin — z ruského preložil: Sz.

Včelárstvo.

(Pokračovanie.)

Špekulatívne chovanie.

Keď chceme v istý čas — na pr. keď brečtán kvitnúť bude — mať silné rôje, musíme započat hojné chovanie včiel už 4—5 týždňami pred tým istým časom, Preto chováme ich každý druhý deň a dáme jím $\frac{1}{2}$ —1 dcl. medu, žeby tak matka hojne opatrená bola k neseniu vajíčkov púdená. Vysledok chovania je, že o 4—5 týždňov máme o 10—10 tisíc viac robotníc, ako bez chovanie. Že čo to znamená, to už aj začiatočný včelár vie. Toto chovanie nesmie sa započat pred 10—15-tým aprílom. Chovajme len najsilnejšie čeladi a ak je zima, vtedy nechovajme vo veľkej miery, ponevác mladom veľmi roztažené hniezdo nemôžu včely dobre zakryť, lebo vtedy sa stiahnu do menšieho kľbka a nechaju mlad nezakrytú, ktorá potom zahynie. To je škoda, lebo upotrebeny mäd vyšiel na nič a ľachko môže vŕecká mlad zahynúť a tak celý rôj na nič prijde. Z vajíčka od 10-ho do 30-ho apríla zneseného vyvinutá včela z brečtanovho kvetu bude nosič lebo zo zkusenosti vieme, že brečtán asi okolo 20—25-ho mája kvitne, bárs niekdy už aj 1-ho mája a vtedy už celé špekulatívne chovanie málo stojí, ak len nie to, že budeme mať mnoho rôjov.

Rôjenie.

1. Či chováme z jary včely a či nie, keď brečtán odkvitne a čelad je dosť silná, počne stavať matkovice a k rôjeniu sa hotuje. Ak im v tom prekážky nerobíme, — na 2—3 deň — po zalepení prvej matkovice vychádza rôj prvák so starou matkou, a síce v príjemnom čase vždy ráno od 9—12-tej. Za ním na týždeň, alebo 9 dní druhák už aj popoludni výjde a na druhý deň tretiak, štvrták

atď. Pridá sa, že i päť rôjov pustí jedna dosť mocná familia. Že tie rôje nemôžu byť silné, to je isté, práve len prvák a druhák sú na žifia síce a ostatné v najviac pádoch sú na nič. Preto múdry včelár pozre, aký je čas a jestli sú dažde, tak viac, ak ale sucho, menej, alebo práve len jeden rôj dá pustiť jednej čeladi. Takéto prírodné rôje sú dobré, len že ich mnoho do sveta ide, čo je veľká škoda, preto mudrejší včelári v tom čase, keď by sa oni mali vyrôjiť, rozdelia na dvoje. Tak je z jednej čeladi jeden rôj. To je rôj umelý. Nie je ale radnô, každú familiu takto poslabiť, preto vôbec umele rôje robíme takto :

1. Keď najdme matkovice zalepené, vezmeme každý taky plášť, položíme ho do prázdneho úľa. K tomuto plášťu priložíme dva-tri mladove (zrelé) a jeden medový-práškový potom ktomu zo všetkých mocných čeladi smetieme včely (matku nie!!) a máme 3—4 rôje hotové. Pri smetení pozor dajme, aby sme mlade smetali. Na plášťoch medových sediace včely sú staré, na novom mieste nezostanú, pokiaľ už lietali, ak len ich na dialku 5—6 kilometrov neodvezieme.

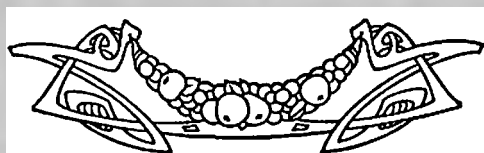
2. Ak v taký čas chceme rôje robiť, keď ešte matkovice nemáme, pri tom ale jesto dosť mladú a trúdov, tedy urobíme rôj lieták a síce tak, že vyhľadáme matku a vezmeme ju s tým rámkom, na ktorom sedí. Pozostalú mlad, včely a úľ na druhé miesto preložíme, matku ale s tým rámkom do prázdneho úľa na staré miesto položíme. Keď jej ešte 16—20 hotových alebo umelých plášťov položíme, úľ zatvoríme. Rôj je hotový. Keď by sme ani hotové, ani umelé plášte nemali, môžeme jej naklášť začiatky do rámkov, lebo sem navriatiace sa včely stavajú pod 21 dňami dobré, včelacie plášte, tak ako prírodný rôj prvák.

3. Čo je ale s preloženou čeladou ? Tie včely nemajúc matku (nematečnosť) počnu nariekať, behať, hľadať si starú matku a konečne vyberú 10—12 vajíčkov, natiahnu nad ne matečníky (príbytok dom matkin) a na 16-tý deň — často i na 12—14-tý deň, keď z červíka chovajú matku — máme vyľahnutú matku, mladú, neoplozenú. Táto matka na 5—6-tý deň ide na párenie, vyletuje po viac dní, až naposledy sa oplodenie vysoko v povetří vydará a ona na 2—3-tý deň počne nový plod klásť. Ak sa takáto matka pre nedostatok trúdov pod troma týždňmi nezpári, počne plodiť a z toho budú len trúdy. Keď sa ale pri návrate ztratí, že do susedného úľa vletí, alebo pre zle počasie, vtedy si vyberu včely z pomedzi seba jednu a tú chovajú ako matku a tá včela-matka (falošná matka) počne plod klásť, z ktorého tiež len trúdy budú. Takúto čeladu, rôj je najlepšie vymiesť, pokiaľ aj tak zahynie.

Jesto ešte jeden dokonalejší spôsob robenia umelých rôjov, ale sa nedá tu tak obširne opísať, aby to každý porozumeť mohol. Opísaný je vo väčších včelárskych spisoch.

Aby nám rôje pod krátkym časom zmocneli, nedajme im stavať plášť, lebo k tomu, aby 1 kg. plášťa urobili, 10—14 kg. mádu strovia. Pri tom, keď umelé plášte užívame, nemáme trúdoviny a a tak ani trúdy a ani mriežok Hannemannov užívať nemusíme.

Keď sa chceme presvedčiť, či je mladá, neplodná matka v rôji a či sa neztratila, položíme jeden plášť s vajčkami ako пробу a nemýlime s rozberaním matku, ktorá sa práve k vyletu hotuje atď. mnoho týmto podobných, praktických drobností činia rozumného včelára, výsledok, prospech (užitok) ale čas dáva. (L.)

KUKUČKA.

*Sedi, sedi samučká
Na javore kukučka,
Počúva si počúva,
Jako vetrik podúva.*

*Sedi, sedi samučká
Na javore kukučka,
Sedí nemá — jaj beda!
Prečo neodpovedá?*

*Pod javorom dievčina
Kukulienku zaklína:
Kukulienko ty to znáš,
Kody pôjdem na sobáš?*

*Jajže Bože! čo je to?
Sľubil sa mi na leto,
Už to leto uchodí,
A môj milý nechodí.*

*Zavial vetor zkadesy,
Kukuk zletel na lesy,
Pred ňou milý zastane:
Milá, veď už po Jáne.*

Deľba.

Dobre sa majúci gazda doplnil 68 rokov. Zem jeho už od dávna obrábali mu deti *z pole*. Viackrát ho nahovárali, aby rozdelil medzi nimi majetok, aby každý vedel čo dostane, a aby si tak svoju zem lepšie mohol obrobiť, pripraviť. Pripomínali mu ešte, že oni štyria synovia so ženami a s dieťkami práve len toľko dostanu, ako on sám, že to neztrový atď. Bol práve deň jeho narodenia. Povolal si synov, nevesty a vnučky na ten deň a pripravil im malú hostinku, aby tak spolu veselo ztrávili ten deň. Pred tým dňom večer starý hospodár vybral pod strechov mladé vrabce už v piery a položil ich do klietky na to miesto, kde im hniezdo bolo, pod strechu. Po obede, ako sa tam shováraju, prednesie najstarší syn zas tú vec, aby im otec rozdal majetok a oni že mu budú vydávať poživnosť. Otec im riekol, že o týžden o tom rozhodne. Synovia sa uspokojili. Teraz ale zavolať ich pred dom a ukázať im klietku s mladými vrabcami a upozorniť ich na staré, ktoré práve v ten čas chovaly si mladé. Synovia tomuto nerozumeli a mysleli si, že hádam sa ich otec z rozumu pohl. O týžden zase sa zišli v tej nádeji, že ich už teraz otec podelí. Otec pred tým dňom večer chytil oba starie vrabce a zatvoril do klietky. Keď sa po obede o rozdelení majetku rozprávalo, otec vyviedol si synov a ukázať im dva starie vrabce a riekol: „Vidíte, synovia moji, tie starie vrabce dnes týžden chovali si mladé aj cez klietku, teraz ale mladé, čo aj letať vedia, ani jedno neprinesie starým potravu. A tak čo ja mám je všetko vaše, čo mi z polovice úrody zostáva, to vám zachránim, po mojej smrti rovno všetko dostanete, lebo deti často zabúdajú na rodičov.“

*Dobre je, keď rodič deľom majetok rozdáva,
Čo si pri tom aj na svoje starie dni pamätáva.*

(L.)

Nedeľa.

Jako mnoho vie hovoriť toto jediné slovo. Zvlášť má ono v slovenkej reči pekný význam. V nedeľu sa „ne delá“ — ne pracuje. Keď sa teraz rozpamätám na detské roky, zo všetkého mi najjasnejšie žije v pamäti obraz tehďajšej nedeľe. Tento obraz ma po dnes spojuje s osobami, ktoré som miloval jemnou dušou detskou: s milým rozosmiatým starým otcom, a starou matkou, s najdrahšou matkou. Cez celý týždeň pracovali: vtedy neboli moji, len v nedeľu, a nedeľa bola naša. K nedelnému dňu sa pripravovali už v sobotu. Každý deň skoro do noci sa pracovalo, v sobotu ale už predvečerom dvor sa zametal a chyža riadila. Večer starý otec vzal veľkú knižku, niekedy aj dve a z jednej čítal hlasne nedelný text, z druhej sa spoločne spievaly piesne, — tá prvá bola Biblia, tá druhá ako sa všeobecne zovie: *Tranoscus*.

Ostatný čas večera sa strávil rozprávaním. Hovorilo sa o náboženských a rodinných veciach. O veciach náboženských som ešte málo vedel, len to, že je to krásné. Najväčšou radosťou naplňovalo moju detskú dušu, keď ma starý otec posadil na kolená, a ja hľadel naňho . . . Myslel som si, že Boh Otec musí byť taký: belovlasý, milý dobrák, ako môj starý otec.

Ráno ma zobudil spev starého otca. Kým ostatní chyžu usporiadúvali, on si sám spieval nábožné piesne. Potom všetci odišli do kostola. Ja s matkou, alebo starou matkou ostal som doma. Koľko som sa naprosil, aby i mňa vzali sebou do chrámu — no sľubovali mi, keď budem väčší. Konečne svitla tá nedeľa, keď som prvý raz i ja išiel s nimi. Aká to bola radosť! A aké sklamanie. Stalo sa totiž, že ľudia cestou do kostola začali hovoriť o všedných veciach: o kravách, o koňoch, trvalo to celou cestou, tá i nazpäť. Nevedel som pochopiť, ako môžu ľudia v taký deň, a to ešte do kostola idúc hovoriť o

takých márných veciach. Také reči, dľa môjho úsudku, pozbavili nedelnú posvätnosť a velebnosť. Dnes už viem, že mammona vládne svetom, — i cestou do kostola. Videl som, ako ťažko pracovali moji cez celý týžden: a videl, ako shodili so seba jarmo každodenného života a na jeden den v týždni prestáli byť otrokmi práce. Pracovné dni neboly naše: patrily práci, ale v nedeľu každý bol svojim pánom a deň naším dňom. Keď Hospodin vydal prikázanie tretie: „Pomni, abys deň svätečný světil“, nie len oddych chcel týmto zabezpečiť, ale i to, aby aspon v tento deň bol človek oslobodený od nízkeho, pozemského života. Chcel vrátiť ľuďom poddaným svetu aspon sedminu zo života jejich, a to zákonom, lebo hmotári bez neho by ani v nedeľu nemali pokoja, sbíjali by. A čo takéto pochopovanie nedelného sviatku aj nenašlo pôdu u mnohých ľuďoch, predsa má tento sviatok veľký vliv na duševné i telesné zdravie ľudu.

Odpoludňa sa sišli i starí i mladí, u niektorých susedov, alebo v prírode. Ja som sa najradšej zdržoval vo spoločnosti starých, kde sa shovárali o Písme, o Lutherovi, o minúlom prenasledovaní evanjelikov. Tu som počul prvý raz, prečo kresťania svätia nedeľu a nie ako židia sobotu; preto svätíme mi nedeľu, lebo Ježiš Kristus v nedeľu sa vzkriesil z mrtvých, a my sme povinní jeho pamiatku zachovať tým, že tento deň zasvätime, v ktorý deň sa zdokonánilo Jeho dielo vykúpenia.

S údivením sa rozpamätám na to aj dnes, ako to mohli tí jednoduchí ľudia z historie svojich predkov, a z historie veľkých mužov, ako Luther, tak mnohým veciam sa naučiť, a ako o nich zaujímave vedeli hovoriť. Nečítali oni mnoho kníh, ale čítali pozorne, i viac ráz, tak že o jednej knižke za dlhé roky mali čo rozprávať.

Slovom vtedy nedeľa nebola len dňom odpočinku, ale aj dňom vnútorného, duševného života. Mravne, nábožne sa učili. A vše opakovali čiastky z predpoludňajšej kázne.

Div to divúci, že títo ľudia, na primerane dosť chudobnom, horníckom vidieku, kde bolo skál a skál, kde sa borily, boríť museli aj o tú každodennú skyvu chleba, prácou nikdy neznesvätili velebnosť dňa nedeľného, ani za žiadný zisk.

Dnes už je toto nie hriechom. Ale dnes je toto rozšírené už všade, kde ľudia bývajú. Dnes nieť už písmákov starých, ktorí žiju s Písmom a v Pisme...

Nedeľa je dnes len dňom odpočinku a nie dňom duševného povznešenia...

Ako to bolí... pamätať sa na tie časy... a vidieť duševnú mravnú biedu. Nedeľa!! Priď, navráť sa zase ty: predošlá nedeľa, tehďajšia nedeľa...

—i

Augustus.

Ktoby neznal toto meno? Je to meno toho cisára, ktorý vtedy panoval v rímskom mocnárstve, keď sa Pán Kristus narodil v judskej zemi ležiacom malom Betleme. Judea, ako celá židovská krajina, bola v tom čase už skrze Rimanov podmanená, a ak aj mali židia kráľa, tomu cisár rímský rozkazoval. On poslal do tej vzdialenej krajiny svojich žoldnerov a miestodržiteľa, ktorý bol vtedy, keď Pána Ježiša ukrižovali, Pontský Pilát.

Augustus bol príbuzný toho mohutného panovníka, Julius Caesara, ktorého v Ríme zavraždili svrhli ľudia, pretože sa báli, že príliš veľikú moc má už jeden človek v svojich rukách. Na jeho miesto dostal sa ešte len 33 roky majúci mladý muž, ktorého Octavianom menovali a len pozdejšie mu dali to meno Augustus, čo tolko znamená: povýšený, neprístupný.

Mocnárstvo rímske bolo v tom čase najväčšie mocnárstvo na svete. Rímania všetky susedné národy podmanili. Bol to zprvu veľmi malý národik, byvajúci okolo mesta Ríma, na poloostrove italskom. Bol to národ vylučne s roľníctvom sa zaoberajúci. Zdravé bolo ich zamestnanie, pritom boli telesne a duchovne mocní ľudia. Neboli tak učení, ako Řeci, lebo veď za päťsto rokov ani jeden Ríman nevedel ani čítať, ani písať. Nemali zákon Boží na tabuľkách kamenných napísaný, boli oni tým národom, o ktorom ap. Pavel to hovorí, že Hospodin zapísal svoj večný zákon do ich srdca. (Rim. 2, 14.)

Z počiatku mali kráľa, pozdejšie sa v republiku pretvorili. Mali vyborných vodcov, ktorí národ svoj a vlasť svoju milovali.

Pozdejšie bohatstvo, sláva a moc nesmierná omámila ich. V meste Ríme mnohí tak žili, ako ten márnوترatný syn, bez Boha a bez svedomia. Z prvu boli Rímania veľmi bohoboční ľudia, ačkoliev aj pohania, predsa boli lepši, ako mnohí takzvaní krestania za našich časov, ktorých bohom je ich brucho a slávou ich mrzkosti.

Prv nežby sa stal Octavian cisárom, v tom veľkom mocnárstve bolo ustavične zbúrenie a vojny. Ľudia nemali žiadneho pokoja. Nazdali sa, že aj Octavian bude pokračovať v diele svojich predkov, a jeho hlavné záľúbenia bude vojnu viesť. Báli sa, že Octavian bude krvožížnivý, marnomyslný, nemilosrdný človek, lebo len pred krátkym časom nielen tých dal nemilosrdne popraviť, ktorí sa boli sprisahali proti predchodcovi jeho Julius Caesarovi, ale aj ich veľmi ďalekých príbuzných.

Národ rímský sa sklamal. Nikdy nepoživalo toto veľké mocnárstvo takého pokoja, ako pod cisárom Augustom, ktorý za 44 roky panoval (od r. 30-ho pred nar. Krista Pána, až po rok 14 po nar. Krista Pána).

On mal moc veľkú v rukách svojich, ale nechcel túto moc proti dobrým upotrebiť, ale v prospech každého človeka, aby ľudia mohli statočne a spravdlive žiť pod jeho berlou a mocou. Postavil statočných námestníkov aj v tých najvzdialenejších krajocho a prísne prizeral, aby tí potom jeho národy nesdierali. Držal, vojsko veľké k udržaniu pokoja a poriadku v tej ohromne veľkej države. Zákony skrze snem (senát) rímský vynesené šetril v prvom rade sám. Cesty výborné dal spraviť. Usiloval sa, aby chudobní a bohatí dobre sa cítili a spolu sa snášali.

Veľkú biedu a úpadok zapríčinila aj v tom čase tá okolnosť, že ľudia milovali pýchu a nádheru, a všetko na márnosti stovili. Každý mešťan vynasnažoval sa ešte väčšiu hostinu pripraviť darobným darmojedom, ako jeho sused. Vymýšľali divné a tým drahšie jedlá. V tom čase spomínajú, že jeden boháč pripravil pečenku z jazyčkov milých vtáčikov slávikov. Môžeme si predstaviť, že koľko týchto spevavých vtáčikov museli pochytať, aby len kusok tejto pečenky mohli okusiť tí bezbožní žráči. Ale boháči toho času nevedeli už čo robiť, aby len svoje veľké márne bohatstvo ukazovať a s ním sa chvastať mohli!

Cisár Augustus sám chcel týchto márnوترatníkov a nesvedomitých, bezbožných lumpov zahanbiť. Ačkoliev by bol mohol, preca nedržel taký dvor cisársky, ako zvykli často panovníci menších krajín držať a tak veľkú nádheru ukazovať. Tak skromne žil, ako každý, jednoduchý občan, on sa choval nie ako pán, ale ako slu-

žebník celého národa. Ešte nepočul slová Pána Ježiša, ale ako by tušil, že ten kráľ v jesličkách betlehenských prinesie nový zákon na túto zem, keď povie: „Kdo chce býti prvni medzi vámi, ten nech jest služebníkom všetkých vás.“

Augustus, ačkoľvek bol ešte pohan, predsa pohoršil sa nad nemravnosťou, ktorá už vtedy vo veľmeste panovala. Ustanovil veľmi prísnu pokutu pre cizoložníkov, a obťažil rozsobáš, lebo aj vtedy sa tento zlovyk tak rozšíril, že sa ľudia temer v každom roku rozsobášovali.

Náboženstvo pohanské u Rimanov bolo chýrné, že temer v každom povolání a zamestnaní mali ľudia osobitného boha svojho tak, že jeden cudzí cestovateľ tak vzdychol: „Divná je toto krajina, v nej je viac bohov, ako ľudí“. Ľudia ešte netušili, že tam v jednom kúte tohoto veľikého mocnárstva už sa narodil ten, ktorý hlásať bude: „Buh duch jest, a tí, ktorí se jemu modlí, v duchu a v pravde musejí se modlíti“.

Augusta cisára tak miloval národ, že ho ešte za živa vriadili medzi bohov rímskych. Áno k počte jeho postavili chrámy. Ako jeden takýto chrám ešte aj dnes tam na námestí mesta Pola spatrovať môžeme. Augustus sám túto slávu nehľadal a nežiadal, ale slabí a často zkazení päťolízaci ta priviedli vec, že ak aj vytečného, no pritom predsa hriechneho a márnosti poddaného človeka zbožňovali. Kresťania potom mnoho trpeli, že ak aj poddaní a poslušní boli cisárovi, jeho za Boha uznať nechceli a nástupníci cisára Augusta preto prenasledovali kresťanov, preto musel strašný mučednícku smrť podstúpiť aj Pavel apoštol v Ríme.

Cisár Augustus umrel v 14 r. po narodení Krista Pána, ako 77 ročný starý, v mesiaci v Auguste. Mesiac August od jeho mena pochádza. 44 rokov panoval a panovanie jeho spravodlivé tak dlho spomínalo potomstvo, ako panovanie kráľa Mateja v krajine našej.

Sz.

Hrdý král Aggej.

(Starodávna legenda).

Žil na ďalekom východe král, ktorého zvali Aggejom. Bol on slávny a mocný: dal mu Hospodin veľikú moc nad krajinou veľikou. Nepriatelia sa báli jeho, kamarátov nemal, a národ v krajine jeho pokojne žil, lebo každý pocítil jeho moc. Ale král tento veľmi sa spyšnel, myslel, že niet nikoho mocnejšieho a mudrejšieho, ako je on. Žil on veľmi nádherne, mal veľké bohatstvo a mnohých sluhov, s ktorými sa on nikdy nepúšťal do reči, lebo ich držal k tomu za nehodných. S manželkou dobre žil, ale sa prísne držal k nej, nsmela sa k nemu prihovárať, iba ak sa on k nej prihovoril, smela odpovedať.

Bol veľký sviatok. Král Aggej sobral sa do chrámu. Vošiel do chrámu aj s manželkou svojou a bol oblečený v rúchu so zlatom vyšivanom s drahokamením ozdobenom. Z predku a zo zadku šli vojaci s mečmi a so sekerami. Král sadol si na miesto, kde kráľovia zvykli sedieť. Služby Božie sa započali. Kňaz čítal evanjelium a keď čítal tie slová v podobenstve: „Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kto se ponízuje, bude povýšen“. Rozhneval sa král a počal kričať:

— Ako sa ty osmeluješ takú nepravdu čítať? Nevieš ty, aký som ja slávny a bohatý? Ako sa ja, ktorý tak vysoko stojím, mám ponížiť a ako sa majú tí, ktorí sú ponížení, na moje miesto povýšiť?

Kňaz ďalej čítal, neodpovedal ani slova na bohorúhavé slová kráľove. Dokončili sa služby božie.

Rozhneval sa král, dal kňaza do reťazi okovať a vrhnúť do temnice, a z písma svätého dal vytrhnúť tú kartu, na ktorej boli napísané tie slová Pána Krista: „Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kto se ponízuje, bude povýšen“.

Odviedli kňaza na rozkaz kráľa do temnice, vytrhli list z písma a kráľ odišiel do svojho paláca, tam sa veselil, pil a hodoval...

Šiel popri meste kráľovskom jeden mladý človek a videl jedného krásneho jeleňa, akého pred tým nevidal. Chcel sa po-vďaka kráľovi — bežal do mesta, všiel do kráľovského paláca a kráľovským služobníkom oznámil, že akého rozkošného jeleňa videl. Sluhovia oznámili to kráľovi a kráľ rozkázal, aby sa pripravili k polovačke.

Vyšli jágri s kráľom na pole, videli jeleňa, bežali k nemu. Stojí jeleň, pozdvihne si hlavu, hľadel na jágrov, akoby voľačo ešte čakal. Nevidel takého jeleňa ešte ani kráľ Aggej: krásne vy-riastlý, tenuškie ústa a múdré, rohy ako stromček, rozkošná po-stava. Srsť sivá stkvie, ako konská srsť; kopytá biele, ako sňah. Naskočil na koni svojom Aggej bližšie k jeleňu a diví sa, že sa ten nepohne, a hľadá na kráľa s veľkými očmi, akoby chcel voľačo povedať. Už sa nazdal, že ho chytiť, tu pozdvihne sa jeleň a počne utekať. Aggej za nim, na koni veľmi drahom, ale kôň počne už vystávať. Ohliadne sa kráľ nazad a vidí, že jeho sprievod ďaleko ostal, sotva vidno už jeho jágrov a sluhov — hľadá napred a vidí, že už aj jeleň ustáva. „No-no, už ňa dohoním“ myslí si kráľ a poháňa ostro koňa, vždy viacej priblíži sa k jeleňu a vidí biele kopytá jeho. Už sa nazdá, že môže kopiu hodiť do neho. Chce už hodiť, jeleň pozrie naňho a ďaleko odskočí. Jágrov nevidno, len kráľ jazdí na koni a pred nim uteká jeleň.

Pol dňa jazdí Aggej za jeleňom, vidí, že jeleň dobehol k jed-nej rieke. „No — myslí, ak na pravo bežíš, tak ti je koniec, ak na levo, tak si môj!“ Na levo rieka poloostrov tvorila, a nemohol jeleň odtiaľ ujsť: zo zadku kráľ, na predku rieka hlboká. Na ľavo sa obrátil jeleň, strnulo srdce Aggeja od radosti — a myslel, „tu je rieka a nepôjdeš ďalej“. Poskočil jeleň k brehu, neďaleko brehu bol malý ostrovík a na ostroviku hustá hôrka. Skočil jelen do rieky a plával k ostroviku. Pribeží Aggej a vidí, že jeleň ušiel do hustej hôrky. Hnal Aggej koňa do vody.

Skočil kôň do vody, dva-triráz kročil, ponoril sa vo vode až po hrdlo, a ďalej už nohy dno rieky dosiahnuť nemôžú. Vrátil sa Aggej nazad k brehu, a myslí: „Jeleň mi i tak neujde a kôň v takej strmej rieke utopí sa“. Sostupil z koňa a priviazal ho k stromu, vyzliekol sa z drahého rúcha a sám skočil do vody. Plával, plával, pokiaľ neustal. A proboval nohou dno rieky — a noha dosiahla dno. „No — húta si — teraz si už môj“ a šiel do hôrky.

Rozhneval sa Hospodín na Aggeja. Povolal k sebe anjela a

rozkázal mu, vezmi na seba obličaj Aggeja, obleč sa v jeho rúcho, sadni na jeho koňa a jazdi na ňom do kráľovského mesta. Splnil anjel vôľu Hospodínovu.

Hľadal, hľadal jeleňa v hôrke Aggej — ale nikde niet jelena. Celý ostrovík križom-krážom prešiel a jeleňa nikde neuzrel. Kam ušiel, nemôže pochopiť. Nahneval sa Aggej, rozhodnul sa, že sa vráti na to miesto, kde nahal koňa a rúcho. Odhodil kopiu, skočí do vody a priplúva k brehu. Hľadí, vyzerá — a koňa, ani rúcha nikde. Rozhneval sa kráľ a myslí, že koňa i kráľovské rúcho jeho ukradli, umieni v sebe, že zlodēja prísno potresce. Vystúpi na breh, hľadí do okola, nevidí nikoho. Musí nahý ísť a príde k jednému kopcu, pri ňom pastier pasie kravy a telce. Zastane Aggej a rukou kýva na pastiera, volajúc naňho :

— Ej, ty, poď že sem !

Pastier hľadí na neho a zadiví sa : „Odkiaľ, myslíš, z čistého poľa vzal sa nahý človek ?“ — Šiel k nemu potichu ; v jednej ruke bič dlhý držal, v druhej trúbu z brezového dreva, sám v chudobnom rúchu, na chrbte vrece prázné.

Aggej zkríkne na neho :

— Ty, prečo že neideš, keď ťa volajú ?

— A ty si kto ? — spýta sa pastier. — Čo ti način ?

— Či si nevidel, kto moje rúcho vzal a odviezol koňa ?

— A ty si kto, či si sám ? — spytuje sa znovu pastier.

— A ty mňa neznáš ? Ja som kráľ Aggej.

Pozrel naňho pastier a zasmial sa.

— Čo ty blázon táraš ! Kráľ náš z poľovačky práve čo chvíľa prešiel popri mne do svojho mesta. Dlho ho tu jágri čakali a ako ho potom dočkali, hneď do mesta s ním odjazdili.

— Ako sa ty smeješ nehodný otrok ? Zkrikol Aggej.

— Zbláznil si sa, zbláznil ! — hovorí pastier a rozkrutí bičom.

Nevládal so sebou kráľ v hneve svojom. Zabudol, že je nahý, nemá žiadnu zbroj, naskočil na pastiera. Chytil ho za plecía, chcel ho uderiť, ale pastier bol silnejší, ako on : zvalil Aggeja na zem a začal ho biť s trúbou. Bil ho, bil, pokiaľ trúba sa nerozbila a potom sa pohlo jeho srdce.

— Tu je odpoveď na tvoje slová. A teraz choj.

Vstal Aggej, cele zbitý, ticho sa vliekol ďalej. Pastier počal myslieť a ľúto mu bolo. „Nevinného človeka som nabil, lebo možno, že je to človek z rozumu pohnutý“.

Odišiel malý kúsok Aggej od pastiera, keď počuje že ho ten volá.

— Ej ty, vráť že sa!

Aggej obráti sa, hľadí, a pastier v jednej ruke vrece drží a druhou láka ho k sebe.

— Vráť sa! kriči — kam ty nahý pojdeš? — Obleč na seba aspon toto vrece.

Stojí Aggej a neodpovie. Hambí sa a smúti. Pastier vezme nôž z opasku, prereže tri diery vo vreci, jednu pre hlavu a dve pre ruky a priblíži sa k nemu.

— Toto vrece je prázné, chleba, čo bolo v ňom, som strovil. Nesluší človeku nahému chodiť — na, obleč si toto vrece mesto rúcha.

Vstiahol pastier na Aggeja vrece. Odišiel Aggej, neprehovoriac ani slova, do mesta. Ide a sám húta na svoje nešťastie, nemysliac, odkiaľ ono prišlo. Dáký klamár iste, ktorý sa podobá jemu, vzal rúcho a koňa odviedol. A čím ďalej ide Aggej, tým väčšej zahorí v nom srdce. „Veď mu ja ukážem, že som ja Aggej, hrozný, prísny kráľ. Rozkážem, aby mu hlavu odľali. A pastiera nezapomnem“ — takto myslel Aggej a pomyslel na vrece, zahambil sa.

Šiel až do večera, mesto bolo ešte ďaleko. Pristihla ho noc na poli a pod jednou sennou kopou zaspal. Na svite vstal a šiel ďalej; neďaleko od mesta vyšiel na hradsú. Na ceste veľa národa šlo na jarmok a vracajúc sa odtiaľ. Dohonili ho furmani a spytujú sa ho, čo je on za človeka a prečo si vrece obliekol.

Rozpomínal sa Aggej na svoj pád s pastierom a bál sa poviedať pravdu. Ja, hovoril, nie som zdejší obyvateľ; šiel som ja cez vaše mesto, kúpil si dečo, no na ceste napadli ma zbojníci, zbili ma, vzali mi peniaze, kona i rúcho. Obliekli ma do vreca a tak ma svetom pustili.

Oželeli ho dobrí ľudia a dali mu jeden košeľu, druhý kabát, tretí nohavice. štvrtý topanky, piatý čiapku. Poďakoval sa im Aggej, spýtal sa ich, kto kde z nich býva, ako sa zovie a išiel už veselšie do mesta.

— Skoro skončí sa moje mučenie. Zlodeja spokutujem a mojich dobrodincov obdarím.

Išiel pravo na námestie, kde kostol a jeho palác stál. Myslel, že pojde cez vráta svojho palácu, ale ak ho stráž nepozná a nepustí? Bál sa, že ho budú zas biť, odišiel, a počal o tom rozhutovať, čo má robiť. Pravo išť do palácu kráľovského nie je radno, pokiaľ klamára neshodiš, lebo ťa zbijú, zatvorí, možno i života pozbavia. „Način trpeť“ — myslí si. Šiel na pľac, kde nádenníkov

najímali. Najali ho tehly nosiť pri stavbe. Ťažká bola to pre neho robota. Plecia si dokrvavil, nohy sa mu triasly, lebo nebol k takejto práci zvyknutý. Tak sa cítil, ako by bol cele roztrhčený. Večer dostal peniaze a rozdelil ich na tri čiastky: za jednu čiastku si chleba zadovážil, za druhú čiastku nocľah si najal a za tretiu čiastku kupil si papier, aby svojej žene list mohol napísať. Bola pri nich jedna veľiká tajnosť, o ktorej len on vedel a jeho žena, a aby verila žena jeho, že to on píše, písal v liste o tej tajnosti. Odniesol list a dal ho jednej sluške ženinej. Ale v tom rúchu nechcela ho spoznať ani sluška, list preto prijala. Stál pred dvermi paláca a čakal odpoveď.

Kráľovná sa nazdala, že je to jej muž, z ktorým žije, nechcela uveriť tomu písmu. Myslela, že snáť jej muž voľade prehovoril o tej tajnosti, a voľaký nepriateľ chce ju takto zarmútiť. Bála sa ona svojho hrozného muža a vedela, že jestli jej muž zvie voľáčo o tej veci, že jej také písmá prinášajú, potresce ju. Način tedy toho človeka, ktorý to pismo doniesol odohnať, nastrašiť, aby viacej nesmel ju s takouto vecou myliť. Rozkázala kráľovským sluhom chytiť ho, priviesť do dvoru a nemilosrdne ho vyšibať. Splnili rozkaz služobníci a prepustili Aggeja len s telka živého. Prišiel on do hostinca a celú noc sa trápil, — tak k samému rannému času zaspal. Telo jeho bolelo ho, a duša jeho ešte väčšmejš; hnev bezsilný a zviazaná vôľa triznila ho, a od tohto väčšieho mučenia niet.

Na druhý deň bol sviatok a vybral sa hosťinský so ženou do kostola. Gazdina vyšla pred vráta a muž vo dvore sa ešte šmotá. Žena zavolá na muža:

— Poď že, muž môj, kráľ ide práve do kostola, a nevidíme ho.

Počul to Aggej a spytuje sa:

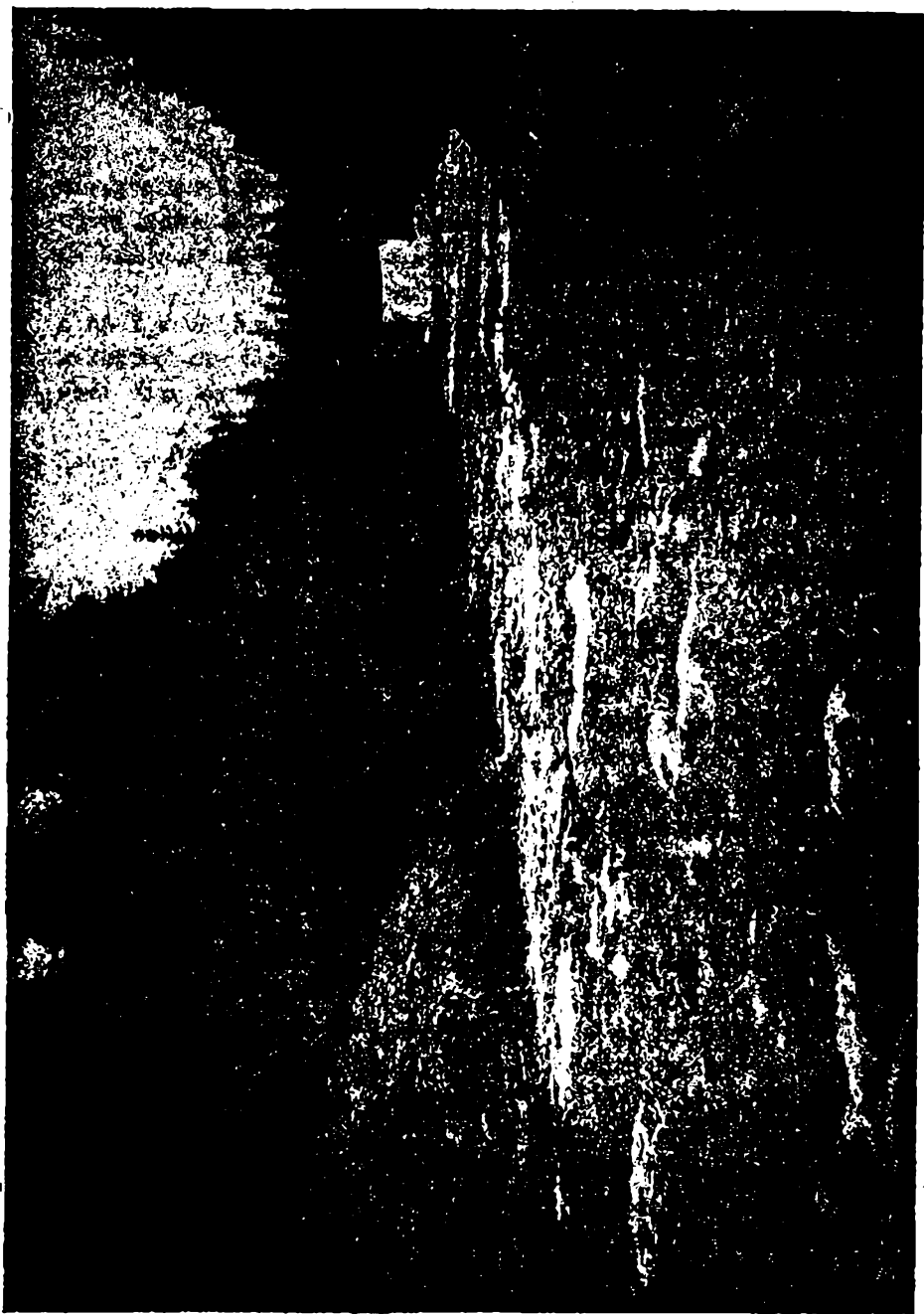
— A kto je u vás teraz kráľom?

— A ty si nie zdejší, vidno, že ho nepoznáš. Kráľ náš je Aggej. Spravuje on naše mesto a celú krajinu už dvadcať rokov. Strašný je kráľ! Včera som ho videla na ulici a od strachu skoro som nespadla.

Odišli gazdovia hostinca do kostola. Aggej nevedel už ani čo má myslieť. Rukou kývnul. „Nech bude, čo má byť, myslí on, horšie už nebude, ako je teraz, čo ma aj hneď potrescú, ja odhalím klamára.“ Šiel do chrámu, postavil sa na tom mieste, z kedy kráľ chodieval.

Vidí Aggej, idú jeho vojaci so sekerami a mečmi, predstavení a uradníci v rúchu sviatočnom. Idú pod slávnostnou striežkou kráľ

a kráľovná, rúcho ich je zlatom prešíané a zápienky s drahokamenom ozdobené. Hľadel Aggej na tvár kráľovu, prestražil sa, otvoril

Norvéžsko. Rybári.

Hospodin jeho oči a spoznal anjela Božieho. A vybežal Aggej prestrašený ukrutne z mesta.

* * *

Božal on dlho, sám nevedel kam, kde. Šiel do hory tmavej, spadol unavený pod jedným stromom, a dlho ležal tam bez síl, bez pamäti, akoby ho bola duša opustila na čas.

Prebudil sa v noci a bolo mu lícho. Zabudol, čo sa mu ostatné tri dni stálo a nevie prečo hľadia cez haluzy hviezdy, prečo šumí od vetierka nad ním strom, prečo mu je chladno, prečo neleží na svojej mäkkej posteli, ale na studenej tráve. Začal sa rozpomínať a počal si všetko pripomínať.

Horko zaplakal Aggej. Rozpomínal sa na celý svoj život a pochopil, že nie len za ten vydrapený list potrestal ho Hospodin, ale za celý jeho život. „Rozhneval som ja Hospodina, a či bude ešte pre mňa spasenie i vysvobodenie?“

Dlho ležal a plakal, kajal sa z hriechov svojich a prosil Hospodina za pomoc a spomoženie.

Svitlo. Aggej vstal a vyšiel z hory, šiel do sveta Božieho, medzi ľuďi.

* * *

Rok prešiel, a druhý uchádza a žena Aggeja vždy myslí, že muž jej s ňou žije v paláci.

Len sa pozastavuje nad tým, že prečo je muž jej taký spokojný a dobrý, netresce nikoho a nerozkazuje; na polovačku nejazdí, len do kostola chodí, prijíma žaloby a napráva ľudí. Zriedka ho vidí, hľadí na ňu krotko, laskave hovorí k nej a potom ide do svojej izby a zamkne za sebou dvere.

Naposledy pristúpila k nemu a tak prehovorila:

— Pane môj, povedz mi, s čím som ťa rozhnevala, že sa ty vzdialuješ od svojej ženy? Neznám pri sebe žiadnú vinu, prečo sa ty už druhý rok mňa strániš?

Pohľadel na ňu anjel, ticho sa usmial a povedal:

— Ničím si ty mňa nerozhnevala, lubezná žena, ale som ja sľubil Bohu, že za tri roky nepoznám teba, už sa tretí rok približuje a tak potom budeš žiť so svojim mužom.

To povedal, ušiel a zas zamkol sa do svojej izby. Odišla aj ona do pokojíka svojho.

Tak prežili oni tri roky. Keď už približoval sa prvý týžden štvrtého roka, vydal rozkaz kráľ, aby shromaždili z celej krajiny žobrákov, bedárov a ubiedených ľudí. Na dvore kráľovského palácu

bude všetkým pripravená hostina a dá všetkým kráľ dary. Šli poslanci kráľovi do všetkých miest, dedín a priviedli zo všetkých strán žobrákov a bedárov do kráľovského palácu, a do toho času neznal nik, že je tolko žobrákov, bedárov a biedných ľudí v krajine tak, že na všetkých cestách plno ich bolo, krivých, slepých, slabých, blbých, starých bolo vidno všade. Išli kriví a slepí. Bolo ich tolko, že sa nespratali do kráľovského dvoru a celé námestie pred chrámom naplnilo sa s nimi.

Šiel kráľ do chrámu, zaplnili bedáci a biedni chrám a ktorí sa nezpratali, stáli pred chrámom. Sluhovia kráľovskí pred chrámom postavili ich a počali ich hostiť, dávajúc im koláče, mäso, maslo a mäd, i víno. A všetkým bedárom spravili miesto.

Vyšiel kráľ z chrámu, postavil sa na vyvýšené mesto a dal s rukou znamenie a celé množstvo ztíchlo.

— Rád som, že vás všetkých dobrých ľudí vidím; prosím, aby ste chlieb a soľ okusili. Sadnite si a opatrite sa, — ešte ja príjdem k vám.

Povedal, a odišiel do svojho palácu. Počali sa biedni k stolu usádzať. Jedna čiastka slepých jeden celý stol zaujala. Prišli tí slepí z ďaleka. Dvanásť ich bolo a jeden ich viedol. Šiel on vopred, on nebol slepý, dvaja ho držali a tí ostatní po páre za ním. Tento vodič posadil každého na jeho miesto, a sám všetkým slúžil: nalial im polievku do ich tanierov, dal každému koláča, rozkrojil mäso a každému dal do ruky ližičku. Jedli slepí a vodič od jedného k druhému chodil a slúžil im.

Po obede vyšiel kráľ z palácu svojho a šiel ku každému stolu. Každému bedárovi pririekol laskavé slová, sluhovia išli za ním a dávali dary a peniaze chudobným. Prišiel aj k tomu ostatnému stolu, pri ňom slepí sedeli. Uzrel kráľ aj toho vodiča slepých, ktorý keď uzrel kráľa, ztriasol sa a zblednul. Prišiel k nemu kráľ a spýtal sa ho:

— Či si aj ty žobrák?

— Nie, veľiký kráľi, ja nie som žobrák, ale sluha žobrákov.

— Dobre si odpovedal človeče. Ako ťa zovú?

Sklonil vodič oči k zemi.

— Ľudia Alekseiom ma zovú.

Pozrel anjel do jeho očí, usmial sa a hovoril:

— Nie každá lož je lož. Poď za mnou.

Nahal vodič svojich slepých a šiel za kráľom do paláca. Idú oni cez množstvo a všeci sa na nich dívajú: idú ako rodení bratia. Oba sú vysokí a krásni, oba majú čierne vlasy a tvár cele podobnú,

iba u vodiča su už aj šedivé vlásky a tvár je od slnca a od vetra shorená a u kráľa je líce bielo a svieže.

Rozišiel sa národ, kráľ prepustil ich, vodič a anjel odišli do paláca. Odviedol vodiča anjel do vzdialenej izby a zatvoril sa s ním.

— Poznal si ty mňa Aggej — hovoril kráľ — znáš mňa ?

— Znáť Pane, že si ty poslaný, aby si potrestal mňa. Kajám sa ja z hriechov mojich i za celý môj život.

Zaplakal Aggej a horko plakal stonajúc. Stojí anjel pred ním, líce jeho svieti a usmieva sa. Pozdvihol Aggej hlavu a prestal plakať: nevidel on nikdy taký úsmev.

— Koniec tvojho trestu — povedal anjel. — Vezmi plášť kráľovský a berlu, a polož korunu na hlavu. Rozpomínaj sa, začo si bol potrestaný, spravuj národ svoj krotko a múdre, a buď od tohto času bratom národa svojho.

— Nie, Pane môj, nesplním ja rozkaz tvoj, nevezmem ja meč do ruky, nie berlu, ani korunu, ani plášť. Nenahám ja slepých svojich bratov: ja som ich svetlo, jedlo, druh a priateľ. Tri roky žil som ja pracujúc pre nich, a dušou mojou privinul som sa k úbohým a biednym. Odpusť ty mne a dovoľ, aby som šiel do sveta k ľuďom. Dlho som ja stál ako osamotený uprostred národa, ako na kamennom stĺpe, tam vysoko mi bolo, zatvrdlo moje srdce a láska k ľuďom ustydla. Prepusť mňa !

— Dobre vravíš Aggej — odpovedal anjel. — Choj v pokoji.

I odišiel vodič Aleksej so svojimi dvanástymi slepými, a v celom živote svojom pracoval za nich a za druhých biednych, slabých, potlačených a žil tak za veľa rokov, až do smrti svojej.

A anjel za tri dni vystavil telo kráľovo. Pochovali telo a ľutoval národ svojho kráľa, ktorý zprvu bol hrdý, ale potom stal sa krotkým a laskavým.

Anjel zjavil sa pred tvárou Hospodinovou.

Prel. Sz.

Komu nik nerozkazuje . . .

Šťastný človek bol M. Svoboda. Býval pri rieke Tise (Tisza) a bol rybár. Nik na svete mu nerozkazoval. Do roboty šiel keď chcel, lovil ryby pokym mal vôľu, a že sa remeslu rozumel, nikdy nelovil bez výsledku. V susednom mieste býval jedon samotný bohatý pán, ktorý mudrúval a medzi iným zkúsil i to, že neodvislého, takého človeka, komu by nik nerozkazoval, niet ani na svete. Kráľ je veľký pán, predsa aj on musí konať veci krajinské a pozorovať polohu medzinárodnú. Uradníci, roľníci, robotníci a všetci iní musia konať svoje povinnosti a pri tom dbať na mienku vyšších, predstavených. Slovom každý človek má pána. Len M. Svoboda nemal!!

Ten istý pán sa chel presvedčiť o tej jeho mienky a dal na pľac (tržište) jednu pol polovice slaniny vykvačiť a vyhlásiť medzi chudobným ľuďom, že kto sa cíti neodvislým, komu nik nerozkazuje, nech si tú slaninu vezme. Nenašiel sa ani jedon. Dal teda napísať pod ňu na ceduľku to isté a v čas trhovný ju tiež tam nechal, mysliac, že medzi vidiečanmi sa najde taký. Prišiel na trh i M. Svoboda. Číta ceduľu: Komu nik nerozkazuje . . . atď. Ešte by to bolo, že by jemu niekto rozkazoval! A hneď si aj premyslel, ako sa mu tá hodí k rybám. Zajtrá hostina! A s tým odkvačí slaninu a pustí sa s ňou. Strážny opýtal sa ho, že či jemu nik nerozkazuje? Ten mu povedal, že veru nie, lebo je on rybár, vstáva kedy chce, ide kam chce atď. Na to strážca dovolil, aby šiel s tou slaninou, ale mu ešte povedal, aby si ju pod kabát položil. „To už nie!“ povie Svoboda, lebo si zamastí košefu a potom že mu dá jeho žena. „Tak?! Nazpäť slaninu! Vám rozkazuje žena!“ povie strážca. Pán keď to zvedel, smutne zvolal: „Niet na svete človeka bez pána ani jedného!“

(L.)

Nešťastie.

Tokár Gregor Petrov, veľmi šikovný majster, dávno známy v celej stolici, vezie svoju starú žienku do stoličnej nemocnici. Musí on tridsať kilometrov sa voziť, a medzi tým je to cesta hrozne zlá, zvlášte, keď sa taký leňoch vezie po nej, ako je tokár Gregor. Práve do očí duje mu ostrý, chladný vetor. A v povetří krúti sa chlpl snežný, tak že temer nemôžeš rozoznať, odkiaľ ide sňah, či zo zemi, či s neba. Za snežným oblakom nevidno ani pole, ani telegrafické stĺpy, ani horu, a keď sa na Gregora našho nasype nával sňahu, nevidí ani kde sa cesta skrúti. Stará, slabá kobolka len z telka napreduje. Veď všetkú silu svoju mární len na to, aby si nohy z hlbokého sňahu vytiahla a hlavu svoju opálala. Tokár sa trápi. Nepokojne sa pohybuje na prednom sedisku a ustavične švihá chrbát ustatej kobolky.

— Ty mať moja, neplač — mrmle on ustavične. — Potrp málo. Veď, ak Boh dá, príjeme do nemocnice skoro. Dá ti Pavel Ivanič kvapky, alebo ti sekne žilu, alebo dá s čím natrieť telo a bude ti lepšie . . . Pavel Ivanič sa postarie . . . Zprvu zkríkne, nohami dupne, ale sa preto len postarie . . . Dobrý pán, zľudný človek je on, Hospodin daj mu zdravia. Keď sa postavíme pred nim, viem, že naskočí zo svojho fotelu a začne čertov preberať. „Načo, prečo ste prišli práve teraz? Prečo ste neprišli na čas? Či som ja dáky pes, aby som sa s vami čertami celý den vozil? Prečo ste rano neprišli? Von! Berte sa chytro. Zajtrá príjdite!“ A ja mu odpoviem: Pane doktor! Pavel Ivanič! Veď čo by ste robili, ak by aj vám tak bolo, ako mne!

Tokár švihá bičom svoju kobolku, nehľadi na starkú a ďalej mrmle si pod nos:

— Vaša Velkomožnosť! Svedčiť môžem pred Bohom, že som sa ja zavčas pohol. Ale čo že robíš, keď Hospodin sa rozhneval a dopustil takú fujavicu na nás. Nahliadnite vy samý . . . Aká že je kobolka domučená, veď je to strach!“ A Pavel Ivanič žmurkať bude a potom zakričí: „Znám ja vás, že sa vy vždy viete vyhovoriť! Osobitne ty Gregorko! Dávno znám ja teba! Veď si raz v krčme piatich zbil!“ A ja jemu: Velkomožný pane! Či som ja dáky zločinec a pohan? Starúčká moja vypúšťa a Bohu oddáva dušu, umiera a ja snáť teraz po krčmách behám? Smilujte sa nad nami! Nech všetky krčmy zhynú! A vtedy rozkáže Pavel Ivanič, aby sme ňa do nemocnice odniesli. A ja hned v nohy . . . Pavel Ivanič! Vaša Velkomožnosť! Pokorne vás požehnávam! Odpustte

nám a neodsúďte nás prostých a nemúdrych dedinčanov! Nám by tri hrdlá boli način a vy ani nezamažte si sniežkom nôžky vaše. A Pavel Ivanič prisne zazerá na nás, ako by nás chcel buchnuť a povie: „Čo ťa trápia moje nohy, ty darobáku, lepšie by si učinil, keď by si tolko pálena neslopil a svoju starkú by si ľutoval. Teba bolo by treba potrestať“. Iste zaslúžim ja trest, Pavel Ivanič, a Hospodin ma už aj potrestal! Akoby sme sa my neklaňali vám, naši dobrodinci, naši otcovia? Vaša Velkomožnosť! Pravdu vravím . . . tak ako pred Bohom, plujte mi do očí, ak vás oklamem: len nak moja starká ozdravie, a na svojich nohách ešte raz zastane, všetko, čo mi rozkážete, ja splním a spravím! Pre cigarky, ak chcete, krásnu ládičku spravím, ku kroketu gulky — všetko, všetko vám spravím! Ani kopejku za to neprijmem“. Doktor sa zasmieje a povie: „No dobre, dobre, verím ti! Len žiaľ, že si ty taký ožran“. — „Ja, stará moja, viem, ako sa način s pánmi shovárať. Niet takého pána na tomto svete, s ktorým by som sa ja nesmel poshovárať. Len by mi pomohol Hospodin, aby som teraz nesišol z cesty. Len — ach táto fujavica! Už skoro nič nevidím!“

Tokár mrmle bez konca a kraja. Jazyk jeho ustavične sa opáľa, akoby s tým chcel zadusiť svoj neprijemný cit. Vefa slov na jazyku, myšlienok a otázok v hlave ešte viac. Nešťastie neočakávane zastihlo tokára a teraz on nijak nemôže príť k sebe a sobrať sa. Žil posial v dedine bez starosti, ako pijan v polo triezvom stave necítil ani žalosť, ani radosť a teraz zrazu pocítil v duši užasnú boľasť. Dosiaľ spokojný leňoch a ožran ešte ani nepoznal to, čo je ľudská starosť a žalosť, a teraz musí taký tuhý boj s prírodou viesť.

Tokár pochopil, že sa nešťastie včera večer započalo. Keď sa včera večer vrátil domov po obyčajnom pijanstve, a po zastaralom už zvyku, počal láť a pásťou hrozil svoju starkú, tá neobyčajnou tvárou pozrela naňho, ako pred tým nikdy. Obyčajne výraz jej starých očí bol mučednícky, ako tých psov, ktorých často bijú a slabo ich krmia, ale teraz ona tak meravo hľadela, ako svatí na obrazoch, alebo ľudia umierajúci. Z tých nemilých, divných očí započalo sa nešťastie. Prestrašený tokár vyprosil si u suseda kobolku a vezie svoju starkú do nemocnice v tej nádeji, že Pavel Ivanič s práškami a mastením vráti starkej jej predošlý výraz očí.

Ty moja starká — mrmle on ďalej — jestliže sa ťa Pavel Ivanič spýta, či som ťa bil, povedz, že nikdy! A ja teba viac nebudem biť. Slovo moje. A veď som ťa ja nikdy nebil zo zlosti?

Bil som Ťa len tak bez rozumu. Ja teba ľutujem. Druhý by sa ani nestaral, ja Ťa veziem — starám sa o teba. A tento strašný fuják! Hospodine, tvoja vôľa! Len čo by dal Hospodin, aby sme sa z cesty nespustili. Či Ťa snáď bolí bok? Starká, prečo že ty čušíš? Ja sa Ťa spytujem, či Ťa bolí bok?

Neprijemne sa ho dotkne, keď vidí, že na lícu starkej nestopí sa snáh a že samé líce je nafahnuté, bľadá a voskovej farbe podobné, vážné, prísne.

No ty prostá! — mrmle tokár! — Ja teba svedomite, ako pred Bohom . . . a ty. No, prostá! Ja teba neveziev k Pavlovi Ivaničovi!

Tokár opúšťa oboz a zamyslí sa. Pozrie na starkú a strašne hľadá na ňu? Sptuje sa ju a ona neodpovie. Strašné. Na opokon, aby neistotu odstránil, nepozrie na starkú, chytí jej chladnú ruku. Opustí ruku a tá spadne, ako bič.

„Umrela, stalo sa!“

Tokár plače. Nie tak od ľiaľu, ako od hnevu. On myslí: ako sa na svete tomto všetko tak chytro premení? Nezačalo sa ešte ani nešťastia, a už je všetkému koniec. Ešte aui nemohol v skutku žiľ so starkou, vyspovedaľ sa jej, poľutovaľ ju, a ona už umrela. Žiľ Ťon s ňou štyričaľ rokov, ale tie roky prešly, ako by v hmle boli žili. V pijanstve, v bitkách, v úzkosti nepocítil on život. A ako je to zle, že starká umrela práve v tom čase, keď ju on počal ľutovaľ; teraz nemôže žiľ bez nej, keď cíti, že sa prehrešil proti nej!

„A veď ona po svete chodila! spomína on. Veď som ju ja posielal do sveta, aby si od ľudí chleba prosila. Čo by ešte len za desať rokov požiľ bola mohla, skusila by, že pravdu vravím, Bože mój, kdeže ja to idem? Teraz už nenačin liečiť, ale pochovaľ. Vrátiľ sa.

Tokár obracia sane a z celej sily bije kobolku. Cesta s každým okamžením stane sa horšou. Už nevidí ani rozcestu. Niekedy sane nabehnu na mladú jedličku, voľačo udrie ruku tokára, oči jeho už len všetko bielym vidia, všetko sa krutí pred ním.

„Žiľ by som chcel, znovu inakší život viesť, myslí tokár. Rozpomína sa on, že jeho starká pred štyridsaťmi rokmi bola mladá, červená a veselá z bohatého domu. Vydali ju zaňho preto, lebo sa nazdali, že je šikovný remeselník. Všetky predpodmienky šťastného žitia byly dané, no bieda v tom, že keď sa on po svadbe napil, zavalil sa na pec a až do tohoto času sa neprebudil. Na svadbu sa rozpomína, a na to, čo bolo po svadbe, čo ho hned

aj zabiješ, nič sa nerozpamätá, okrem toho, že pil, ležal a bil sa. Tak prešlo štyridsat rokov.

Biele sňažné oblaky počnú tmavšími byť. Tma prikryje zem.

Kdeže idem ja, spytuje sa sám seba tokár? — Način pocho-
vávať a nie ísť do nemocnice — ach veď som už cele zbláznel.

Tokár zas skrútné sane a ďalej šibe kobolku. Kobolka s na-
pružením všetkých svojich síl skacká a beží ďalej. Za chrbtom
počuje buchot, neobzrie sa nazad, vie, že ten zapríčiní hlava nebo-
hej, ako sa o sane udiera. Povetrie je vždy tmavšie a vetor stu-
denší a ostrejší.

„Znovu by som mal žiť — myslel tokár. Nový riad by som
si nadovážil, viacej roboty prijal a staručkej by som viacej peňazí
oddával . . .!“

A hľa vypadne z rúk jeho oboz. Chce ju chytiť — ale ruka
ho už nuposlúcha.

„Všetko jedno . . . myslí on; veď kobolka aj sama pôjde.
zná cestu. Málo zadriemať by bolo način . . . K pohrabu bolo by
ešte dosť času“.

Tokár žmurká očmi, počne driemať. Nezadlho zmerkuje, že
kobolka zastala. Otvori oči a vidí pred sebou tmavú vec, ktorá sa
domu podobá . . .

Jemu bolo by način vykročiť zo saní a vidieť, čo je to, ale
celé telo jeho je unávené, že radšej zamrzne, než by sa z miesta
pohol. On ticho zaspal.

Prebudil sa vo väčšej izbe s maľovanými stenami. Cez oblok
svietí svetlo slnečné. Tokár vidí pred sebou ľudí a chce sa pred-
staviť, ako poctivý človek.

— Pohrab pre starkú by som chel!

— Dobre, dobre! Len ležte! — počuje on z blízka hlas.

— Pane môj! Pavel Ivanič! — predívne hľadí tokár, vidiac
pred sebou doktora. Vaša veľkomožnosť! Dobrodinca môj!

Chce vyskočiť na nohy a medicínu hodiť, no zmerkuje, že
ruky, nohy neposluchajú ho . . .

— Vaša Veľkomožnosť! Kde sú moje nohy? Kde sú moje
ruky?

— Rozluč sa s nohami a rukami. Zamrzly! No, no . . . prečo
že ty plačeš? Požil si si, oslavuj Boha! Šesť desiatkov si prežil —
bude po tebe!

— Nešťastie! . . . Veľkomožný Pane, nešťastie! Odpustite
velikodušne! Ešte by som chcel päť, šesť ročkov žiť . . .

— A prečo?

— Koblka je cudzá, chcel by som ju vrátiť . . . Starkú by som chcel pochovať . . . Ako sa všetko na tomto svete chytro mení! Vaša veľkomožnosť! Ládičku pre cigarky vám spravím z brezového dreva najlepšieho! Krokietné gulky vyhotovím!

Doktor kyvne rukou, vynde z izby. Tokár už je tebe amen.

A. Čechov. Z ruského preložil: Sz.

ĎORĎ AMBRÓZIUS.

1694—1746.

Z tých mnohých významných mužov, čo má naša evanjelická cirkev, bol jedným najznámejším Ďorď Ambrózius (Ambrózy). Narodil sa dňa 14. apríla 1694. v Dolnom-Kubíne, z otca Mateja, matky Zuzanny Kubačkay. Bola to zemänská rodina, a takto on dostal pečlivej výchovy. Roku 1703. začal sa doma učiť, a keď v Kubíne evanjelickú školu násilne zatvorili, a učiteľ Petrovič — pilný a neúnávnne činný to muž — odišiel do Leštiny, s ním šiel i Ambrózius. R. 1712. navštevoval školu kežmarskú, kde sa náležite podučil nemeckej reči. Po dvoch rokoch vybral sa do Debrecína, kde ho ale neprijali do školy, tak, že odišiel do Berzethínium pri Rožňave, kde sa chcel naučiť maďarskej reči. Tu pomáhal vyučovať v kalvínskej škole, ale s mnohými biedami zápasil. Túto biedu mu uľavoval tamejší ev. farár, Martin Regis. Z tadiaľto odišiel na ďalšie štúdium do Prešova. Tu v kollegiu bol profesorom výbornou učenosťou chýrny muž, Samuel Matheides. Tento si zamiloval Ambróziusa, prijal do domu; sveril naňho zemänských synov, aby ich vychovával. Pilnosťou svojou si takej chvály získal, že mu sverili triedu gymnazistov; a boli by ho i ďalej zadržali. No, on túžil po ďalších štúdiách.

Po dvojročnom prešovskom pobyte odobral sa r. 1718. pozde v jaseň do Wittenbergu (Nemecko). Za tri roky sa zdržoval vo Wittenbergu. Za tieto tri roky stakel sa nie len usilovnosťou a pobožnosťou, ale složil i dôkaz nadobudnutej učenosti. Keď dokončil theologické štúdiá — dľa tehďajšieho zvyku — 11. marca 1721. verejne prednášal: O príčinách nepokojov v cirkvi. Týmto dielom získal si veľkej pochvaly. No, čo skoro musel složiť, aj svedectvo svojej vernosti.

Chcel sa vrátiť domov, a idúc cez Poľsko, potkalo ho nešťastie. V meste Baile ho uväznili ako evanjelického kňaza, ktorý tajne v horách vykonával služby B. evanj. spôsobom. Ačkoľvek pádne dosvedčil nevinnosť svoju, predsa sa našli ľudia, čo svedčili proti nemu. Následkom tohoto bol odvezený do Krakova, a postavený pred r. kath. cirkevný súd. Tu ho mnoho lákali, aby zaprel svoje náboženstvo. Týmto účelom ho často vyhľadávali mužovia, aby náboženskými rozhovormi docielili jeho pokatoličenie. Medzi týmito mužmi bol svobodomyseľnosťou a učenosťou najvynikajúcejší páter Gorčický, potomok to slávnych Sinapiov, ktorý opustil i vieru svojich otcov, zanechal i meno otcovské Horčička Sinapius a prijal ho v poľskej forme. Tento páter, možno prenasledovaný hryzením svedomia za to, že opustil vieru otcovskú, Ambrózia stále povzbudzoval k stálosti. Nepotreboval toho. Bez tak stál pevne. Nedal sa sklátiť, či hrozbami ho chceli pristrašiť, či láskaním zväbiť. Cirkevný súd trikrát zasedal, aby ho súdil, bol tedy nútený vziať si obrancu-advokáta. Tento ale bol tak neschopný, že musel mu všetko sám radiť a povedať, ako ho má zastávať. Ešte i v tomto volení bol nešťastný. Keď boli privolaní svedkovia z Bialy; a tí i tu bezočive proti nemu svedčili — odsúdený bol na smrť. Bol už i popravný deň katovania určený a šaty z hrubého plátna mu prinesené, v aké obliekajú odsúdených na smrť. I voz už stál v pohotove, na ktorom ho mali na popravište vyviesť. A Ambrózius sa len neľakal smrti; poslednú noc pred určeným dňom strávil v bdení a modlení. I v oči smrti sa potešoval vyznaním, ktoré si často pripomínal: „Teš se v Hospodinu a dá ti žádosti srdce tvého. Uvaž na Hospodina cestu svoju a slož v ňom nádeju; on zaiste všecko spraví“. (Žalm. 37., 4—5.).

Stalo sa ako veril. V tom okamžení, ako sa mal obliekať, prišli listy od Jozefa Okolicsányho, podžupana oravského a správcu oravského zámku, poslané biskupovi krakovskému, na obranu Ambrózia. No, biskup i súd ho nechceli prepustiť. Ale páter Gorčický, nie len prosil biskupa, aby na zakročenie tak znamenitých ľudí zmenil výrok smrti; a Ambrózia, čo občana iného kráľovstva, z Poľska vyhnal, ale ho i v tom presvedčil, že by smrť Ambrózia nepriniesla Poľsku prospechu. — Biskup učinil tak. Súd Ambrózia prepustil pod tou podmienkou, že nikdy viac do Poľska nevkróčí. Pod touto podmienkou ho prepustil biskup po šestnásť týždňovom väzení dňa 2. augusta 1721.

Na svobodu prepustený Ambrózius vrúcne ďakoval Bohu za túto jeho milosť, a aby sa na ňu vždy rozpomínal: umienil si, že

od času vysvobodenia svojho — súkromne — sa len na kolenách modlievať bude Bohu; čo i cez celý život dodržal, ako svedčia tí, ktorí ho vídali, buď večer líhať, buď ráno vstávať.

Sotva že sa z Krakova domov dostal, bol povolaný za rektora — učiteľa do Necpál. Tu úrad svoj tak verne zastával, že sa žiaci hrnuli do Necpál zo všetkých strán Uhorska. Len za tri roky účinkoval v Necpáloch a predsa značný počet vynikajúcich mužov vyšiel z jeho školy. Medzi nimi bol i jeho životopisec: Andrej Schmal.

V tomto čase pracoval slávny superintendent Dániel Krman na opravení Biblie, ktorú snažil čo najdokonalejšie vydať. Potreboval k tomu pomoc slovenských literátov. Medzi inými Krman vyzval i Ambróziusa, a keď mu on pre veľké s tak početnými žiakmi zaujatie pomoc prisľúbiť nemohol, Krman spôsobil, že — k veľkému žiaľu študujúcej mládeže — Ambrózius bol povolaný za farára do Vrbovíc v nitrianskej stolici. Andrej Schmal, ktorý mu vtedy bol žiakom, píše, že práve v ten čas, keď mu priniesli povolanie do Vrbovíc, vysvetľoval poslucháčom svojim slová Pánova: „Protož modltež se, aby utíkání vaše nebylo v zime, aneb ve svátek“, a dokladá, že ako Ambrózius povolanie prijal, všetká mládež sa rozišla; a to bolo v zime. Ambrózius v tretiu nedeľu adventnú odbavil v prítomnosti sup. Krmana služby B. a na tretí deň (16. decembra 1724.) bol v prítomnosti viacerých farárov skrze sup. Krmana na úrad kňazský vysvätený.

Ambrózius bol pravým kňazom. Kázaním slova B. a vlastným životom dával príklad pobožnosti. R. 1725. pojal si za manželku zemänskeho rodu, pannu Katarínu, dcéru Jána Benediktiho, senatora niekdy baňskó-bystrického. — Krmanovu chovanicu. — Krátke bolo toto požehnané, blažené manželstvo. Roku 1732. po pôrode, na siedmy deň zomrela príkladná manželka jeho 6. augusta, zanechajúc manželovi päť dietok. Ešte bolela táto rana, keď ho druhá potkala.

Roku 1733. cisár Karol III. (VI.) zrušil siedmym nitrianskym cirkvám náboženskú slobodu. Ambrózius toho roku 21. januára nastúpil cestu vyhnanstva. Posledné dni pobytu vo Vrbovciach ešte použil, aby cirkevníkov svojich utvrdzoval v pravde Evanjelia svätého. — Na šťastie vyhnanstvo netrvalo dlho, lebo cisár povolil, aby v Prietržanoch mohli dvoch farárov držať. Za druhého farára bol povolaný — ako zo všetkých najhodnejší — jednomyselne Ambrózius. I tu konal povinnosti úradu svojho takou pilnosťou, že postupne dostal povolanie od cirkve trenčianskej, kostolno-

moravskej a asódskej. Ale i prietržania všetko vykonali, aby ho v lone svojom zadržali. Po trojročnom úradovaní — na odporúčanie svojich priateľov, bez toho, že by ju bol dakedy videl — pojal si za manželku pobožnú a ctnostnú pannu, Zuzannu Kieber zo Štiavnice. Videl ju prvýraz v deň sobáša (12. februára 1735.) a predsa manželstvo toto bolo svorné, pokojné a požehnané. Z neho pošli štyria synovia : Pavel, Daniel, Matej a Michal, a dcéra Anna.

Roku 1738. po smrti superintendenta Antoni-ho bol povolaný do Štitníka, v Gemeri. K veľkému zármutku prietržanov prijal a nastúpil novú službu 17. septembra 1738. Po ročnom účinkovaní jeho postihnutý bol Štitník cholerou. Ambrózius neopustil svoje stádo, ale tu napomínaním, tu modlitbou pomáhal. Keď prestala cholera, cirkev slávospevom „Tě Bože chválíme“ vzdala chválu Hospodinu za poskytnútu milosť a Ambrózius napomínal cirkevníkov k pobožnosti.

Začiatkom roku 1741. bol vyvolený za superintendenta potiského okolia ; a onedlho v Dobšinej inštalovaný.

Inštalácia dala sa nasl. : Po odspievaní nábožných piesní kázal nemecky Ondrej Weinert z I. Tim. 3., 1—2. Potom vstúpil do oltára Ondrej Fabricius farár z Veľkých-Slávošoviec a senior gemerský s 26 kňazmi, spieval : „Přijdiž prosíme, O Svatý Duše . . .“ a kázal v slovenskej reči dľa I. Tim. 3., 13. Potom vysvätil vyvoleného — apoštolským spôsobom — vzkladaním rúk. Slávnosť zakončil Ondrej Schmal latinskou rečou.

V biskupskom úrade bol horlivý, svedomitý. Za jeho biskupského úradovania bolo uzayrené dohodnutie (koordinácia) v Dobšinej, ohľadom voľby biskupa, v tom smysle, že raz sa bude voliť za biskupa Nemec, po ňom Slovák, alebo Maďar. Po zaujatí úradu hneď ponádvštevoval cirkve : veď už od 20. rokov neboly kanonické vizitácie.

Poľutuj Bože, v najlepšom veku, v uprostred požehnanej činnosti, vychvátený bol z radov živých.

Dostal totiž zapálenie hrdla, — za päť dní ani jesť, ani piť nemôhol — a keď na šiesty deň sa pokrmom trošku občerstvil, a ukazovala sa nádej, že vyzdravie : vtedy razom vystúpila horúčka a zapálenie pľúc. Cirkevníci navštevujúc svojho pastiera a biskupa : napnute počúvali jeho slová, ktorými ich napomínal k pobožnosti. Ambrózius videl, že sú jeho dni počítané : predsa mal toľko duševnej sily, aby ešte on potešoval zarmútených tou radosťou, ktorá je pripravená veriacim v živote večnom. Posledné hodiny života svojho použil k modlitbám. Umrel dňa 6. júla 1746. o devia-

tej hodine večernej, v 52. roku života a v 24. roku kňazského úradu. Dočasne bol na druhý deň uložený do sakristie, kým slávnostný pohrab sa odbavil len 16. júla. Spievali sa dve piesne, k tejto príležitosti, Matejom Bodo-vom, advokátom štítnickým složené. Maďarsky kázal Ondrej Vietor, kňaz z Kúnovej-Teplice, slovenský Ondrej Schmal kňaz z Rátkovej.

—i.

ZA NIM!

*Raž ťašké klasy ukonano kloni
a beleje sa, zrelá v letnom slnku;
Keď dychne vietor, vlnami sa roni
a svieti striebrom, ako mesiac v splnku.
Čestička úzka, medzou vyšliapaná,
poslušno strie sa k nohám Krista Pána.*

*A verni Jeho za Ním tichým krokom;
duch mieru s neba na ich hlavy padá.
Jak sladko, isto kráčať za prorokom
a počuť slová, v ktorých hrozná vláda
sa svorne poji s krotkosťou a láskou,
i svoboda je spiata viery páskou!*

*Hľa, úzka cesta bielym poľom ražným
sa stala ľudstvu neomilnou stezkou!
Boh z výšin volá neverným a vlašným
raz šumom obilia, raz hromným bleskom:
O podťe za Ním z chát, dedín i mesta:
On sám je život i pravda i cesta.*

VAJANSKY.

Demagog.

V novinách často čítame toto cudzé slovo, ktoré pochádza z reckého jazyka a znamená takého človeka, ktorí vodi mnohých ľudí, ale nie k dobrému, zavádza ľudí, aby skrze to k majetku, k sláve prišiel. Demagog je tedy nie vodcom, ale svodcom národa. Toto slovo je preto z reckého jazyka vzaté, lebo v tej malej krajinke reckej popri skutočne veľkých vodcov (Perikles) boli mnohí svodcovia, ktorí to, čo tí dobrí vodcovia vystavili, ohovárali, zahubili, — oni nestarali sa o to, že čo bude potom, ak všetko, čo bolo dobré a poctivé, sa zrúti, len nech je im dobre a oni aspon za čas požívajú slávu a vyvyšenie. Vysledok práce týchto demagogov bol ten, že slávný a učený národ recký stratil slobodu, samostatnosť a prišiel pod cudziu moc.

Demagogi boli nie len v Récku, ale aj u iných národov. Najdokonalejší obraz takéhoto demagoga je v starom zákone opísaný v historii Absolona. (II. Sám. 15 kap.) Absolon bol syn kráľa Dávida. Bol muž velmej krásny a spolu i múdry, len bez základu mravného, hrozne sobecký. O ňom nám vypravuje písmo, že si sadol pred vráta palácu kráľovského a každého, ktorý šiel ku kráľovi, zastavil, vyspytoval sa ho, že prečo ide ku kráľovi, a potom *každého* chválil, že pravdu má, ale hned doložil, že darmo ide ku kráľovi, tam pravdu nenájde, lebo zlí sú radcovia kráľoví. Prvá práca každého demagoga je tedy haniť a ohovárať, a to sa ľuďom páči, čím väčšmej vie kto nadávať. Absolonovo skončenie známe, zbúril celý národ židovský — a stalo sa veľké krvoprolitie — vtedy sa stálo tak, ako porekadlo hovorí: sľuby sa sľubujú a blázni sa radujú, ale my ešte aj to doložiť môžeme: len za krátky čas.

Demagog vždy s klamom pracuje, preto každý opravdivý demagog je človek bez svedomia, lebo ak demagog chce, aby ľudia slepo šli za ním, musí ich znovu a znovu oklamávať, omámiť, aby svojimi očmi nevideli a svojim rozumom nemysleli.

Títo demagogi su obyčajne vzáční tým, ktorí majú moc v rukách, lebo ak chcú pri voľbách, pri väčších pohyboch ľudových svoje ciele dosiahnuť, dostatočné je, ak

si týchto demagogov získajú, už buď to sľubmi, že jim úrad vynosný dajú, buď to peniazmi.

Demagog je tedy každý falešný prorok, o ňom Kristus hovorí, že prichádza k nám v rúchu „óvčím“, ale duša jeho je vlčia, chce nás shltnúť a pod svoju moc dostať. (Mat. 7. 15.)

Človek keď číta ako postupovali a pokračovali jednotliví chyrnejší demagogi v Európe a v Amerike shroziť sa, nielen nad nesvedomitosťou týchto demagogov, ale zvlášť nad ľahkovernosťou a duševnou zaostalosťou tých, ktorých tieto demagogi zaviedli.

Zavedených ľudí ťažko osvietiť. V hlavnom meste Dánska v Koppenhági v minulom storočí žil jeden veľký demagog, vždy to hlásal, ako kradnú mestskí predstavení. Postavili jeho na čelo mesta. Neprešlo pár mesiacov, vysvitlo, že tento pán veľmi nesvedomite si naplnil vrecky s cudzími peniazmi. Pekného vtáka posadili do žalára. Vysedel pár rokov, a keď zo žalára vyšiel, zástup veľký ho čakal, lebo mnohí ešte vždy mysleli, že tento v ich očiach keľavný človek, milovník národa „nevinne“ trpel.

Zaslepených ľudí nemožno ani pravdou, ani láskou osvietiť — tých len biť Boží osvieti.

Nešťastný je každý národ, v ktorom takíto demagogi dostanú moc do rúk, lebo ten národ ide cestou istého zahynutia. Proti demagogom sa postaví je veľmi ťažká vec. Ako pravých, spravodlivých vodcov národa máme hlboko ctiť, tak sa máme chrániť demagogov, a jim rozhodne privolať: *Odstúp satane!* Sz.

Prorok Jeremiáš.

Medzi prorokmi najopustenejším, najsmutnejším bol Jeremiáš. Jedným storočím starší Izaiáš žil v porozumení v blahobyte, kým Jeremiášovi za účasť sa dostalo len nedorozumenie a posmech. Boľstne musel cítiť cez celý život svoj, že ako ťažko sa dajú zkazení ľudia napraviť a na dobrú cestu priviesť.

Kedy sa Jeremiáš narodil, nevieme presne, ale z toho, že Hospodin veľmi mladého ho povolal za proroka, súdime, že okolo roku 650 uzel svetlo sveta. Roku 627 v trinástom roku panovania kráľa Joziáša začal Jeremiáš, syn Hélkiáša, kňaza z Anatót, prorokovať. Od tejto doby jeho život je len utrpenie. Vystúpi, ako prorok. Krajina stojí pred nešťastným vpádom severného nepriateľa. V Jeruzaleme sa každý trasie od zlej predtuchy. Vodcovia, kráľ nevedia sa čoho chopiť, a žijú nemravným životom. Ľud ich napodobňuje. Zmätok ešte vzrastá, keď Jeremiáš vystúpi a opíše nepriateľa ako ľva mocného, ako víchor rýchleho. A ľud bláznivý je múdry len k čineniu zlého. Myslí si úbohý prorok, že porozumenia najde u prednejších ľudu. Ale nie. I títo sú žiarliví na svoju moc, na berlu, ktorou ovládajú, a roztrhali sväzky smluvy Božej.

Jeremiáš darmo pozdvihuje svoj hlas, aby odstúpili zo zlých ciest, zanechali zápalov a obeti, ktoré Bálvi prinášali. Upozorňuje, že nebezpečenstvo je veľké, ale ešte je z neho vysvobodenia, jestli každý zorie úhor v srdci svojom a nebude siať do trnia.

V takýchto časoch, keď s jednej strany krajina stála pred úpadkom mravným a náboženským, s druhej pred útokom nepriateľa, musel Jeremiáš prorokovať. A to nebola ľahká práca.

Už hneď na počiatku jeho vystúpenia mu falošní proroci robili mnoho neprijemnosti. Títo prorokovali o sláve ľudu Izraelskeho, o ich víťazstve nad nepriateľom. Pravda, príjemnejšie bolo počúvať reči o sláve, o víťazstve, ako reči Jeremiášove, ktoré karhaly. Nad týmto cíti náš prorok nesmiernu bolesť: „Z očí mých tekou slzy dňom i nocí . . . nebo potfina bude velice panna, dcera ľudu mého (Sion).“ (Jer. 14, 17.) Podivuhodná je láska Jeremiášova, ktorou on chcel zachrániť ľud od nepriateľa a od nesvedomitých svodcov jeho. Nezľakol sa, povedal, že falošní proroci svojej slávy íškajú a ľud proti nemu búria. Samosebou sa rozumie, že títo sa hnevali naňho a jeden z nich — Paschur — zbil Jeremiáša proroka a dal ho za jeden deň do väzenia.

Jeremiáš sa obával, že nepriateľ zborí Jeruzalem a ľud odvedie do zajatie. No, nestalo sa to už teraz, ale Jeremiáš vedel, že útok nepriateľsky nebude dlho meškať.

Preto on i ďalej prorokoval o budúcej zkaže, ľud upravoval na dobrú cestu, život zlý a pohoršujúci predstavených a ľudu bičoval. Nevedeli sa Jeremiáša osvobodíť ináče, zakázali mu kázať v chráme. Nazdali sa, že keď mu hovoríť nebude slobodno, vedia sa ho sprostíť. Jeremiáš ale bol silným protivníkom. Zavolať Barucha za písára a jemu diktoval svoje v minulosti povedané proroctvá a prítomné. Stalo sa to r. 604. vo štvrtom roku kraľovania Joakima. I touto knižkou potom povolal Barucha do chrámu, aby ju on tam čítal. Vzali mu knihu a oddali kráľovi. Keď ju kráľovi prečítali, veľmi rozlobený knihu dal spáliť, tak že Jeremiáš bol prinútený knihu znovú zdiktovať. Pravdy v spálenej knihe uložené sa predsa uskutočnily. (Jer. 36, 29. Nabuchodonozor, kráľ babilonský prišiel a Joakima složil s trônu a povstavil naň Joachína, za tri mesiace panovavšieho. Jeho nástupcom bol — tiež Nabuchodonozorovým pričinéním — Sedechiaš; nie odchodnejší to kráľ ako predchodcovia jeho, lebo „činil to, čož jest zlého pred očima Hospodinovýmá“. Začal panovať r. 597 pred nar. Kristom a kraľoval za jedonásť rokov. V jedonástom roku kraľovania jeho sa stálo to, od čoho sa Jeremiáš obával a triasol: zborenie Jeruzalema.

Jeremiáš už aj do teraz mnoho trpel, vystál od protivníkov, ale najväčšie krivdy za týchto jedonásť rokov musel snášať.

Na počiatku kraľovania Sedechiaša zúfalým príkladom chcel ľud a predstavených napraviť. Drevené jarmo si vzal na šíju a tým chodil po meste. Znázorniť chcel, že takto podmaní kráľ babilonský synov Izraela, jestli sa nepolepšia. Falošný prorok ale, menom Chananiaš, k posmechu Jeremiášovmu a k potupe jeho, polámal to jarmo drevené. Jeremiáš ale pozdvihol svoj hlas, hovoriac, že Hospodin vloží nie drevené, ale železné jarmo na šíju národa, aby slúžil Nabuchodonozorovi.

Čas neúprosne uniká, a Jeremiáš boľastne vidí, že on má pravdu. On videl, že nepriateľ — kráľ babilonský — sa chystal ku zničeniu Jeruzalema, ale jeho slovám neverili. Nechceli veriť, že Nabuchodonozor príjde, aby zkažil mesto. Roku 584 konečne obľahol aj s vojskom svojim Jeruzalem, pravda, tým cieľom, aby ho podmanil. Obyvatelia zemi Judských a Izraelských pred vojskom nepriateľa utekali do

Jeruzalema, ktoré mesto bolo ohradené i od prírody i umeľými hradbami. V tomto dúfali a nechceli opustiť tú zkazenosnú cestu, ktorou kráčali, i ľud i predstavení jeho. Jeremiáš poukázal na falošnosť tých prorokov, ktorí hovorili, že kráľ babilonský nepritiahne k mestu (37, 19) a neústupne vyžadoval, aby sa každý polepšil a k jedinému Bohu sa priblížil. Keď už bolo nebezpečenstvo, že kráľ babilonsky vnikne do mesta najvyššie, vtedy na neústupné hrôzby Jeremiáša, ako by boli predstavení popustili z neúprosnej dovtedy tvrdnosti svojej. Prepustili slúžebníkov svojich poddaných i so slúžebníkmi. V týchto časoch prevrátenosti prišiel k Jeremiášovi Chananuel a ponúkol mu, aby si kúpil dvor v Anatót. Smluvu uzavri, a Jeremiáš smluvnú cenu vyplatí. Medzi tým egyptský faraon Hophra tiahol na Nabuchodonozora, a na pomoc Jeruzalema. Keď sa o tom Nabuchodonozor dozvedel, opustil Jeruzalem a tiahol proti faraonovi.

Tento čas chcel Jeremiáš použiť a kúpený majetok pozrieť. Keď išiel von z mesta, pri bráne ho chytili, a podozrievali z toho, že chce prejsť k nepriateľovi, preto ho uväznili. (37, 16.) Jeremiáš bol väzňom. To prišlo predstaveným vhod, a prepustených poddaných — po prešlom nebezpečenstve — zase vnútili do poddanstva. Proti Jeremiášovi akoby bol celý svet sprisaháný. Nepomohlo mu ani to, že kráľ Sedechiáš ho z väzenia vysvobodil, lebo dvoranci kráľovi a predstavení ľudu ho znovu do ťažkého väzenia vrhly, do jamy, „v ktorej nebolo vody, len blato“. Nie div, že Jeremiáš horko vzdychne: „Proč jsem jen z života vyšel, abyeh okoušel těžkosti a zármutku, a aby otrávení byli v pohanení dnové mojí?“

No, za týmto zúrivým behom sprchajú udalosti. Kráľ babilonský zbije faraonové vojsko, a znovú obľahne Jeruzalem. Jeremiáša Ebedmelech s povolením kráľovým z väzenia vysvobodí. A muž tento, muž bolesti sa skrýval v sieni stráže, kým Jeruzalem, mesto toto mocné, nebolo prelomené. Jeremiáš boľasťou sa pozerá na to, ako ničia, hubia vojská nepriateľa ľudí i mesto. Jeho život zachránil sám Nabuchodonozor (39, 11). Jeremiáš za čas ešte prebýval vo svojej krajine pri Godoliášovi v Masfa (40, 6). Keď ale Izmael, syn Netaniaša so svojou družinou Godoliáša zavraždili, ľud utiekol do Egypta, sebou zachytia i proroka Jeremiáša.

Jeremiáš ešte i v Egypte ich napomínal, aby cestu zlosti opustili, aby v Hospodinu dúfali. Národ zkazený neposlúchal, ale raz sa tak rozhneval, že horlivca Božieho Jeremiáša, kamenovali.

Takto sišiel nešťastnou smrťou nešťastný bojovník národa Izraelskeho. On chcel zachrániť národ pred úpadkom, a priviesť ho k Bohu. Snažil celou silou poukázať na nebezpečenstvo hroziace národu svojmu, a predsa musel vidieť, ako mordovali, ako odvádzali do zajatia synov jeho milovaného národa. Ani jeden prorok nebol tak nešťastný, ako on. Ani jeden prorok nemal tak šlachetné plány, ako on, a ani jeden prorok nevidel tak tragické zmarenia svojich plánov, ako on.

Z toho, že nám on — tak bezprostredne napíšuť — svoju knihu takým bohatým obsahom zanechal, sa len tešiť môžeme, lebo v nej sa zrkadlí Jeremiášova boľastno-spevavá postava v celosti. On neopíše len svoje bôle, ale aj prírodu. Píše o hore, v nej o lve, o pardusu, o olivovej ratolesti, o vinnom kmeni, a to tak živo, že sme prinútený povedať o Jeremiášovi: *On bol milovníkam národa svojho, a milovníkom prírody.*

Kráľ Alkohol.

Najmocnejší panovník nad ľuďmi je ten jed alkohol, ktorý sa nachádza vo väčšej, menšej miere v opojných nápojoch: vo víne, v pive a nade všetko v pálene. Tento kráľ už veľmi dávno panuje. Pokiaľ pokolenie ľudské bolo neumelé, jednoduché, bolo aj panovanie tohoto kráľa skromnejšie. Čím je vzdelanejší a učenejší svet, tým väčšmej sa rozmáha panstvo tohoto kráľa, lebo múdry svet vie spraviť aj také opojné nápoje, ich látka nerastie vo vinici. Mezi úbohými ľuďmi tento kráľ má najviacej poddaných a to vo vrstvách najvyšších práve tak, ako vo vrstvách najnižších. Kráľ tento nehľadí nato, akej národnosti a reči a náboženstva prináležia jeho poddaní, len to chce, aby boli jeho otroci s dušou a s telom.

Kráľ tento má v tom svoje najväčšie zaľúbenie, ak poddaných svojich úplne znivočí na duši a tele. On vezme od každého poddaného ten vzácný dar Boží: rozum. Neuspokojí sa so znivočením

jeho poddaných, ale chce aj v ich potomkoch moc svoju strašnú provozovať. Kráľ ten všetkým mociam temnosti pomáha a raduje sa, ak dielo svojich spojencov napomáhať môže. Jeho spojenci najmilší sú: márnوترatnosť, ľahkomyslnosť, podvod, mámenie a klam. Každého márnوترatného syna a dcéru nahovára, aby otcovský dom opustili a všetko, čo je pri človeku šlechetné a vzácné, potupili. Čím viacej jeho poddaných dostanú sa do žalára, do blázninca, tým väčšia je radosť jeho.

Opilstvo a ožralstvo sú už dávno na tomto svete; ale snáť nikdy nebolo tak rozšírené, ako za našich časov. Pokolenie ľudské sa rozmnožilo. Mnoho biedy a útisku je na tomto svete. Mnohí svoju starosť a biedu v opojných nápojoch chcú utopiť. Držiac sa toho, čo naša slovenská ľudová pieseň v sebe obsahuje, rieknú:

Keď sa vínka napijeme,
Všeckú biedu zabudneme.

Nikdy nebolo toľko krčiem, ako za našich časov. Robotník z fabriky ide domov a pri každom uhle je otvorená krčma, ktorá ho vábi, aby horko-ľazko zaslužný groš tam stratil a nahal hladovať svoju čelad a chodiť roztrhane, bez obuvy a rúcha. Boháči pri opojných nápojoch stratia svedomie, ľútosť a súcit, a ten opojný nápoj zbaví ich útlacit a spoluutrpnosť, tak že potom nevidia biednych Lazárov.

Mocný je kráľ Alkohol, ale chvála Bohu, vo vzdelaných krajinách je vždy viacej udatných bojovníkov, ktorí z pod strašného jarma tohoto tyrana vyslobodia chcú svojich spolubližných skrze múdre zákony a skrze príklad dobrý.

Najväčšia krajina na svete, Spojené Štáty v Amerike podujali borbu proti tomuto hroznému nepriateľovi. Na uzemí tejto obrovskej krajine neslobodno opojný nápoj nikde predávať a kupovať. Ľudia sa nazdali, že je to nemožné, aby človek len v apatieke mohol dostať víno a páleno, ako liek na predpis lekára.

Mnohí videli v tom úpadok hmotný, lebo veď mnohé boly v Amerike pálenice a zamestnávaly mnohých. Boli aj takí, ktorí celé nariadenie vysmievali, ktoré vraj len k pokrytstvu bude viesť ľudí, aby potajomne kupovali a predávali opojné nápoje a opíjali sa v skrytosti. Mnohí ľutovali učastinárov veľkých pivovárov, že vyjdu na mizinu.

Nuž všetky tieto obavy boly marné. Jeden výsledok je už istý, že totižto umenšil sa počet zločincov. Vo veľmeste Chikágo zostal jeden veľký žalár prázdny, lebo kráľ Alkohol neodsiedal ta

na odpočinok svojich otrokov cez väčšie a menšie krčmy. Jeden výsledok je istý: obyvatelia bláznincov sa umenšili.

Pravda mnohí v tomto krútom boji spomínajú, že aká je to sloboda v tomto najslobodnejšom štáte, keď ani ľudia mierní a triezvi ani pod mierou nesmú užívať opojný nápoj k obveseleniu a k potúženiu v boji života? No múdri vodcovia to vravia, že musíme v tomto svete aj často trpeť, aby slabší spolubratia naši mohli byť retovaní; musíme často plniť to slovo Spasiteľovo: „jedni druhých bremená neste a tak plňte zákon Kristův“.

Roku 1921-ho bol som vo Finsku, tam som videl uspech boja proti alkoholu. Vo Finsku bola počas svetovej vojny revolúcia a aj tam zúril za niekoľko mesiacov komunizmus. Teraz sú tam úplne zriadené pomery. Uviedli prísny zákaz, že v celej krajine neslobodno predávať opojný nápoj, krem piva, ktoré ale od 2 grádov nesmie byť mocnejšie; tedy len tak slabé pivo smú predávať, že sa s ním žiadon zdravý človek opiť nemôže. Tam už nevidno nikde na ulici tackať sa opilého človeka. Na železničných staniách nemerajú ani páleno, ani víno, ale možno dostať všade zdravé, studené mlieko. Požehnaný následok tohoto nariadenia vidí každý, kto je nie predpojatý a chce, aby bolo lepšie na tomto svete. Krčmári sú nie spokojní s týmto zákonom zvlášťne preto, že nemôžu vytiahnuť ostatný groš z vačku chudobných robotníkov.

V Belgicku urobili len ten pokus, že páleno neslobodno podrobno v krčmách predávať, len vo sklepoch a to v zabezpečených skleniciach. A už aj toto malé a skromné nariadenie nie je bez zrejmeého výsledku.

Boj proti alkoholu príjde aj k nám, čo aj nie v tak rozhodnom spôsobe, ako v Amerike. Proti nemu bojujeme, ak sa mu podmaniť nedáme a jeho pokušeniu odoláme — drief, nežby bolo už pozde.

Sz.

Literatura.

Literatura, toto cudzé slovo znamená spisbu. V starodávnom svete, ako vieme, neboly tlačené, len písané spisy a knihy. Pod literaturou jedného národa rozumieme všetkú tu spisbu, ktorá sa nachádza v tom jazyku, ktorý jazyk ten národ rozpráva. Keď tedy počujeme to slovo „literatura nemecká“, rozumieme všetky tie knihy, ktoré v nemeck-

kom jazyku byly spísané. atd. Sú národy na tomto svete, ktoré ešte žiadnu literatúru nemajú, lebo ešte v reči toho národa žiadna kniha nebola napísaná. Takéto sú tie takrečené divé národy v Afrike, v Azii a na jednotlivých veľmi vzdialených ostrovoch žijúce malé národy. Vzdelanie každého národa sa s písmom, literou, knihou počína. Divná je to vec, že sa vzdelanie v malých národoch započalo. Židia, u ktorých povstala najvzácnejšia zo starých kníh: „Starý zákon“, boli veľmi malým národom, taktiež i Recí, ktorí v starodávnom svete mali najvyvinutejšiu literatúru, s ktorou nielen sebe udelili vzdelanie, ale temer celému svetu.

Historiu, ako začali písať knihy v jednom národe, aký bol životobeh spisovateľov, aké knihy napísali tí istí spisovatelia, menujeme historiou literatúry toho a toho národa (tedy historia literatury nemeckej, anglickej, maďarskej slovenskej, ruskej, španielskej a tak ďalej). Historiu, ktorá pripomína históriu spisby všetkých národov sveta, menujeme historiou svetovej literatury.

Na začiatku písali len zväčša o nábožných predmetoch. V jednej a tej istej literature sú rozličného obsahu knihy, tak knihy nábožného obsahu, knihy básnické, zábavné, ako rozprávky, románci, potom knihy historického obsahu, ktoré opisujú udalosti v živote jedného človeka, celého národa a celého pokolenia ľudského. Sú knihy vedecké, ktoré sa s právom, s merníctvom, zdravotvedou, s hospodárstvom zaoberajú.

Sú veľké národy, ktoré viacej sto millionov počítujú, ako Kytajci v Azii (China), ktoré už dávno vedia písať, aj mnohé majú knihy, ale tými neprispeli k väčšiemu vzdelaniu ľudského pokolenia. Najväčšiu a najobsažnejšiu literatúru majú v terajšom veku Nemci. Ich knihy do všetkých jazykov prekladajú, ak kdekoľvek uzrie svetlo múdra kniha nie v nemeckom jazyku, tú si oni hneď do svojho jazyka preložia. Nie to hlavná vec, koľko kto napíše, ale ako. Ten spisovateľ, ktorý napísal tú nábožnú pieseň: „Co Bůh činí, vše dobré jest“ (S. Rodigast 1649—1708), ktorú do nášho jazyka máme preloženú v Tranosciuse, nepísal nič iného v celom živote svojom, a táto pieseň je viacej hodná, ako mnohé knihy, v ktorých je mnoho slov, ale málo ducha.

Sz.

JÁN GUTENBERG. 1398—1468.

Jeden z najväčších vynálezkov nového veku je tlačenie kníh a stroj knihtlačiarsky. Až do roku 1455-ho neboly knihy tlačené, len písané. Asi 4000 rokov tomu, že na ďalekom východe, v Assyrii počali ľudia písať. Do toho času v celej Europe nevedeli ľudia písať. Nakreslili niektoré predmety, ale písať nevedeli. Veliký pokrok bol to, keď ľudia začali písať, na začiatku iste len dlátkom, lebo na kamenných tabulách vytesali litery a slová. Mojžiš s hory Sinai na takýchto kamenných tabulách priniesol svojmu zblúdilému národu a nám všetkým desať prikázaní. Pozdejšie písali na listy istej rastliny, ktorá sa papirusom volá, odtiaľ meno papiera. Písali potom na osobitne k tomu cieľu pripravenej zvieracej kože, ktorú pergamentom zvali, a odtiaľ pochádza to u nás užívané slovo: pargamien.

Písávali aj v starodávnom svete knihy, lenže vo veľmi málo exemplároch. V jednotlivých veľ mestách boly svetochytrné knižnice, ktoré ale len z čiastky zachovaly nám veľmi vzácné knihy. Svetochytrná knižnica bola vo veľ meste Alexandrii. Ale túto knižnicu dal sultán turecký spáliť s tým výrokom: „Ak je v knihách v tejto knižnici to obsažené, čo je v koráne (svatá kniha mohamedánov), tak je zbytočná, ak je ale v týchto knihách to obsažené, čo sa protiví koránu, tak ich načim zničím.“ Na rozkaz tohoto sultána spálili potom všetky knihy svetochytrnej knižnici.

Najviacej kníh odpisovali v kláštoroch. Mniši s veľikou pilnosťou nakreslili začiatkové litery v každej knihe. S takýmito knihami v starodávnom veku len veľmi bohatí ľudia sa mohli vzdelávať, lebo písaná kniha bola veľmi drahá a ťažko mohli si ju chudobnejší zadovážiť.

Obrat veliký sa stál, keď v Nemecku koncom stredoveku vynašiel Ján Gutenberg knihtlačiarstvo. Stredovek trvá až po rok 1517-ty, a nový vek v histórii pokolenia ľudského započína sa s reformáciou, s tým smelým skutkom, keď Luther 31 Októbra 1517-ho pribil na dvere chrámu Vittemberského 95 punktov. Mnohí chvália za našich časov, zvláštne spisovatelia pápežského ducha, ten stredovek, povrávajúc, že vtedy boli lepšie časy, ľudia boli spokojnejší a mal každý z čoho žiť. Pravda, menej bolo ľudí, ako dnes. Jednotlivcom bolo iste dobre aj v tom čase, ale množstvo ľudí žilo v biednom stave. Ľudia nemohli v tej neumelosti a v tom otroctve žiť, preto túžili po spravodlnosti „hojnejšej, ako bola spravodlivosť

zákonníkov a farizeov“ a nenasýtli sa s tými parádami, ktoré boli v stredoveku hlavné. To je oprávnená túžba srdca ľudského, že každý človek chce pod Božím slncom statočne, poctive a slobodne žiť. Chyba je len v tom, keď človek sobecky chce žiť a nazdá sa, že je tento svet len preňho stvorený a nemiluje bližných svojich podľa toho zákona Kristového: „Všetcko, čo by ste chceli, aby vám lidé činili, tak činite i vy jim.“ (Mat. 7, 12.)

Ján Gutenberg narodil sa v nemeckej krajine v meste Mainz. Bol rezbárom pečatí a obrázkov, Obrázky vyrezávali z dreva a ich potom odtlačili. On prišiel na tú myšlienku, že mohli by sa vyrezať jednotlivé litery a potom složené a odtlačené celé slová z týchto litier. Už ako mladý tovaryš remesla zlatníckeho na svojej vandrovke v Strassburgu roku 1420-ho na tomto vynálezu si lámal hlavu. Roku 1443-ho navrátil sa do rodiska svojho a tam sa spojil s jedným bohatým zlatníkom, Jánom Fust, ktorý dal peniaze k novému podniku a tak spolu zariadili prvú knihtačiarňu. K ním sa pripojil tretí úd ich spoločnosti, istý Peter Schäffer, ktorý spravil krásne furmy litier. Táto spoločnosť držala vo veľkej tajnosti svoj vynálezok. Prvá kniha, ktorú vytlačili roku 1455-ho, bolo písmo sväté v dvoch sväzkoch. Rozšírilo sa potom knihtačiarstvo skrze to, že arcibiskup Adolf z Nassau roku 1462-hom napadol vojskom mesto Mainz, vojáci jeho rozprášili robotníkov a tovaryšov knihtačiarne Gutenbergovej, a tí potom rozniesli tajnosť nového remesla po druhých mestách Nemecka a susedných krajín. Gutenberg sa svadil so svojimi spoločníkmi, oddelil sa od nich a založil novú knihtačiarňu, ale nemajúc dosť peňazí, túto druhú knihtačiarňu nemohol tak zariadiť, ako tú prvú, išlo všetko dolu vodou a Ján Gutenberg umrel roku 1468-om ako chudobný človek. Chudobný bol a mnohých obohatil, — kto by to vedel vypočítať kolkí zbohatli z jeho remesla?

My sme vďačný tomuto mužovi, skrze jehožto remesla rozšírily sa slová Pána Ježiša Krista po celom svete. Pravda, že aj mnoho zlého vytlačili na mašinách Gutenbergových po celom svete. Vytlačená lož je strašnejšia, ako lož vyslovená. Klamára, čo ako kričí, len niekoľko tisíc ľudí môže počuť, ale zlé knihy a noviny môžu otráviť milliony a milliony ľudí a celé národy. Predsa my nechceme ísť nazpät do stredoveku, len dajme pozor, aby sme mizerné čarbaniny zvrhlých ľudí nečítali, s nimi dušu svoju neotrúvali. Dobrú knihu si vážme. Veď je to veľiká milosť Božia, že môžeme sa skrze knihy shovárať s mužmi najlepšími, ktorí pred námi tu žili a žijú. Dobré knihy si vážme, ako najlepších spoloč-

níkov svojich a nadovšetko tú knihu kníh : Písmo Sväté. Vo vlasti našej už roku 1472-ho bola knihtlačiareň v Budíne, dnes už jest v každom väčšom mestečku. Najviacej tlačených kníh vychádza v nemeckom jazyku, ročne asi 24,000 nových kníh vo viacej millionov exemplároch, potom v anglickom a francúzskom jazyku, ale aj také malé vzdelané národy, ako sú dánský, švédsky a fínský majú mnohé knihy.

Nie je hlavná vec mnohé knihy mať, ale dobré. Nie je hlavná vec vládnuť krásne zaviazanými knihami, ale sa z nich vzdelávať. Vzdelávať, pokiaľ sa oči naše nezavrú a neprijdeme na to miesto, kde niet kníh, kde všetky jazyky utíchnú a prestanú a svietí večné svetlo Božie.

Sz.

DOLNIA ZEM.

*Čo ma po vás, vy chladné Karpáty,
Vy jedlové divé doly, hory!
Obdivujem vás, ale neľubím
Mysel moja za vami nehorí*

*Tam na dolnej morehľadkej zemi,
Tam som doma, tá je svetom mojím;
Zo žalára vyletí mi duša,
Nekonečnosť keď vidím jej rovín.*

*Myseľ moja vtedy hore vzlietne
Ponad zem, až k oblakom zdvihne sa,
Usmievave hľadi vtedy na mňa
Obráz rovín, kde Dunaj a Tisa.*

*Vzducholesklým cengajú pod nebom
Stá tučných tam stád malo-Kumánov;
Na poludnie studňa s dlhým svodom
Čaká jich a dvojramenný válov.*

*Tam sa koňské naháňaju čriedy,
Čuť výkriky čikóšov a vresky,
Dupot kopýt koňských vetrom dunie,
K tomu bičov hlasitých tiež plesky.*

*Blíž salašov, v lone teplých vetrov,
Koliše sa bujné žito klasné,
Živou barvou šmaragdu kraj celý
Ozdobuje a venčí prekrásne.*

*Sem prichodia zo susedných trstín^π
Divé husy, keď sa večer spustí,
A zdesené uletia povetrim,
Keď trstina vetrom len zašuští.*

*Za salasmi ďalej v hĺbke pustý,
Osamelá, dávna čarda stojí;
Navštevujú smädni ju beľári.
Keď sa jarmok v Kečkeméte strojí.*

*Pri čarde háj nízky osikový,
V dyňorodej, piesočnatej pôde,
Tu sa hniezdi škreklavý kraholec,
Ruka detská k nemu tu nedôjde.*

*Tam tiež rastie smutná vlasotráva
I oslieho svetlý kvet bodliaka,
Čo v poludňom horku ješterice
Do chladiacej tône svojej láka.*

*V dialke, kde sa nebe k zemi kloní,
Svetlejú sa vršky stromov v šeru
A za nimi, jak mhlitý stĺp bladá,
Vidno väžu chrámu poniektorú.*

*Krásna si ty, dolnia zem, mne krásna!
Tys' koliskou mne, tys' ma zrodila,
Tu nech časom zatlačia mi oči,
Tu nado mňou zdvihni sa mohyla.*

Petöfl. Prel. K. Hrdlička.

Jeden neunavný dobrodinca evanjelický.

— Ján J. Srnka, presbyter sarvašský. —

Že ešte úplne nevymrela evanjelická dobročinnosť, toho dôkazom je horlivý presbyter cirkve ev. na Sarvaši Ján J. Srnka. Nepominie ani jeden rok, aby z toho, čo mu Hospodin požehnal, neudelil aj iným, obzvlášť ale svojej vrele milovanej cirkvi. Utešené agendy na oltároch oboch chrámov sarvašských, skvostné svietniky elektrické na kazateľnici, značné podporovanie verných služebníkov a robotníkov domu svojho, mnohých práceneschopných chudobných starcov, usilovných, ale v ďalšom študovaní biedou hatených žiakov; štedré napomáhanie válečných nemocníc, vo vojne spustošených cirkví a obcí a z rodiska vyhnatých nešťastníkov; otcovské sa staranie o rodinu a chudobnejších pokrevných; nadovšetko ale darovanie jedného veľkého zvonu a umožnenie — prvou veľkou základinou — jedného sirotinca cirkevného, známym, cteným a večne pamätným urobilo jeho meno nie len v cirkvi, ale v celej krajine, ba ešte aj za jej hranicami.

Aby sme aj milých čitateľov nášho kalendára obznámili s týmto šlachetnomyslným hrdinom ev. dobročinnosti, opíšeme tu jeho požehnaný život a požehnané diela.

Narodil sa 11-ho mája R. P. 1850. Pobožní jeho rodičia, Ján Srnka a Alžbeta Balco bedlive vychovávali medzi štyrma dcérami tohoto jediného syna svojho, ktorý aj v školách vynikal svojou usilovnosťou a výtečným učením aj v pokúšeniaplných rokoch mladosti svojou nespřízenou telesnou a duševnou čistotou. Ako skutočne „poctivý mládenec“ vkročil do stavu kresť. manželstva 17. novembra R. P. 1870. s Máriou Podaný, s tou tichou, laskavou a vernou družkou svojou, ktorá cez takmer 42 roky, ako jedna usilovná a opatrná včelička, tak neunávne pomáhala svojmu manželovi v mnohých prácach a starostiach veľkého hospodárstva. Dobrotivý Pán Bôh vo všetkom požehnával týchto bohabojných, príkladných manželov, len v jednej, dlho túžobne čakanej radosti nedal im podielu: deťmi totižto ich neobdaril. Vzali si tedy na výchovu 3 detičky z rodiny, o ktoré sa ako vlastní rodičia

s takou oddanosťou, verne starali. 19-ho júla R. P. 1912. v náhlosti rozlúčila neúprosná smrť tento vreľou láskou spojený, šťastný manželský pár. Za 13 mesiacov trúchlil v žalostnej samote opustený, smutný vdovec. Potom — ponevác dom a hospodárstvo nemohlo byť bez gazdiny — umienil si po druhýkrát vstúpiť do manželstva.

Keď sa v modlitbách s Pánom Bohom a v dôverných rozmluvách so svojimi duchovnými otcami o tomto vážnom kroku poradil, pojal si 9. aug. 1913. za manželku ctnú vdovu, po Ďorđovi Husárik pozostalú, r. Zuzannu Srnka, ktorá svojím dobrým srdcom a pobožnou dušou, usilovnými rukami a prívetivými slovami dobre a dokonále zaplňuje miesto prvej — blahej pamäti — manželky, pri boku tohoto šlachetného muža. O tomto manželstve sa skutočne môže povedať, že sa v nebi vjazalo; sám Pán Bôh tak riadil, už hádam aj preto, aby naraz dve vdovičky a tri sirôtky dostaly opatrovníka a starostlivého otca. Jediný syn tejto druhej manželky totižto vo vojne bez stopy skapal a v najsmutnejšom losu tu zostaly po ňom bez otca a ochrancu mladá manželka a tri útlé, maličké dcérky. Pán Bôh sa ale takto postaral o nich, že ich postavil skrze manželstvo starej matky pod ochranu tohoto šlachetnomyslného dobrodincu. Pravda, sladkého rodiča nemožno vynahradiť, ale aspoň nedostatku necítia a núdzu netrpia. Dobrý starý apa sa postaral, aby mali svoj vlastný príbytok a bezpečné vyživenie, ba jednu z tých sirôt úplne k sebe prijal a ju aj dnes so všeckým opatruje a vychováva. Obzvlášte ale preto sa môže povedať, že sám Pán Bôh pomôhol vyhladať šlachetnému mužovi tomuto v duchu a v horlivosti jemu rovnú družku, lebo zriedkavá jednomyselnosť prebýva medzi nimi aj v dobročinnosti. Prenikavý je to pohľad, keď idú každé ráno a každú nedeľu spolu do kostola, vždy plnými rukami vedno do sirotinca, so štedrými darmi zase ku biednym, nemocným atď. — Spoločnou radosťou sa tešia každej príležitosti, ktorá sa im poskytuje ku podporovaniu svätých cieľov a šlachetných ústavov. Keď sa obnovuje pamiatka nejakej rodinnej údalosti, keď sa pripomína posvätenie zvona ními darovaného, alebo sa svätí slávnosť výročitých sviatkov a poďakovania za úrody; tu sa vždy otvorí štedrá ruka tohoto dobrodincu k novým obetiam, ku ďalším miloda-

rom. Nemôže sa to všetko ani vypočítať, že na koľké mestá, koľkým ústavom a koľkým ubiedeným jednotlivcom udelil hojné obete, veľké dobrodenia. Najväčšiu zásluhu a večnú pamiatku si ale vydobyl v celej uhorskej ev. cirkvi tým, že umožnil darovaním 15 ujerov zeme založenie cirkevného sirotinca na Sarvaši, v ktorom sa dnes už 45 úbohých sirôt opatruje; a že z ceny predaných ďalších 10 ujerov zeme zadovážil a cirkvi svojej daroval jeden 839 kilový zvon. „Ja nemôžem dať bojovníkov mojej ubiedenej vlasti, dám tedy aspoň z majetku mojho na zaopatrovanie válečných sirôt!“ S tými slovami urobil základ k sirotincu. Zvon ale s tou rečou daroval: „Takto budem už aj ja mať syna, ktorý mňa a iných ctiteľov Božích do chrámu volať a do cintorína odprevádzať bude.“ Na otázku, či si chce všetko rozdať, s milým úsmevom sa odvolal na slovo Božie v knihe Prísloví 19, kap. 17. v. obsažené. A v skutku predívne mu odplacuje Hospodin, takže často spomína: „Hľa, čím viac rozdávam, tým viac mi udeluje Otec nebeský!“ Ale aj ľudskej odmeny a svetského vyznačenia sa už viacrás stal účastným. Ako jeden z najrozumnejších a najbedlivejších hospodárov, za veľké zásluhy v roľníctve, v dochovávaní statku, obzvlášte koní, v pestovaní ovocných stromov a vo vinárstve bol už opätovne vyznačený na rozličných stoličných a krajinských výstavách; za jeho dobročinnosť počas vojny dostal záslužný kríž od kráľa, jeho cirkevné účinkovanie vzbudilo pozornosť aj v najvyšších kruhoch. takže mnohí hodnostári cirkve ho svojou návštevou vyznačili, medzi nimi aj sám osvietený pán gen. inšpektor a dôstojný pán biskup. Tento ho aj svojou podobizňou a vlastnoručným prípisom poctil. Presbyteriálny konvent ale uzavrel, že na znak vďačnosti dá do steny, vybudovať sa majúceho sirotinca jeho mena na pamätnej tabule zvečniť. Cirkev a obec nemá takmer takého výboru, do ktorého by ho nebola za úda vyvolila všeobecná láska a dôvera. A ako ku dajakému vo viere a zkúsenosti bohatému patriarchovi, tak chodí k nemu množstvo ľudí o radu, pomoc a poučenie.

Najprenikavejšia odplata jeho dobrotivosti je ale tá srdečná vďaka, s ktorou meno jeho každodenne žehnajú tí, ktorým dobročinnosť svoju preukázal, obzvlášte po-

vďačná láska sirôt, ktoré už z ďaleka radostným volaním „apovka, apovka!“ bežia ku nemu, aby mu ruky pobožkaly a aspoň za chvíľku sa k nemu pritúlili.

On ale aj takto ľudskou priazňou a dôverou obklúčený a svetskou slávou vyvýšený, zostal pokorným nasledovníkom apoštola Pánovho — a keď sa chváľí, chváľí sa tým vyznaním „z milosti Boží jsem to, co jsem!“

Jeho blahodarný život je uskutočnením toho slova Božieho, že „ochotného darca miluje Bůh“. Zato sme potrebným považovali so životom tohoto horlivého muža obznámiť a ku nasledovaniu jeho vyzvať aj našich čitateľov.

Jemu ale, neunavnému dobrodincovi, prajeme zo srdca dlhého, spokojného života, aby mohol ešte mnoho dobrého konať, mnoho sŕz stierať a mnohým biedným pomáhať!

Hospodín ho žehnaj i s jeho milými a Sionu svojmu evanjelickému daj čím viac takých horlivých a dobročinných cirkevníkov, ako je Ján J. Srnka na Sarvaši.

—ó.

ROLNICKA PIESEŇ.

*Hej rolnici, ešte naša matička zem žije,
Dokiaľ rolník pracovitý jej vrch pluhom ryje,
Náš pot a mozole naše tie ju zúrodňujú,
Ony z roka na rok život ľudstva udržujú.*

*Chlúba naša je roľnícké naše povolanie,
I predkovia slávni mali toto zamestnanie,
Nech si fabriky zakladajú iné národy,
Roľník v prírode požíva najvyššej slobody.*

*Zem sme, ona živí nás a v nej aj spočíneme,
Šťa zasiato zrno v zemi všetci uhnijeme,
V tej nádeji, že vo smrteľnej zime nezhyjnieme,
Ale v čas tej večnej jari ku Bohu príjdeme.*

DUMNÝ.

ZDRAVOVEDA

1. O zamdlení.

Ľudia zamdlievajú z veľmi mnohých príčin. Jeden preto, že ztratil mnoho krvi; iný preto, že videl krv; mnohí zamdlievajú zo strachu, z ustalosti, z hladu, zo smädu, z nervosity, z plaču; iní zamdlievajú v teplom kúpeli, alebo v preplnenej sieni pre horúčosť. Mdloba prichodí takto: človeka začne najprv rozpaľovať, potí sa, potom bledne, v očiach sa mu zatmí, do hlavy dostane závrat a klesne bezvedomí na zem.

Takto zamdleného človeka treba uložiť na chrbát tak, aby mu hlava nebola vyššie od pliec, teda hlavou uloženou na zemi; šaty nemocného na hrudníku, na prsiach a na krku treba uvoľniť, dvere a obloky pootvárať, aby do miestnosti dostalo sa čerstvého povetria, alebo — ak je to možné — vyniesť ho na čerstvé povetrie. Takouto pomocou zamdlený obyčajne prichodí k sebe. Keby sa však neprebúdzať, postriekajme mu tvár a hrudník studenou vodou a pod nos dajme mu zavoňalé dráždivých látok (ocot, ether, chren, ammoniak a pod.); ďalej začneme treť nemocného od nôh nahor, aby sme tak krv z nôh vytlačili smerom k srdcu. Jestli nepomáha ani všetko toto, zavedieme úmelé dýchanie.

Keď zamdlený precítne, môžeme mu dať trocha občerstvujúcich nápojov (theu, kávy, koňaku, vína atd.) a postaráme sa, aby mal úplný pokoj, nechajúc niekoho pri ňom, aby dal pozor, či sa zamdlenie nebude opakovať.

V ľahkých prípadoch prechodí zamdlenie za niekoľko minút, sú však i také prípady, kde trvá dni, až týždne, tu však treba sveriť nemocného lekárskej opatere.

2. O oziabnutí.

Ľuďom, pracujúcim v zime na svobodnom alebo v studených miestnostiach, oziabnu ruky, uši, alebo nos. Oziabnuté údy najskoršie očervenejú, zapália sa a vyhodia sa na nich pluzgiere. Takéto nehody prihodí sa obyčajne vtedy, keď oziabnutý náhle príde do teplej izby, alebo keď oziabnutý úd zohrieva pri peci. Jestli rozohrejeme náhle oziabnutý úd, pocítíme prudkú bolesť.

Jestli máme tedy oziabnuté údy, namočíme ich najprv do stu-

denej vody, alebo vydrhnime snehom a nevstupujme nikdy razom do teplej izby a oziabnuté údy neprikladajme k horúcim predmetom. Oziabnutý úd treba tedy len postupne, zvoľna zahrievať.

3. O zamrznutí.

Ľudia zamrznú buď preto, že je ich telo vystavené veľkému mrazu, alebo preto, že sú zoslabení tak, že ich telo sa chytro unaví a ľahnúť si na zem, i v menšej zime zamrznú. Zamrzajú obyčajne jednotlivci, ktorí sú slabí, nemocní, starci, alebo deti, a konečne ľudia opití. Zriedka sa stane, že by ľudia v húfe idúci zamrzli, lebo vždy sa najde medzi nimi taký, ktorý i ostatných chráni od zamrznutia.

Čo máme robiť, keď najdeme zamrznutého? Zamrznutý človek má také krehké údy, že sa ľahko zlomia, preto musíme dať veľký pozor, dotýkajúc sa zamrznutého, aby sme mu daktorý úd (nos, ucho, nohu) nezlomili.

Máme potom so zamrznutým takto zachodiť:

1. Zamrznutého uložíme na sneh, na slamu, na seno, alebo na sečku a zavezieme ho na voze, alebo zanesieme na nosidlách na príhodné miesto tak pozorne, aby sme mu zamrznuté údy nezlomili.

2. Miestnosť, kde sa zamrznutý kriesi, nesmie byť vykúrená a nesmie byť v nej prievanu (cúg), na to je najlepšie komora predsieň atď.

3. Nešťastníka pozorne soblečíme, uložíme ho na sneh a celé telo zakryjeme snehom tak, aby všade na telo priliehal.

4. Na takejto posteli zostane, kým neodmrznú všetky údy a kým sa nedostaví pohyblivosť v kĺboch.

5. Ak sa na niektorom mieste topí sneh, treba ho novým nahradiť.

6. Jestli niet snehu, zamrznutý zakrúti sa do plachiet, namočených v studenej vode, ktoré z času na čas studenou vodou pokropíme, alebo ho pozorne položíme do studenej vody, v ktorej plávajú kúsky ľadu.

7. Keď zamrznuté údy odmrzly, uložíme nemocného do studenej postele, ktorá stojí v nekúrenej izbe, a prikrijeme ho studenými šatami.

8. Potom ho zvoľna, prikladaním teplých (nie horúcich) tanierov, tehál, skál, alebo fľašami, naplnenými teplou vodou ohrievame.

9. Ak zamrznutý nedýcha, alebo nezohrieva sa, postriekame:

mu tvár, prsia, alebo brucho studenou vodou a medzitým poštek-
líme ho na podošvách, alebo pierkom v nose a v hrdle.

10. Zamrznutému svobodno vdychovať povetrie do úst. No
stisneme, ústa otvoríme a očistíme a zvoľna do nich dýchame,
medzitým dlaňou mierne tlačíme na brucho.

11. Zavedieme umelé dýchanie, a to tak dlho, až nemocný
sám začne dýchať a sa zohrieva.

12. Izbu začneme pomaličky vykurovať, aby teploty pamaly
pribúdalo, a nemocnému, jestli sa už prebral, dáme trochu vlaš-
ného čaju s vínom, alebo čistej vlašnej polievky. Zamrznutého pre-
búdzaj dráždivými látkami (ammoniakom, etherom, octom), alebo
trením, drmaním nesvobodno, lebe takéto počínanie by len škodilo
zamrznutému.

Z knihy: Ľudová zdravoveda.

Dohán.

Dohán pochodí z Ameriky. Prvé semiačko dohánové už roku
1519-ho došlo do zeme španielskej, ale tam dohán iba ako kvetinu
dochovali. Roku 1560 poslal francúzsky vyslanec u kráľovského
portugalského dvoru, Ján Nicot, dohánové semiačko do Paríža, on
sám ale robil všelijaké podarené zkúšky o liečivej sile čerstvého
lístia dohánového, preto i celá rastlina jemu k úcte latinské meno
svoje (herba Nicotiana) obdržala. Rozširovanie dohánu celom faj-
čenia stalo sa najme v čas tridsaťročnej vojny (1618—1648). Zprvu
najprísnejšími pokutami trestaly vlády fajčiarov. V Turecku pod
pokutou smrti bolo fajčenie zabránené, ale ani tento najprísnejší
trest nezastavil fajčenie, ba ako vieme, dnes sú Turci najtuhší
fajčiari a aj dnes je to porekadlo rozšírené: „fajčí, ako Turek“. Keď
ani zákazy duchovných vrchností, ani najprísnejšie pokuty
telesné fajčenie udusiť nemohly, samé vlády užily ho za studnicu
dôchodkov krajinských a vylučné predávanie dohánu do svojej ruky
vzaly, a to menuje sa monopolom. V Rakúsku bol vládny samo-
predaj či monopol dohánu roku 1670-ho zavedený a dával ročite
užitok 2000 zlatých. O 55 rokov vzal monopol do árendy španielsky
žid Diego d' Aquilar a platil štátu ročne 400.000 zlatých. Teraz
skoro najmenší bodik dohánu prináša tolko osohu štátu.

Príchod hlavného komisára peňažných záležitostí do Budapešti.

Obraz náš predstavuje tú údalosť, keď vyslanec sväzu národov Jeremiah Smith prišiel do Budapešti. Muž tento rodom z Ameriky, tým cieľom je poslaný k nám, aby dozeral a v istom ohľade podporoval to podujatie krajiny našej uhorskej, ktorého podujatia cieľ je, aby do poriadku prišli naše peňažité záležitosti. Po nešťastnej vojne nie len ľudia ochoreli na duši a na tele, ale aj peniaze. Od

dokončenia vojny padala ich cena vždy. Dnes za tolko peňazí kupujeme jedno číslo novín, ako pred vojnou sme jeden dom kupiť mohli. Následkom padania hodnoty peňazí i drahota rastie. Národy veľké a bohaté dajú nám pôžičku, ale žiadajú, aby sme múdre a sporive šafárilí s nimi, a na to má dozerať a radou dobrou slúžiť hlavný komisár v takýchto veciach zbehlý a zkusený J. Smith.

HOSPODÁRSTVO

Vetrovým vajciam prekaziť. Častejšie stáva sa, že sliepky síce nesú, ale že ich vajcia škrupiny nemajú, ktorý neobyčajný plod meno „vetrových vajec“ nosí. Chorobný tento stav sliepky pochodí zo dvoch príčin: alebo z pribujného kŕmenia, alebo z tak častého nesenia, že telo sliepky už vytrvilo všetko vápno, ktoré k založeniu škrupiny potrebuje. V prvom páde vyhojíme sliepku, keď ju na chudobnejší krm chytíme, ku ktorému sme trochu sadze pridali. V druhom ale páde treba sliepku dobre krmíť, a jej žrádlu primiešať suchých potlčených škrupín z vajec, s troškou popola, aby nedostatok vápna v sliepkinom tele bol vynahradený.

Sadenie zemiakov (krumple) v jaseň. Keď na počiatku leta staré obilie sa mína, pri citlivom nedostatku chleba výbornú pomoc dávajú včasné nové zemiaky, o ktoré ale postarať sa treba už rokom pred tým, a síce takto; V auguste (alebo v septembri) vysadíme celé zemiaky známym spôsobom, ale raz hlbšie a trochu redšie, než pri obyčajnom sadení na jar. Zemiaky poschodia čase v jaseň, a jich vňať hodne odrastie. Na podzim, keď už mrazy počínajú strašiť, zakryjeme celý, zemiakmi zasadený kus zeme slamou, suchým listím, pazderím atd., aby zemiaky nepomrzly, lebo na tom nič nezáleží, či vňať zostane, alebo vymrzne. Keď potom na jar oteplilo sa, odhrabeme stlanivo, a odrastajúce korene zemiakov okopeme, nuž v krátkom čase už zrelé zemiaky mať budeme. Včasné druhy (fajty), týmto spôsobom v zahrade vysadené, už o Jáne dozrejú, iné druhy 2—3 týždne pozdejšie.

O zimnom kŕmení dobytká. Velmi škodlivá chyba v hospodárstvach našich je, že neznáme zimný krm pre dobytok tým spôsobom rozdeliť, aby sme z neho najväčší osoh mať mohli. Kŕmíme len tak „do sveta“ hneď na podzim a náš dobytok práve potom hladuje, keď by najlepšie kŕmenie potreboval. Odporúčame teda gazdom našim, aby pri zimnom kŕmení nasledujúcim spôsobom pokračovali: Hnedky v jaseň treba podeliť, seno a otavu na dve časti. tak aby sme lepší krm na osobitnom mieste odložili. Na počiatku zimy držíme dobytok na chatrnom krme, dávajúc mu sečku s prídavkom trošky horšieho sena, lebo že dobytok v zime najviac odpočívá, nepotrebuje ani tak záživného krmu. Čím ale ďalej nakloňuje sa beh roku k jari, tým lepšie treba dobytok kŕmiť, aby jak

ľahúny (ľahzné hovädá: voly, kone), tak i otelené kravy zosilnely; pred samými ale jarnými prácami dajme statku čo najlepšie seno. Ak vôbec musíme utiahnuť dobytku niečo krmu, nech sa to stane z počiatku zimy, aby sme na jar hovädá, keď pracovať majú, pre ich slabosť drúkom pohýnať nemuseli.

Halúzky na presádzaných stromkoch. Mnohi z gazdov našich, ovocné zahrady svoje dosť bedlive opatrujúcich, v čas sadenia mladých stromkov sa tej chyby dopúšťajú, že jim urežú na vrchu všetky halúzky, aby vraj bezpečnejšie ujať sa mohli. Zkúsenosť ale učí, že práve tak celkom „oholené“ stromky zahynú. Prečo? preto, že každá rastlina vôbec, a tak i mladý stromček, výživu svoju dostáva nie len zo zeme koreňmi, ale i svojim listím z povetria. Keď tedy mladý stromček nemá líšťa, zostanú i korene pre chybujúcu výživu slabé a vyhnú. V čas presádzania treba tedy jednu halúzku nechať celkom nedotknutú, aby svoje listky vyhnať mohla, ostatné halúzky pravidelne skrátiť sa môžu.

Aby šalát nevystrielal. Všetky druhy (fajty) šalátu, keď stoja na takom mieste zahrady, ktoré je celý den na úslni, skôr-neskôr vystrielajú, t. j. z prostredku hlávky vyženú steblo semänné, čím je už hlávka pre kuchyňu ztratená. Tomuto vystrielaniu prekaziť možno, keď šalát pod hlávkou do polovice koreňa prerežeme, nuž bude mať síce dosť potravy, ale vyhnanie do semäna opozdí sa od 10 do 15 dní.

VNIKNUL SOM DO KUCHYNÔČKY . . .

Vniknul som do kuchynôčky
Zapáľil si do fajčky . . .
To jest, že sa mi len chcelo,
Lenže mi v nej už horelo.

Vo fajke dosť bolo ohňa,
Ani to nefahalo mňa!
Šiel som, bo sa mi tak zdalo,
Že tam pekné dievča stalo.

Oheň práve zakladala,
Valra len tak blinkotala;
Ale tie jej oči krásné
Boly nad ten plameň jasné.

Oči na mňa obrátila,
Azda ma i okúzlila!
Vo fajke mi razom zhaslo,
Srdce sa mi razom zažlo.

PETŐFI prel. K. HRDLIČKA

Jež obecný.

Medzi málo známych, alebo lepšie povedano zaznaných pomocníkov života hospodárskeho, patrí nepochybne jež obecný (*Erinaceus europaeus*, sündisznó). Toto zvieratko, jako už latinsko-vedecký názov jeho (*europaeus*) dokazuje, nachodí sa vo všetkých krajinách europejských, až na končiny mierneho pásma sveta ; telo má 20—28 ctm. dlhé a 12 ctm. vysoké, pysk má končitý, svini veľmi podobný, uši krátke a okruhlé, srstnaté nohy sú čierne, na 5 pazúrov rozdelené, chvost veľmi krátky. Najviac ale v oči padá na ježovi vrchná čiastka jeho tela. Spodný krk a podbrušina sú žlto-brunastou srstou pokryté, na chrbte ale a po bokoch tela má toto zvieratko na 2 ctm. dlhé, brunasto čierne, ku koncom biele a veľmi ostré pichláče, trňovým podobné. Párkovanie stáva sa behom apríla a mája ; po 6 týždňoch vrhne potom samička 3—8 takmer docela holých ježíkov, ktoré ale v krátkom čase dostanú na chrbte biele a mäkké, 1 ctm. dlhé pichliače, a tak obrastú do zimy, čo do velikosti tela polovičnej, o ktorej dobe ale svoju srst už úplne majú.

Ježi zdržujú sa najradšej medzi hustým trním na medzách a medzi plotmi, zriedkave i vo stodolách, pri stajniach a vo dierach starých zrúcanín. Kdekoľvek spravil si jež svoj brloh, tam leží vo dne pokojne, keď ale tichá noc rozprestrela sa na zemi, vtedy vybere sa jež i mladé jeho. aby hľadaly svoje žrádlo. Behom celej noci zbiera tedy trebas jaký hmyz, červíkov, slimákov, myši a žaby. Ale ani hadovi neodpustí, pochyť ho za hlavu, zožere ho, ostatok ale nechá ležať. Všakového žrádla tohoto jež spotrebuje v noci skoro nepochopiteľne mnoho, čo tedy svedčí za veľkú užitočnosť zvieratka tohoto pre hospodárstvo. Pravda je síce, že tu i tam opadané hrušky a jablčká stroví, ale túto chatrnú krádež hospodársku dopraje mu iste každý, kto pováži tie veľké služby, ktoré v nočných polovačkách svojich hospodárstvu preukazuje. V prípade dajakého nebezpečenstva skrúti sa do podoby gule, na všetky strany pichľavej, tak že ani pes, ani trebas ktoré iné zviera, ale ani ruka ľudská bez úrazu dotknúť sa ho nemôže. V tomto skrútenom stave tak dlho trvá, až by domnelé nebezpečenstvo prestalo. Môžeš ho, jako chceš palicom mlátiť, nohou kopať, alebo trebas jako trizniť, on zostane skrutený. Iba keď mu chladnej vody nalejeme tam, kde spodná, srstnatá čiastka ku hlave prilieha, nuž rozkrúti sa pokojne.

Na podzím býva jež veľmi vypasený. Z tej príčiny, že jež i hlavu hadovú zožere, myslel dávnejší svet, že ježovi vôbec nijaký jed neuškodí ; novší prirodopis ale dosvedčil, že trebas jež i jedo-

vatých hadov bez škody zožere, ktoré jedy sú pre človeka i všetky zvieratá smrteľné: on preca iné druhy jedu nevydrží. Mnohé rodiny hospodárske držia ježa v dome, aby myši a všakovy hmyz kváril, čo on veľmi ochotne koná. Menovite ohavné stonohy, ktoré často ani otravou, ani iným spôsobom v dome vyhubiť sa nedajú, on vykynoží za pár dní do jednej, a tak vôbec hospodárstvu, či v poli, či doma, veľmi dôležité služby koná. Všetci rozumnejší ľudia mali by tedy k tomu pracovať, aby chlapcov zdržali od prenasledovania týchto užitočných, nikomu škodu nezádávajúcich, nikoho neurážajúcich živočíchov. Pokoj tedy mladým a starým ježom. L—d.

Papagáj a havran.

Papagáj a havran našli sa v jednej klietke zavretí. Papagáj sa naľakal špatného spoločníka a nevoľne takto hovoril: „Aká odporná spoločnosť! Jeho pohľad a jeho chovanie sa, aké sú ošklivé! O havrane, keby medzi mnou a tebou bol priester, ako medzi východom, a západom! Kto ťa ráno vidí, tomu sa stane krása rána nocou. S tebou začne nešťastný den. Špatný len ku špatným patrí, ale kdeže by si našiel druhého takého, ako si ty?“

A ako papagájovi havranová, tak bola havranovi papagájová spoločnosť. Otiera pazúry, žaluje sa na svoj los a žiada si, aby sa v svojej vážnosti mohol prechádzať so seba rovnými po mure zahrady. „Dobrotivé nebo, čo že som spáchal, že si ma za spoločníka tohoto nešťachetného, tohoto blázna vyhládalo? Keby jeho obraz na stenu bol namaľovaný, odletel by som preč, keby bol v ráji, zaletel by som do pekla; jednomu duchovnému mužovi, havranovi, ohanebný trest, ktorý ho s papagájmi, klebetníkmi a a lotrami dá spolu.“

Takto každý vysokomyslní len seba drží za voľačo a ohovára, ponižuje tých, s ktorými tu spolu trvať musí.

ŽARTY

Učiteľ: Kolko zubov má človek?

Žiak: Plné ústa!

Učiteľ: Miško povedz mi, kedy sa najlepšie oberá ovocie?

Miško: Keď je česov (hájnikov) pes uviazaný.

Stojí hájnik (čejs) pred služným (szolgabíró), ktorý ho hreší, že povinnosť svojú zanedbal, keď aj sám na zajace strieľal, keď on mal príklad dať, že lovecký zákon zachováva. Služný mu na oči namätával, že veď aj prísahu složil, že nebude na divinu strieľať. Odpovie hájnik: Ja som iba na kačice složil prísahu. (Myslel teda, že zajace môže smele strieľať.)

Veselým jarmočníkom predložil hostinský husacinu, ako podošvu tvrdú. Jeden z nich osloví ho: „Ej kmotre! Ale to ste nám dali voliačo staré husisko!“ „A po čom že to poznáte?“ „Po zuboch“ doloží hosť. „Nuž veď hus nemá zubov.“ „Ale ja ich mám a na vašej husacine — trápim.“

— Janko, dajže pozor! — hovorí pán učiteľ. — Keby tvoja matka mala 6 sliepok a každá by zniesla cez den vajce, kolko by jich bolo do týždňa?

— Prosím ponížene — odvetí Janko — naše sliepky nenesú každý den.

Jedného žartovného puškára (polovník) oslovil pán farár, aby mu poslal zajaca. „Velmi vd'ačne“, odpovie puškár. Na druhý den jeden človek ustanoví sa vo farskom urade, priklonil sa úctive a spýtal sa, že v akej záležitosti ho dal pán farár volať, lebo puškár mu povedal, že by sa s ním chcel pán farár shovárať. „A ako sa vy zoviete?“ spýtal sa ho pán farár. Odpoveď znela: „Moje meno je Zajac.“

Mladého Janka uhostili v priateľskom dome haluškami. Po vybavenom obede spytuje sa ho gazdina: Nuž Janko, či ti chutily

naše halušky ? či byly tak dobré, ako u vás ? — Janko odpovie: Dobré byly, ale u nás bolo ich viac.

Prišiel pán kmotor ku pani kmotre krčmárke a hovoril:
— Pani kmotra, prišiel som zaplatiť, čo som u vás na borg vzal; nože sa porátajme.

— Dajti mi Bože ! ľahký račún — odpovie krčmárka. — Päť a päť je deväť, to nepustí.

— Ej pani kmotra, ale dobre viete rátať !

— Však som zato učiteľová dcéra.

K štiavnickému banníkovi prišiel sused, jeho dobrý a vzácny priateľ, v nedeľu po poludni na besedu. Keď sa shovárali vošiel do izby banníkov syn, asi štrnásť ročný chalan, len tak nie svia- točne oblečený. Tu sa obráti k nemu otec s výčitkou :

„Náco, a prečo si si neobliekol ten nový lajbík ?“

„A ktorý ?“ pýtal sa Náco.

„Nuž ten pikétový.“

„A kdeže ho mám ?“

„Somár, ale budeš mať.“

PIESEŇ ĽUDOVÁ.

*Spievaj si slávičku, v zelenom hájička,
I ja si zaspievam, idúc na trávičku.*

*Ústa mi spievajú, oči sa mi smejú;
Ale od srdiečku slzy sa mi lejú.*

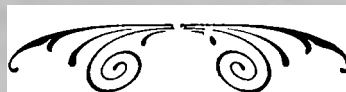
*Orie šuhaj, orie, uhor preoráva,
A' švarné dievčatko vody mu podáva;
Napi sa šuhajčok tej studenej vody,
Dá Pán Bôh, na jeseň že budeme svoji.*

HÁDKY

1. Kde neprší nikdy dva dni jeden za druhým ?
Všade, lebo medzi jedným a druhým je noc.
2. Prečo obzre sa každý človek, keď dakto zahvizdne zanim ?
Preto že nemá oči na zadku hlavy.
3. Prečo gazdinka cedí mlieko ?
Lebo sa nedať umiť.
4. Čo prejde suchou nohou cez najširší potok ?
Hlas ľudský.
5. Osem skáče, štyri kláče, dva tlkáče, dva mrdmdrdáče ?
Barani trkajúci sa; nohy, rohy, čela, chvosty.
6. Matka ma zrodila, a ja zrodím matku ?
Lad.
7. Ktorý živočích je najsilnejší ?
Slimák, lebo svoj dom na chrbte nosí.
8. V akom srdci mäsiari nikdy krve nenašli ?
V srdci zvonovom.
9. Vo mne tma a z vonku svetlo,
Z vonku zima, vo mne teplo :
Z vonku teplo, vo mne mráz :
Pomenuj ma niekdo z vás ?
Pivnica.
10. Ktorý živočích slove najzáctnejšie ?
Bliha, krev ľudskú.
11. Kedy je trinácty hosť pri stole skutočne nebezpečný ?
Keď je iba pre 12-tych navarený.
12. Kde stojí pastier, keď na kravy trúbi ?
Za trúbou.
13. Čo býva v mäkom chlebe najtvrdšie ?
Nôž, ktorým sa krája.
14. Čo má žobrák na zadku, a kráľ na predku ?
Literu "k".
15. Kedy je človek bez hlavy doma ?
Keď von oblokom vyzera.
16. Ktorá Anna z neba spadla ?
Manna.

17. Prečo biele ovce viac žerú, ako čierne ?
 Preto, že jich je viac.
 18. Na ktorom boku má kôň viac srsti ?
 Na ktorom mu hrieva visí.
 19. Za päť rokov koľko spraví vrabec krokov ?
 Ani jeden, lebo skáče.
 20. Čo má rak na predku, a tchor na zadku ?
 Literu „r“.

Babylon.

Ako je všetko na tomto svete márnosti poddané, toho dôkazom je, že nie len jedloltlivci umrú, nie len jednotlivé domy sa srútia, ale celé národy a velmestá zahynú.

Svetochytné velmesto bolo pri rieke Eufrat ležiace mesto Babylon, ako hlavné mesto veľkého a slávneho mocnárstva babylonského. Založila toto mesto kráľovná Semiramis okolo 2000-tého roku pred narodením Krista Pána. Bolo toto mesto ohradené múrom z tehál vystavenom, ktorého vzdialka učinila 66 kilometrov a tak široký bol tento múr, že na vrchu 6 kočov mohli popri jednoduchom poháňať. Môžeme si myslieť, koľko robotných rúk bolo potrebné, aby tie tehly spravily a koľko pecí, aby ich vypálily. V Babylone nashromazdili ohromné bohatstvá. Vystaveli na prostredku mesta túrňu vysokú so zlatom a striebrom naplnenú. Na najvyššom poschodí túrni bola pripravená zlatá postel a nazdali sa, že v tej posteli tak vysoko spáva ich boh. Svetochytné boly tie zahrady, ktoré v tomto meste na stĺpoch dala vystaviť kráľovná Semiramis, o nej národ to držal, že nezomrela, ale v podobe holuba uletela. Kráľovia babylonskí o to stáli, aby moc svojú čím väčšej rozšírili a čím viacej malých národov dostali pod svoju moc. Za dlhý čas aj židovskú krajinu opanovali. Prednejších mužov a pozdejšie aj pospolitý národ do mesta Babylon a okolia jeho odohnali z ich vlasti. To bolo to babylonské zajatie, ktoré starý zákon tak často spomína, o ktorom hovorí aj tá pieseň duchovná v Tranosciuse našom: „Pri vodách tvých, o Babylon!“

Keď perský kráľ Kyros v roku 538-ho zaujal mesto Babylon, osvobodil tam zajatých Židov a dovolil im, aby sa do krajiny svojej navrátili.

Mesto to slávne a veľiké hynulo a hynulo, až potom o pár sto rokov cele zahynúlo.

Povrchný pozorovateľ by to povedal, že nepriateľské vojská zahubili a znivočili toto svetochybné veľmesto, ale ak dôkladnejšie hľadáme príčinu, tak vidíme, že vnútorná hniloba položila základ zahynutia. Ohromné bohatstvo nashromaždili v tomto meste, ľudia počali zaháľať a potom pýcha a nesmierná namyslenosť a vysokomyslnosť opanovala duše ľudské a ľudia nepripravovali sa k tým zlým časom, keď potom nešťastie prišlo, smietlo ich, do večného mora márnosti.

Sz.

Cisár a krčmár.

Za časov panovania cisára Ferdinanda (bol uhorským kráľom pod menom Ferdinand V.) bol jeden hostinec vo Viedni, ktorý hostinec mal podľa tehďajšieho zvyku meno „Lam“ (hostinec k ovci). Tohoto hostinca majiteľom a spolu vysluhujúcim krčmárom bol jeden malého zrostu tučný človečik, ktorého obecnosť nazvalo posmešne Lamplom (malá ovečka) a bol známy temer v celej Viedni rovne vo vyšších a nižších vrstvách obyvateľstva. Bol človekom uprimným a pravdomlúvnym, čo sa mnohým nepáčilo. Jeho vtipy a poznámky kolovali medzi obecnosťou a prišli často aj k zastupiteľom najvyšších úradov.

V hostinci jeho susedovali veľmi často gazdovia a remeselníci z Uhorska a zvláštne tí, ktorí s istou prosbou chceli predstúpiť k cisárovi.

Raz z jednej bohatej švábskej dediny banátskej prišiel zámožnejší gazda do Viedni, aby tam predniesť mohol cisárovi tú veľkú krivdu, ktorá sa mu stála a proti ktorej darmo hľadal odpomoc, nikde „pravdu“ nenašiel. Kvartiel si v hostinci „Lam“ najal. Nerád sa s nikým do reči púšťal. Potrvalo pár dní, pokiaľ si vymohol „audienciu“, t. j. dovolenie, že môže ísť na výsluch k cisárovi.

Majiteľ hostinca, ktorého posmešne Lampl-om menovali, bol veľmi zvedavý, že prečo prišiel ten švábsky gazda do Viedni a čo tu hľadá? Keď gazda na druhý den mal

isť pred cisára, večer povedal krčmárovi, že v akej záležitosti ide k cisárovi. Keď už všetko vyrozprával, poľapkal mu plecيا krčmár Lampl a to povedal: „Milý človeče, škoda tej dlhej cesty, ktorú ste vykonali — tu veru a zvláštne u cisára darmo hľadáte pravdu. Cisár vás prijme veľmi laskave — nezľaknite sa ho, on vám rozkáže, abyste mu všetko do podrobnosti vyrozprávali, potom vám povie: „Milý môj, chojte spokojne domov, ja záležitosť vašu dám vyšetriť. Boh s vami“. To povie a verte mi, nič sa nestane tak, ako si to vy žiadate. Cisár na vašu záležitosť ani nepomyslí. Všetko bude pri starom. Škoda tej dlhej cesty, tých trov a toho ustávania. Ja keby som vám bol, ani by som nešiel k cisárovi!“

Gazda šiel pred cisára. Cisár ho laskave prijal, vypočúval a naposledy povedal: „Milý človeče, chojte spokojne domov, ja záležitosť vašu dám vyšetriť, Boh s vami.“ Gazda sa veľmi pokorne poklonil a v sebe nevdojak mrmle: „Ach veď mi aj Lampl to povedal“. Cisár počuje tieto slová, rozkáže gazdovi odchádzajúcemu, aby sa vrátil a spýta sa ho namrzenie: „Čo ti to povedal ten Lampl“. Gazda odpovedal: „Ach vaša Jasnosť, Lampl mi povedal, že mi všetko sľúbiť budete, ale nič nevykonáte“. Načo cisár odpovedal: „Choj človeče a povedz tomu darobákovi, že teraz neučiním tak, ako on prorokoval, ale splním vôľu tvoju“. A tak sa aj stálo.

Sz.

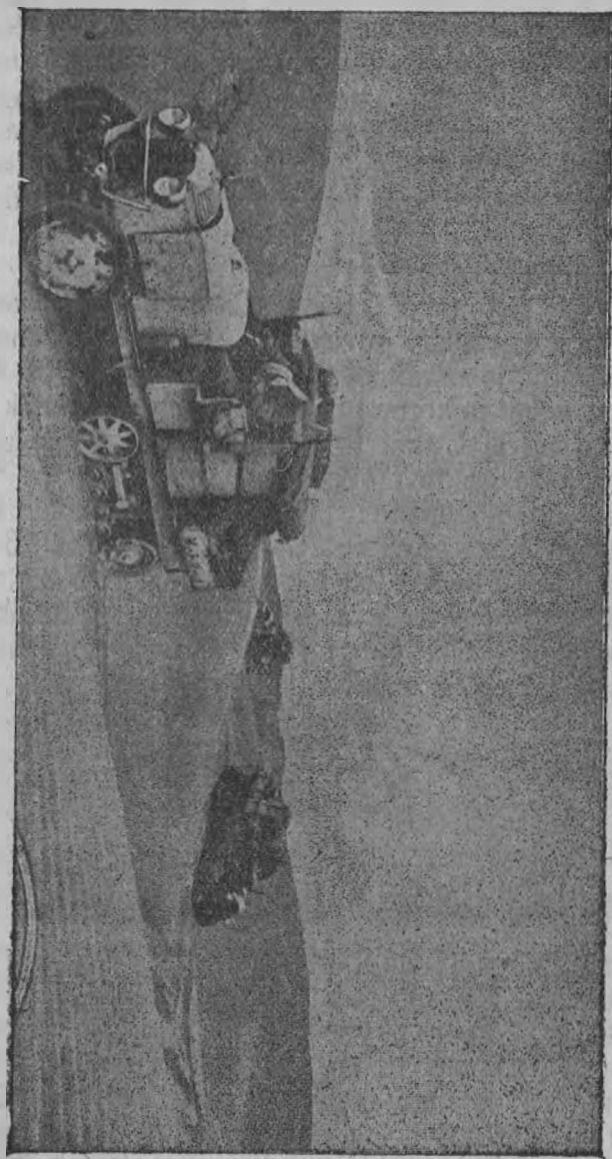
Na automobile cez najväčšú púšť tohoto sveta.

Najväčšia púšť na tomto svete leží v Afrike a Saharou ju menujeme. Na tejto púšti len kde-tu, kde-tam je úrodný ostrovik, ktoré ostrovíky oázmi menuju. Na tejto obrovskej púšti nerastie strom, ani žiadna bylina. Dosiaľ ani na koni, ani kočom nemohol prejsť človek. Obyčajne sdružili sa viacej kupci a na velbludoch (ľavách) cestovali a prenášali svoj tovar. Velblud je to jediné zviera, ktoré vydrží viacej dňovu cestu bez napájania. Toto zviera je to, ktoré divným spôsobom predtuší, keď sa ten strašný ví-

chor, ktorý sámumom menujú, približuje; lebo človek i zviera ťažko zápasia s týmto víchrom, ktorý s drobným vychyteným pieskom človeka i zviera zadusí.

Obraz náš predstavuje tú udalosť, keď smelí cesto-

((Na automobile cez najväčšú púšť tohoľto sveta.))

vatelia odhodlali sa na automobile precestovať túto púšť, čo sa im aj pošťastilo.

Osožný liek.

Jano Sliva bol drevorubárom. Bárs veľmi chudobný bol, preto ho ale všade radi mali, lebo bol usilovný, pokorný a úctivý človek. S jeho chudobou bol on spokojný. Len preto trpel veľa, že mal hrozne planú ženu. Bože chráň, žeby bol kedy doma zostal bez zárobku.

Zarobil on veľa, preto ale otrhaný a bosý chodil, lebo jeho žena to všetko vopred stroviť stačila. Stalo sa raz, že Sliva nemohol si najst robotu. Deň po deň bez toho, žeby si bol robotu našiel, doma sa musel pridržat a počúvať, ako ho žena laje.

Raz, keď išiel s placu domov, bez toho, žeby si bol dakde robotu našiel, idúc popri apatieke, oželený sadol si pred apatieku na schodíky a tam s opustenou hlavou zamyslene sedel. Apatekár keď zazrel Jana, ktorého dobre poznal, lebo aj jeho drevo on zvykával píliť, spýta sa ho, že prečo je taký smutný, či je ažda chorý? Chorý, chorý, odpovie Jano, vy ale pane proti mojej chorobe lieku nemáte. No, nie je to tak Jano, mám ja lieky všakové, len povedz, čo ťa bolí. Nič ma nebolí pane, ale vám len poviem, prečo som taký zahútaný. Mám hrozne planú ženu, vadí sa na mňa a laje ma, keď som doma a tento domáci nepokoj je príčina mojej biedy. A ako som povedal, Vy proti mojej chorobe lieku nemáte.

Horkô ni Jano, iba poď dnu, dám ti ja liek, myslím, že pomôže tvojej biede. Keď už boli v lekárni, prikročí apatekár k Janovi a ako len vládol, capil ho za ucho. A potom aj druhýraz. No Jano, keď prídeš domov, a bude ti tvoja žena grobianiť, daj jej z tohoto lieku jedon, a ak bude potreba, aj druhý.

Jano ako fakla zapálený, tiahol domov. Sotva doma dverce za sebou zatvorí, žena ako zlostný čert na Jana. Ty darobník, prišiel si domov sa nažrať a potom mi tu hlivieť, ty taký a taký! Jano príde ku žene, rozkrutí ruku a capí ju za ucho tak, že omračená na zem spadla. Keď sa hor posbierala, Jano už s druhým liekom bol prichystaný, ale žena pre Boha ho prosila, aby ju viac neuderil. Sľúbila mu, že už nebude viac naňho zlostná.

O pár dní Jano šiel k apatekárovi a vľúdnu tvárou sa mu poďakoval za liek, ktorý jemu veľmi osožný bol.

Ale pane dali ste mi veľa z toho lieku, ja som z neho len polovicu upotrebil, a druhú polovicu s poďakovaním som vám nazpät doniesol. V tom plesk — a apatekár aj na tretí deň s poviazaným lícom vysluhoval kupcov.

K.

Otcovi v ústrety.

— Poveš, podľa Mickievicza. —

Istý kupec tam z druhej strany Tatier šiel po tovar do veľkého mesta. Povedal, v ktorý deň sa vráti, tedy ho jeho tri detičky šly vyčakávať, dve dievčatká a prostrední bol chlapček. Už sa jim veľmi žiadalo vidieť otca. Bude že to za radostné objatie! Najhoršie jim bývalo bez neho večer, keď sa s nými ináčej zvykol zabávať, rozprávajúc jim o všelijakých zvieratoch, národoch a príbehoch a niekdy aj o veľmi smiešnych veciach. Matka jim dovolila, aby šly za mesto proti otcovi, ale nie ďalej, ako tam pod kríž na jednom pahorku stojací, polhodiny vzdiale. Idú, idú čerstvým krokom, poskakujúc, štebotajúc, až príjdu ta, kde sa skrúca cesta okolo hája. Tu je už aj kríž a za ním mladá smrečina, a za smrečinou húšťa, samá tma. Neďaleko od kríža si posadajú, a začnú spomínať, čo komu „tata“ donesie. Najmladšia — Marienka — si pevne uverila, že jej tata veľikú pannu donesie; Jožko sa teší na divotvorné mušle a Helenka na divnej krásy kvetiny do kvetárov, také, ešte nikto v jich kraji nemá. Ale jim bolo dákosi dlho sedieť, „poďme vraj ešte trochu ďalej. Šly, šly, až zašly aj veľmi ďaleko proti príkazu matkinmu, a octlí sa v širej hore. Ani nezvedeli, iba keď už mrkať počínalo, a tu otca ešte nič. Tu zrazu úzkosť veľiká sklúčila srdiečka jejich, až aj za otcom smutne nariekať začaly, že nejde, že ak sa mu dačo stalo, a že kde sa pohnú, ako zajdú domov!

„Kľaknime si tuto a pomodlime sa Pánu Bohu za nášho tatu“, riekla najstaršia. Pomodlily sa: „Pane Bože náš, navráť nám tatu, dobrého tatu, ach navráť, budeme si ho poslúchať, nášho tatu navráť nám, sláva budiž Bohu Otcu i Sygu i Duchu Svätému Amen.“ To opakovali viac ráz. Krátka, prostučká modlitba, ale dobrá, lebo išla z úprimného srdca. Mešiačik už svietil jakoby s úľubou na

tieto dobré deti, a jemný vetrík ovieval jich tváričky, strachom o seba i o otca rozhorúčené. Zas len opakovali: „navráť nám tatu, navráť nám tátu!“ a v tom začuly dákysi šuchot za chrptom, tam v húšľave. Cele naľakané vyskočia, obzerajú sa, ale keď nič nespozorovali, utíšili sa, lebo že to vraj dáky noční vták ztrepotal kriedlami pomedzi húšľ. Hned na to zase sa triasly úbožatá, a len teraz videly, že matku neposlúchnuť nenie dobre, ale im to ani z ďaleka nenapadlo, žeby sa otec nemal dnes navrátiť.

Hodnú chvíľu ešte tak posedely, a hľa! už začuly hrkotanie vozu, a známy cvengot spiežovcov. „Tata ide, tata ide!“ kričiac rozbehly sa vopred, tak, že Marienka úbožatko aj spadla, ale v radosti ani necítila, že si kolienko zkrvavila.

Ale hľa! ratujte! — tam z tmavej húšľavy vyskočilo šesť zakuklených chlapov, s krikom „stoj!“ Jeden z nich chytá kone za úzde, druhý trhá pohoniča, tretí a štvrtý sa už naľahujú s kupcom, ktorý sa zúfale brániť počína. Pohonič je už na zemi, a otec je tak stisnutý od tých dvoch, že sa ani hnuť nemôže. Ostatní berú z voza tovar, aby ho planým ľudom, ukryvačom zbojníckym za pol ceny predať mohli. V tom ale vyskočí z húšľavy ešte jeden chlap, tiež zbojník a vodca ostatných, a tento natiahnuť kohútik na flinte mieri a obrovským hlasom na tých zbojníkov zareve: „Pustíš ho! hneď ňa prestrelím, ako psa, ak neposlúhneš!“ Zbojníci nevedeli, čo sa jejich vodcovi robí, ale ho poslúchli a nechali všetko tak s mrzutosťou a dudraním a ztratili sa v húšľave. Ako sa ďalej vodca osloboditeľ so zbojníkmi sebe podriadenými shováral, to nevieme.

Deti však, úbohé, strachom a úzkosťou temer pomdleté, ktoré sa na toto všetko pri mesiačku dívaly, tie deti si už pritíska otec ku srdcu. Dlho nemohol ani on, ani deti nemohly slova vypovedať. Ó tej lásky, ako tesno túlia sa k nemu! Nie, nepustia si ho viacej! Pohonič ženie kone, čo jim sila stačí, aby len čím skorej domov došli. Ale je ani nebolo treba duriť, lebo splašené súc, trebas ustáť, samy sa ponáhľaly. Už hrkoce voz cez ulice mesta, už zastáli pred vlastným domom. Milý Bože! Bolo tu otázok, divoty, hrôzy, keď sa matka i domáci všetkého toho dopočuli. Ledva sa utíšili v prekonaní citom strachom i radosťou nad vyviaznutím z tej hrôzy. Matka už i tak bola celá bez seba nad deťmi, ktoré sa nevracaly, a už bola proti nim posla vypravila, ktorého ale nikde nestretli, patrno, že musel byť dáky omyl. Velebili Boha milostivého za ochranu, posadali si ku večeri, a otec rozprával ešte raz všetko od kraja.

Kto je to ale tam pod oblokom? Dákysi chlap v kepeni zakrútený, majúc klobúk hlboko do tváři vtisnutý, díva sa na šťastnú rodinu, ktorého ale nikto z izby nespozoroval.

Ráno našiel kupec pod sklepnými dvermi zaseknutý list. Najprv sa ho zľaknul, že čo to môže byť, ale potom pri čítaní jeho zvolal: „Ja šťastný otec!“ a ku matke: „Vieš, kto ma včera ochránil? Počuj!“ Otec číta list:

„Vzáctny Pane! Divno Vám je, že Vás zbojník z rúk zbojníckych vyslobodil. Usrekli sme sa — obrať Vás a v prípade potreby aj zabiť. Že ste sa ale šťastne domov navrátil, to máte len Vaším deťom, Vaším milým, hodným deťom čo ďakovať. Skrytým súc v húšťave, počul som jejich vrúcnu modlitbu „za šťastný návrat tatu“. Najprv som sa smial, potom sa ale zmocnila mojej duše úzkosť, lebo aj ja mám malého synka. Už som chcel pribehnúť k Vaším deťom, a polaskať ich, ale by sa boly poľakaly mňa, zbojníka. Umienil som si hneď, že sa Vám nič zlého nesmie stať. Modlitba Vašich deťí Vás ochránila, povedzte jim to, ale aj to, že ma ony od blúdnej cesty odvrátily, lebo od dnešnieho dňa zbojnícky chlieb zanehávam, a v dialnych krajoch chcem činiť pokánia. Azdaj sa milosrdný Bôh smiluje nado mnou kajúcim lotrom. Modlite sa za mňa i s deťmi svojími a odpustíte mi hrozný úmysel, za to Vás prosím srdečne ja
Obrátený zbojník“.

Čo sa dialo v duši rodičov i dietok, to nemožno opísať; najlepšie urobíme, keď to ponecháme domyslu čitateľa.

Pomáhaj v pravý čas.

Chudobný človek, ktorý mal smluvu s pekárom odnášať isté množstvo chlebov kupcovi do susednej obce, naložil na svojho somárika hodný kôš plný pečnou chleba, aby ho dopravil kupcovi. Šiel s nim i jeho pes. Tak kráčali pomaly všetci traja.

Bol horúci, letný deň; cesta viedla cez horu a v chládka stromov sa dosť príjemne cestovalo. Ale hora nebola príliš veľká, skoro došli na kraj. A poneváč slnce dobre pražilo a chládok mal prestať, gazda si chcel ešte trochu pohoveť v chládku stromu na kraji hory. Zastavil somára, ľahnúť si a unávený i hneď aj zaspal.

Somár použil príležitosť a začal sa pásť na lúke, ktorá siahala až ku hore. Pes, už dobre vyhladnutý šiel za ním a hovoril k nemu:

„Priateľku, nahni sa trošku, aby som si mohol vziať kúsok chleba z kôša, ktorý máš na chrbte, lebo už hladom umieram.“

To nie, drahý môj; počkaj, keď sa gazda prebudí, i tak dostaneš svoju porciu. A daj mi pokoj, nechaj ma pásť sa“, odvetil somár.

Tu zrazu sa objaví vlk na kraji hory a mieri rovno na somára. Somár zbadajúc vlka, volá na psa: „Priateľu, poď mi na pomoc, vlk ma chce roztrhať!“

„Počkaj, kým sa gazda zobudí, ten ti i tak priskočí ku pomoci. Ale vidíš, že sa prv sám musím hľadeť ratovať z nebezpečenstva“, odpovedal pes a ušiel preč.

Vlk sa vrhnúť na somára a roztrhal ho.

M.

Kráľovský súd.

Kráľ zvierat, statný lev zasadnúť k súdu, aby súdil rozopre poddaných svojich a prisľúžil spravodlnosť ukrivdeným. Prisediaci sudcovia boli medveď a vlk.

Prichádzaly rozličné zvieratá so svojimi žalobami a obranami a súd vynášal svoje výroky. Prišla i jedna matka ovca a úpenlivo žalovala: „Slávny môj pane a kráľu, tejto noci sa vlámali vlk do ovčince, uchytil a roztrhal moje nevinné jahniatko a tak zničil všetko moje potešenie. Prosím ťa, prisľuž mi spravodlnosť a potrestať vinníka.“

Na to sa vlk hneď ozval, prv než by kráľ len k slovu bol mohol prísť a hovoril veľmi rýchle: „Ja som to nebol, veď akože by som to bol mohol vykonať, oboriť sa na také nevinné a bezbranné stvorenie. Kto to bol v stave vykonať, ten nezaslúži iného, než aby aj on práve tak bol roztrhaný.“

Lev hľadel na neho a z jeho posunkov, z rýchlosti jeho reči, z tej príliš veľkej horlivosti, ktorou sa bránil, ako i z ťahov jeho tváre, ktoré sa vždy menili, poznal, že je vlk vinníkom. Preto sa obrátil k medveďovi a hovoril: „Medveď, vykonaj súd na nepravom sudcovi a preveď výrok, ktorý sám nad sebou vyniesol.“ Medveď sa oboril na vlka a roztrhal ho.

M:

Orol a vlk.

Orol si spravil hniezdo na výklenku vysokého brala na jednom vrchu. Ale tam v blízkosti bola i jedna dosť priestranná diera a v tej si zase vlk založil svoj brloh. I orol i vlk si mysleli, že tu najlepšie bude, keď sa priateľsky pokonajú medzi sebou. Myšlienky ich staly sa skutkom. Prísahou sa zaviazali jeden druhému, že večné priateľstvo bude medzi nimi a že jeden druhému ani osobne, ani na členoch ich rodu žiadnej krivdy a žiadneho ublíženia neučinia.

Bolo to na jar, keď sa celá príroda otvárala a všetko sa tislo na slobodu. Cez jar a cez leto až do pôzdnej jasene všetko išlo dobre a hladko. Orol každodenne našiel svoju korisť, tu sliepocku, kuriatko, tu húsatko, tam zajáčka a mnoho iného, tak že nikdy nebolo nedostatku. I vlkovi sa dobre viedlo, veď ovce, jahňatá boli na paši a tu sa i vzdor stráži pastierov a psov dalo niečo uloviť a aj hora sama poskytla tu srnku, tu zajaca, alebo niečo iné.

Ale nastala zima a s ňou sa dostavila pre našich priateľov a susedov núdza. Orol vyletúval, ale často i viac dní prešlo a nič nemohol uloviť. To isté bolo i s vlkom. A núdza je zlý radca.

Jedného rána zavčas vyletel z hniezda orol, jeho oko na široko-ďaleko nevystihlo ani stopy nejakej koristi. A v susedstve práve sa hraly pred brlohom malé vlčatá jeho priateľa a starých nebolo doma, ešte sa nevrátili z nočného lovu. Pokušenie veľké a hlad ešte väčší; mladé orlíčatá čipčia a pýtajú raňajky. „Eh čo!“ myslí orol a celou prudkosťou sa vrhne na vlčatá; uchytí jedno, nesie ho do svojho hniezda, kde ho roztrhá a podelí mláďatám.

Vlk sa vrátil a videl, čo sa stalo. „Tak je to teda?“ myslí si. „No počkaj, to ti odplatím“. Predvečer opustil orol hniezdo, aby šiel za novou korisťou. Avšak keď sa vrátil, hniezdo našiel prázdne. Vlk sobral mláďatá, poškrtil a so svojími požral.

V núdzi sa probuje pravé priateľstvo.

M.

Válečná korisť.

Banda beduinských zbojníkov udrela na kupecké mesto, povraždila obyvateľov, ktorí neutiekli a potom sa dala na rabovanie.

Každý bral, čo najcennejšieho našiel v dome, a keď už viacej nevládal brať a niesť, šiel náhle so svojou korisťou k iným súdruhom, ktorí už tiež boli dobre naložení.

Jeden otrhaný beduin našiel v jednom dome veľký mešec plný zlatých peňazí. On si myslel: „Ak toto s sebou vezmem, tak mi to mocnejší druhovia zoberú a mne vrhnu voľačo, alebo nič. Čo tu robiť?“ Obzerá sa a vidí jeden starý, očadený hrniec. Uchytí ho a hodí do neho mešec so zlatom a prikryje handramí. Keď sa vrátil medzi druhov a tí keď videli očadený hrniec, začali sa hrozne smiať. „No, ty si si už len peknú korisť!“ posmievali sa mu.

„Ja som len to vzal, čo je pre moju rodinu najpotrebnejšie, a to je nádoba, aby si v nej mohla jedlo uvariť“, odpovedal beduin s potuteľným úsmevom a doložil: Čo bude v hrnci mať variť, o to sa Allah postará“.

M.

Červenáčik.

Červenáčik (vörösbegy) malé vtáčatko, na počiatku nebol taký, aký je dnes, nemal červený hliedek na hrvoli, ale chrbátik mal len sivý a hruď i bruško belavé. Keď videl, že mnohé iné vtáčky majú peria všelijakých nádherných bariev, ľúto mu bolo, že je on taký nepatrný, a nemá žiadnej okrasy. Preto sa žaloval stvoriteľovi, že prečo i jemu nedal aspoň nejaký maličký hliedek nejakej pestrej barvy. Stvoriteľ mu odpovedal, aby sa len uspokojil a aby čakal na príležitosť, keď sa i jeho žiadosť splní. Červenáčik čakal; čakal za dlhé stáletia a príležitosť neprichodila. Ale len čakal, a ako sa na takého skromného vtáčka svedčí, vždy blízko zeme v kričkoch trnových zakladal svoje hniezda.

Z Jeruzalema viedli jedného muža, bičami ubitého, dokrva-veného, na pleciah niesol ťažký križ, na hlave trnovú korunu; trnie koruny ranilo hlavu muža, krv tiekla jeho tvárou a ledva vládol ísť pod ťarchou križa. Pred nim šli vojaci i za ním a bičom ho šibali keď nevládol rýchlo kráčať; za nimi veľký zástup ľudstva, mužovia i ženy. Ženy plakaly nad nešťastným mužom, ale pomôcť mu nemohly.

Červenáčik mal svoje hniezdočko v trnovom kríku vedľa cesty,

ktorou dokrvaveného muža viedli. Tam sedel na halúzke, hľadel na tú hrúzu. Lúto mu bolo toho muža a srdiečko jeho takmer puklo sa od žiaľu. Myslel si, čím by mu mohol aspoň trochu uľaviť boľasti. Tu zbadal, že jeden odlomený trň trčí z čela mužovho. Vilietnul, sadnúl na hlavu muža a zobáčikom vytiahol trň a odletel s radosťou, že aspoň to mohol vykonať. Keď sa vrátil do hniezda, jeho mladé zbadaly, že má červený flak na hrudi. On ho proboval zmyť, ale flak zostal a prešiel i na potomkov. Tak sa mu žiadosť splnila. M.

Zlaté zrnká.

1. Nič netlačí človeka tak, ako nejaká tajnosť.
2. Človek mnoho môže vykonať, ak si mnoho trúfa.
3. Kvapka šťastia často viac platí, než za sud múdrosti.
4. Kto iných s trpelivosťou poučuje, sám seba pozdyhuje.
5. Zlá žena je ako búrlivý deň.
6. Pravda sa často zdá byť pravde nepodobná.
7. Spravedlivosť nečaká žiadnej odmeny.
8. Mnoho i z dobrého zaškodí.
9. Čo je dobré, to sa pre potomkov neztratí.
10. Zemský ráj i peklo sú v slove „žena“ obsažené.
11. Lepšie je pochvalu zaslúžiť, než pochvalu prijať.
12. Vážne prísny je život, veselé je umenie.
13. Úcta je odmena ctnosti.
14. (Vzdorovitosť) Zafatosť je sila hlúposti.
15. Nádeja nezahambuje.
16. Z dvojho zlého musíš to menšie si vyvoliť.
17. Nešťastie slobodne chodí po svete.
18. Domáci krb je najvnútornejšie jadro života.
19. So svojimi domácimi buď vždy na čistom.
20. Človek má dať radu, ale má aj prijať radu.
21. Nevynakladaj na nič tvoje peniaze, dokiaľ ich nemáš.
22. Divoká radosť máva smutný koniec.
23. Sto prázdnych klasov nenasíti jedného vrabca.

Výročné jarmoky.

Abony. Pest. st. v nedeľu a pondelok pred. 20. máj. 20. aug. a 30. nov.
Apátfalva, Čanád st. v pondelok a utorok po 24. apr., 26. júli,
 8. sept. a 25. nov.

Battonya. Čanád st. v sobotu a nedeľu pred nedeľou Judica, po
 29. jún., pred 5. nov.

Békés, v nedeľu 24. marca, 20. júna, 20. sept., ak tieto dni ne-
 padnú na nedeľu, tak v predchádzajúcu nedeľu.

Békéscsaba, 3. marca, 1 júla, 26. okt. po druhej adventnej ne-
 deľe vždy od pondelku do stredy.

Berettyóujfalu, v stredu a štvrtok pred 24. apr., 15. aug., 9. okt.
 a v týždni 21. júla.

Csanád, 14. febr., 7. mája, 16. okt., 11. nov.

Csongrád, 1. marca, 1. mája, 25. aug. 10. dec. predchádzajúca nedeľa.

Cegléd, v nedeľu, a pondelok pred 15. jan., 19. apr., 22. júla, a
 1. novembra.

Debrecen, na Pust. Antona, Sv. Jura, Déneša a 15. sept. za 8
 dní trvajú, začínajú sa v pondelok, predchádzajúce zpome-
 nuté dni.

Dévaványa, 17. jan., 15. apr., 5. júla, 12. okt.

Dorozsma, Congr. st. 7 apr., 29. júna, 16. sept. n 8. dec.

Félegyháza, Kiskun. st. 20. jan., 19. marca. 27. mája, 18. aug.
 a 4. okt.

Füzesgyarmat, 29—30. marca, 10—11. júna, 25—26. aug.,
 24—25. okt.

Gyoma, 10—01. marca, 1—2. júna, 15—16. aug., 15—16. nov.

Gyula, od stredy do nedeľe v týžden pred 25. jan., nedeľou
 Exandi, 22. júla a 8. sept.

Hódmezővásárhely, v nedeľu, pondelok po mena Ježiš, Jozefa,
 Urbana a pred Sv. Gallusom.

Kecskemét, 12. marca, 10. mája, 10. aug., 26. sept. a 25. nov.,
 naveky v pondelok.

Kiskőrös, Pest. st. v nedeľu, pondelok v týždni 24—25. febr.,
 1—2. mája, 18—19. okt., 1—2. aug.

Kistelek, Congr. st. v nedeľu, pondelok 13. jan., 16. apr., 7.
 júla, a 20. okt.

Kisujszállás, v nedeľu, pondelok pred 19—20. marca, 30. júna,
 5. sept. a 3. dec.

Körösladány, 10. mája, 28. júna, 15. sept.

Makó, Čanád. st. v sobotu, nedeľu, pondelok pred nedeľou Judica,
24. júna, 19. aug. a 19. nov.

Mezőberény, 6. apr., 12. jul., 6. okt.

Mezőtur, v nedeľu pred 1. jan., 1. mája, 1. aug., 1. nov.

Mindszent, Čongrád. st. v nedeľu, pondelok pred 7--8. jan.,
14--15. apr., 30. júna, 1. júla, 27--28. okt.

Szarvas, Békés. st. v sobotu, nedeľu, pondelok pred 24--25. febr.,
24--25. júna, 19--20. okt. 21--22. dec.

Szeged, 17. febr., 5. mája, 30. júla, 10. okt., 30. nov., trvajúc od
nedele do pond.

Szeghalom, Békés. st. v pondelok, utorok po 10. febr., 20. mája,
20. júla, 20. sept.

Szentes, v sobotu, nedeľu, pondelok pred 2. febr., 24. apr., 22.
júla, 21. sept.

Szolnok, v nedeľu, pond. pred 24. febr., 18. mája, 8. sept., 5. nov.

BARVENIE ŠIAT DOMA.

Behom desaťročí sa barvenie šiat a iných textilných článkov mohutne vyvinulo. Zdokonalenie technické, ako presné poznanie chemických vplyvov farbiarne nastielko spôsobnými účinnilo, že ak je len tkanina ešte v dobrom stave, vyšedlivenú barvu očerstvia, pri prajných okolnostlach hábam celkom novú, od starej sa deliacu barvu daju. Následkom hrozne vysokej ceny obliekových látok, ľudia sa usiluju, aby niektoré obliekové kusy čím za viac nosili, tak že v novejších časoch barvenia hábov v neočakávané pomery vzrástlo.

A ponevác barvenia je len jednoduchý výkon, vesa hospodárkni si zaumienilo túto prácu doma spraviť. Zvlášte na takých miestach, kde väčšie farbiarne nielo, alebo ich fažko mójz približil, ako na taniach, pustatinách, obyvateľstvo sa usilovalo doma barviť svoje háby. Úmysel to bol ľahký, ale vykonal fažšie, lebo laik nemyslel, že aj sama voda má v sehe všeliaké látky, ktoré pri barvení, tak na barvu, ako aj na tkaninu zlý vpliv majú. A z tohoto prochodiac nezdar vesa hospodárkniám odobrall voľu od ďalších pokusov. A predsa by škoda bolo zanaľat barvenie, len nech užlvané farby sú dobré. Tieto farby musia byť práve na tento cieľ prihotovené. A takéto sú, všeobecne už rozšírene farby „Papagáj“, ktoré len nedávno prišli do obchodu, pakované sú v malých dózach obsahujúcu látkur k jednemu farbeniu. Všeliaké háby, ako aj ručníky, prikrývadlá, štrimpfle, či su z vlny, pamoku, cverny, hodbábu, pol- alebo úmeľého hodbábu, s rovnou dokonalosťou farbja.

Súkno nebude tvrde a krehké, a hodbáb, nie len že neztratl si lesk, ale ešte aj ztratený lesk sa poobčerstvl.

Farba „Papagáj“ je k dostaniu vo všetkých barvách, aké sú len od najnižšej čiernej až po najvidnejšiu krémbarvu, každý zaškov má na chrbte úpravu, ako treba s ním zaobchodiť. Ak túto úpravu verne budete nasledovať, doma si s najlepším vysledkom zaľarbíte vaše háby a od vela mrzutosti sa zachránite. Barva „Papagáj“ je k dostaním v drogeriach, apatekárnach a sklepoch.

PROTI KAŠLENIU je nejlepší pro-
striedok : Réthy-ho
„Pemetefű“ cukrík.

Solidná, akkurátna výslužba.

ŽELEZNÝ TOVAR,

ŽELEZNÝ RIAD,

DOMÁCE A OD-
BORNÉ ČLÁNKY

si najlacnejšie kúpite u

Teodora Ormai Syn

majiteľ firmy

Ernest Schillinger

železný obchod

Békéšcaba, naproti soche

Koššutha. Založený v 1848. Tel. 188.

Zeme meriaci merník

Adressa :

ŠIMON PÁRKÁŇ

HLAVNÝ INŽINIER

BÉKÉŠČABA, V KOCISKÉHO PALOTE

O mojich meraniach
dám svedectvo, a tak
sa každý s úplnou dô-
verou môže ku mne
obrátiť, lebo som údom
komory inžinierskej.

Podujímam všeliaké
delenie zeme a zria-
denie chotáru. Som
odborný znalec vo ve-
ciach pozemkovej re-
formy, alebo kde sa
delia domové porty.

„DELTA“

Obchodný podnik na
stavivo

Békéšcaba, Andrásy-u.
číslo 18.

Všeliaké stavebné
látky stále na
sklade.

PAVEL ŽIROŠ

MUŽSKÝ KRAJČÍR

Sklad na mužské
a detské šaty

BÉKÉŠČABA

Baroššova-ulica číslo 20.

Zhotovuje a
stále na sklade
drží:

Čierne a barvisté
remenné kabáty,
panské, hospodár-
ské a robotnícké
háby.

Najlepšia a najlacnejšia jedáľňa !

Stále frišné pivo!

Prvotriedne vína!

Malokotlíkové páleno!

Priväčších kúpach sľava

HOSTINEC HÁBIZOTTSÁG, JOZEF VARGA KRČMÁR
Békéšcaba, Lutherova-ulica číslo 6.

Bársaké tokárske práce najokus-
nejšie a najlacnejšie zhotovuje

Ján Babínsky
umelecky tokár

Békéšcaba, Lutherova ul. č. 4.

Veľký sklad na billiárdové stoly, dákó, gule atď.

Každá ochotná matka,

ktorá svojho syna, alebo dcéru s peknou pamiatkou chce obda-
rovať, na ten cieľ nemôže si inšie
vybrať, ako **Tranoscius**, alebo
Funebrál so slovenskými lite-
rámi. V remeni a v rôznobarev-
nom kaučuku krásne viazané Tra-
nosciose, taktiež aj maďarskú
čabiansku spievacu knižku (Csabai
Énekeskönyv) m o ž n o dostáť u

JÁNA MUZSLAY KNIHVÄZAČA

v Békéšcabe, Ferencz - József-tér číslo 8.

Staré knihy znovu viažem, robím
dobré a mocné mužské budeláre,
na rozľahujúce husle (harmoniky)
dám nové mechy, alebo staré
znovu obtiahnem, plané struny
vyčarujem. — Ak je vo voľakto-
roim meste alebo dedine potrebné
as 8—10 kusov nových viazaných
Tranosciosov, alebo kde sa na-
chodí 15—20 kusov starých kní-
žok na reparáciu (znovu zaviazat'),
prosím to mi na vedomia dať, a
ja vdačne pôjdem sám pre ne, za-
nesiem muštry, staré knihy done-
siem a o 2 týždne všetko dobre
vyhotoveno n a z p ä ľ ponesiem.

Na sklade držím stále hotové Tranosciose, Fune-
brále, so slovenskými literármi katolíckej knižky.

☞ Na meno a číslo prosím pozor dať ! ☜

Knihárom (kompaktorom) lacno urobím kaučukové
a remenné tably na Tranosciose a ich pekne pozlátim.

POTRAVNÝ A ODPREDAJNÝ SPOLOK MALÝCH GAZDOV NA BÉKÉŠCÁBE.

Základná a rezervná základina: 200,000.000 K. — Hlavný sklad, kancelárie, pivnice: Kazinci-ul. 1. (Tel. 73.) — Hlavný sklep: Szent István-tér č. 18. — I. filiálka: Berényi-ul. č. 29. — II. filiálka: Horthy M. ul. č. 22. — Krčma: Kazinci-ul. č. 1.

Cieľom spolku je zaopatriť svojich údov s najhlavnejšími potrebami, domácimi a hospodárskymi článkami, opracovať a odpredať ich zbitočné úrodniny a odchovy. Pri týchto obchodoch dosiahnutý osob vracia svojim údom nazpäť ako dividendu dľa značených účastín, alebo ako kúpený prinávratok dľa ich kúp.

V sklepoch: stále drží na sklade a po najlacnejšej cene predáva koreniny a koloniálny tovar, na malom kotlíku varené pálená, železivo, hospodárske a domáce články, ručný a krátky tovar, obuv a hotové háby, mašinové oleje atď.

V trlede obilnej: kupuje a predáva obilie, všeliaké úrodniny a mleniny. Údovia Spolku si môžu svoje úrodniny v obilných skladoch odkladať.

Trlede na pol'nohospodárske stroje: stály, veľký sklad na stroje ku obrábaniu zeme, ako: pluhy, siace a reťazové brány, siace a kosiace mašiny, riedčice, tričory, stroje na krájanie repy, mletia tľče, melenia kukurice, desatinné váhy, kolesá „Rába“.

Stály sklad na vína z vinice Uč. Sp. Ladislav Unghváry Cegled.

Kupuje-predáva vlnu.

Sklad na kurivo, vápno, drevené a kämené uhlia.

Spolok založil:
Obilní Uč. Sp. Malých Gazdov
na Békéšcábe a Uč. Sp. pre ovocie a liehovar
na Békéšcábe. — Ostatná podujíma varenie pálena
z čiatky (résu) z látkov na varenia pálena súcich.

Ján Štasenka a Syn Elek

sedlár, remenár a leštiteľ kočiarov

Oddiel pre koče a
náradie : **Békéščaba.** Oddiel na koňský
riad a sediská :
I., Damjanich-u. 2. III., Szarvas-ul. 4.

Zhotovuju, naprávaju presne a po ľavnej cene :

barvenie, leštenie, zariadenie starých
a nových kočov, koňský riad na
kočirovanie, pre ťarchu a komet,
sedlá a sediská.

Na listovné oslovenie aj na vidieku pri panstvách kon-
číme obťahnutie náradia, opravenie koňského riadu

JÁN ZLEHOVSZKY

DIELŇA NA KOČE

Békéščaba, I., Horthy Miklós-ulica číslo 40.

(Oproti rumuňskému kostolu).

Zlatou medailou a diplomom vyznačený.

V mojej dielni, ktorá je na strojovú silu zariadená,
zhotovujem všeliaké karosserie, luxové, obchodné
a hospodárske koče, ako aj všeliaké drevené a
železné čiastky k týmto. Do tohoto oboru patriace
opravy a leštenia kočov podujímam.

Potrebné kres-
by a rozvrhy
bezplatne
dodám !

Staré koče pre-
čarujem na
nové !

Za všetky moje práce zodpovednosť držím !

BÉKÉSCABIANSKÁ OBCHODNÁ UČ. SPO- LOČNOSŤ

BÉKÉSCABA, SZT. ISTVÁN-TÉR 3.

Telefon : 89.

Telefon ob. skladu : 215.

Hospodárske stroje :

Pluhy na 1, 2, 3 a 4 brázdy, reťazové a zubné brány, kultivátory, grubery, valce, siace a kosiace mašiny, riedčice, triôry, kosiace mašiny na trávu, senené hrable na konskú alebo ručnú silu, vidly na obracania sena, siace mašiny pre kukuricu, stroje na melenia, tlčenia dare, kukurice, ako aj na tlčenia kukurice na šúľkach, konské žentury (járgány) atď. a vôbec všetky, do hospodárskeho oboru patriace mašiny, stroje, riady, ako aj ich časti. Motorové pluhy, tlačiacie mašiny, parné pluhy.

**V novo zariadený a bohaté
vystrojený železný obchod vo vlastnom dome.**

Kurivo, domáce a cudzozemské kováčske uhlie, kámené uhlie, retorta a boks, drevené uhlie sú stále na sklade. Kolo-masť, valcový olej, strojová masť vo všetkých jakosťach.

**Prijmeme do nášho obilného
a tovarného skladu obilie a tovar v bársakom
množstve, cieľom opatrovania a zachovania.**

Najväčší sklad v
Békésskejstolici na
parádny a furman-
ský koňský riad

v
Stefan Moldoványi
Békéšcaba, Berényi-u. 1

Opravy sa rýchle,
presne a najlac-
nejšie vyhotovuju.

**Účastinárska Spoloč-
nosť na vyvíňovanie
mesta v Békéšcabe.**

Kruh jej účinkovania:

Zakladá, zariadi a ďalej rozvíja
hospodárske a priemyselné podniky.
Planuje, stavia, zariadi bytné domy,
cesty, mosty, vodovody, elektrické,
alebo inosilové dielne, vedenie týchto
prevezne, ich financuje, kupuje,
predáva účastiny miestnych a vidiec-
kych peňažných ústavov, alebo pri-
emyselných obchodov. Najlepšie zpe-
ňaži nemovitostí a spoluúčinkuje s
úplnou tajnosťou, aby na založenia
súce istiny čím výhodnejšie a istejšie
úrokovanie dosiahly. Ohľadom čím
najvyššieho úrokovania vkladov kos-
tových peňazí a žitných pôžičiek
vďačne a zdarma dá vysvetlenie.

V spojení: Uč. Spol. Békéš-
čabiansky Kúpeľ a Uč. Spol.
Corvášskych gazdov na
úrodniny.

Banka malých Gazdov
a úverný Spolok ako úd O. K. H.
Békéšcaba, Lutherova ul. č. 6. — Telefon · 103.

Bankové vklady
bez vypovedania najlepšie úrokuje.

Pôžičky
pri najprajnejších podmienkach poskytuje.

Je zástupiteľom
Poisťujúceho Sdruženia Gazdov.

Je úradným
deliteľným skladom pre stavitelskú akciu
na dedinské malé byty.

Obilie a úrodniny najvýhodnejšie predáva a kupuje v jej lone účinkujúcej
Obilno-obchodnej Uč. Spoločnosti Békéščabianskych Gazdov.

JÁN KÁLLAI

hodinár a zlatník
v Békéšcabe, III.,
Sarvašská ulic číslo 3.

Najlepší, najvýhodnejší
a najlaenejší obchod na
hodiny a šperky, kde su
k dostaniu všeliaké nové
hodiny, stenové hodiny,
budíky, vačkové hodinky
strieborné a zlaté šper-
ky. Ďalej možno tu kúpiť
potrebovné a oprávané
hodiny, alebo ich za-
čarujem.

Polámané zlato a strie-
bro po deňnej cene
kúpim.

Karol Slany

mechanik, dielňa na odbor-
né naprávanie šijacích ma-
šin, bicikľov. Békéšcaba,
IV., Földvári-ulic číslo 23.

Na sklade drží prvotriedne šijace ma-
šiny, bicikle pri úplnej zodpovednosti,
ako aj týmto potrebné všetky častky
sú na veko k dostaniu, po
najlaenejšej cene.

Vdova Gustáva Michnay a Syn

stolár a závod na pochovávanie
BÉKÉŠČABA I., HORTHY MIKLÓŠ-UL. Č. 22.

Podujímame všeliaké stolárske práce pri staviskách, izbové
nádrie v odbornej, presnej, rýchlej výrobe. Podujímame po-
hrabné počestnosti, dovážanie mrtvôľ a exhumatiu. Veľký vý-
ber na kovové, dubové a jedľové truhly. Veľký sklad na ven-
ce, papierove a hodbabné stúžky, a všeliaké pohrabné látky

Ev. cirkevné knihkupectvo

v Békéšhábe, (v zahradě pri malom ev. kostole).

Stále drží na sklade :

TRANSCIUS

a ho predáva po nasledujúcich cenách :

Neviazaný po 45.000 K.

V polplátne po 75.000 „

Skvôstna väzba po . . 100.000 „

Knihkupectvo drží ďalej na sklade všeliaké školské knihy, ako :

Šlabikár, Čítanky, Veľký-Malý
katechismus, Biblické historie,
Konfirmandu, Nápevy atď., atď.

Má vo veľkom výbere a po najlacnejších cenách :

Všeliaké písanky, kreslenky,
perá, perníky, ceruzy gummy,
tabuľky, bajtličky, papier všet-
kého druhu, atrament atď., atď.

Tohoročná panujúca planéta Mars.

Dľa starej pôvery toho roku panoval má Mars, veľmi zaujímavý člen planetárnej sústavy našej. Ako naša zem, tak putuje aj Mars okolo slnca, — je teda tiež planétou. Čo ale robí nám planétu túto zaujímavou, to je jej fyzická povaha, natoľko podobná fyzickej povahe zeme našej, že ninoží pomenovali Marsa zemou v „menšom vydani“.

Mars je od slnca ďalej, než naša zem — a síce asi na 230 millionov km., a ľahko nahliadneme, že poneváč zem je len na 150 millionov km. od slnca, Mars je od nás niekedy, keď sa zem nachodí medzi Marsom a slncom, len asi na 70 millionov, inokedy ale, keď je slnce medzi Marsom a zemou, až na 380 millionov km. vzdialený. Slnce obide za 686 dní 23 hodín 20 minút 11 sekund, — to je rok na Marsi. Priemer Marsa obnáša len 6800 km. a zaujíma planéta táto sedemkrát menší priestor, ako naša zem.

Mars je 10-krát ľahší než naša zem, hustota jeho je 0.7 hustoty zeme a každé teleso je na ňom trikrát ľahšie ako na zemi, — teda aj telo ľudské cítilo by sa tam, ani čo by z páperia bolo. Mars točí sa okolo svojej osy; Kaiser určil ten čas na 24 hodín, 39 minút, 25 sekund.

Mars ukazuje sa oku slobodnému ako hviezda prvej veľkosti v barve ohňočervenej. Celkom ináčej ale v ďalekohľade. Tu vidno dosť hodnú šajbu podoby veľmi rozmanitej. Ako mesiac ukazuje oku slobodnému rozličné škvrny, tak vidí oko ozbrojené na Marsi podoby rozmanité. Hlavne dve veľmi jasno svietiace biele škvrny pútajú pozornosť pozorovateľa. Tieto sú na póloch Marsa. A ako póly zeme našej pokryté sú cez celý rok ľadom a snehom, tak ztvárajú učenci, že i tie jasné škvrny na póloch Marsa nemôžu nič iné byť, ako sneh. V tomto potvrdzuje nás i tá okolnosť, že škvrny tie sú premenlivé. I na zemi je v zime pásma ľadu a snehu o mnoho rozsiahlejšie, než v lete. Na Marsi pozorovať možno to isté. Keď severný pól odvrátený je od slnca, škvrna tohto pólu je o mnoho väčšia, ako keď je obrátený ku slncu, alebo teda keď je na severnej pologuli Marsa leto.

Povrch Marsa je snáď lepšie známy zásluhou Schiaparelliho a Flammariona, ako mnohé kraje zeme našej. Všetky škvrny poriadne ohraničené, vnesené sú čo pevniny alebo morá a jazerá na karty tohoto telesa nebeského. Každý ostrov, každé jazero, vôbec každá čiastočka označená je nejakým menom. Menovite ale nápadné sú rovné tmavé čiary, popreťahované krajami jasnými. Niekedy zjavia sa dvojito. Sú to povestné kanále Marsa, zjav veľmi záhadný, ktorý dosiaľ nie je dostatočne vysvetlený. Aj ohľadom toho, či je na Marsi voda, nie sú učenci jednej mienky. Jestli je, jesto jej tam len veľmi málo. Ináče aj tie polárne škvrny daly by sa vysvetliť aj srazením zmrznutej kyseliny uhličitej.

Okolo Marsa točia sa dve malinké telesá nebeské, dva mesiace, ktoré podarilo sa americkému hvezdárovi Hallovi roku 1877 objaviť. On pomenoval ich Phobos a Deimos. Prvý z nich je od Marsa na 9500 km. a obide ho za 7 hodín 39 minút, druhý na 23700 km. a obide Mars za 30 hodín 18 minút.

$$\begin{array}{r}
 45 \\
 5 \\
 3 \\
 4 \\
 \hline
 50 \\
 108
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 203 \\
 \hline
 514
 \end{array}$$